

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE GALOVAC

BROJ:IV

GALOVAC, 27. kolovoza 2019. godine

GODINA:XIX

AKTI OPĆINSKOG VIJEĆA OPĆINE GALOVAC

- Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o opisu i uporabi grba i zastave Općine Galovac
- Odluka o usvajanju strategije razvoja Općine Galovac 2018. – 2020. godine
- Odluka o organizaciji dana Općine Galovac
- Odluka o provedbi razvojnog projekta Općine Galovac – odvodnja oborinskih voda u Centru
- Odluka o provedbi razvojnog projekta Općine Galovac – uređenje javnih površina i nabava opreme za lokaciju „Brig“ – Lućo
- Odluka o provedbi razvojnog projekta Općine Galovac – uređenje javnih površina Jošane, Centar i Ogorka
- Odluka o izgradnji pješačke staze i javne površine na križanju ulica III i IV

AKTI OPĆINSKOG NAČELNIKA OPĆINE GALOVAC

- Pročišćeni tekst Odluke o komunalnom redu

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/285
URBROJ: 2198/20-01/1-19-01
Galovac, 27. kolovoza 2019.godine

Na temelju članka 10. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17) i članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik Općine Galovac“ broj 17/13, 20/13 i 01/18) Općinsko vijeće Općine Galovac na svojoj 14. sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019. godine donosi

ODLUKU

**o izmjeni i dopuni odluke o
opisu i uporabi grba i zastave
Općine Galovac**

Članak 1.

U Odluci o opisu i uporabi grba i zastave Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac br. 05/18) u članku 8. riječ: „tamnoplave“ se zamjenjuje riječju: „plava“.

Članak 2.

Ovom odlukom se prihvaća rješenje Ministarstva uprave UP:I-017-02/18-01/11 URBROJ:515-22/2-19-4 od 29. srpnja 2019. godine o odobrenju grba i zastave, te oni postaju službeni.

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK
Alen Burčul

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/ 285
URBROJ:2198/20-01/1-19-1
Galovac, 27. kolovoza 2019. god.

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01 - vjerodostojno tumačenje, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13-pročišćeni tekst, 137/15 i 123/17) i članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac br. 17/13, 20/13 i 01/18, Općinsko vijeće Općine Galovac na 14. redovnoj sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019.godine, donijelo je

ODLUKU

o donošenju Strategije razvoja Općine Galovac za razdoblje 2018.-2020.

Članak 1.

Odlukom o usvajanju Strategije razvoja Općine Galovac za razdoblje 2018.-2020. (u daljnjem tekstu: Odluka) donosi se Strategija razvoja Općine Galovac za razdoblje 2018.-2020. godine (u daljnjem tekstu: Strategija).

Članak 2.

Strategija iz članka 1. sastavni je dio ove Odluke, a objavljuje se na službenoj stranici Općine Galovac.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

**OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK**

Alen Burčul

ZADARSKA ŽUPANIJA OPĆINA GALOVAC

OPĆINA GALOVAC
SLUŽBENE PREZNE STRANICE

Strategija razvoja 2018. – 2020.

Galovac, 2018.

Naziv projekta: Strategija razvoja Općine Galovac

Datum: 2018. godine

Naručitelj: Općina Galovac

Nositelj projekta: Adria Bonus d. o. o. Poreč

Suradnja: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Institut za poljoprivredu i turizam - Poreč

Voditelj projekta: Prof. dr. sc. Zdenko Tomčić

SURADNICI NA PROJEKTU: prof.dr.sc Željko Turkalj
dr. sc. Anita Ilak Peršurić
doc. dr. sc. Linda Juraković

Stevo Žufić, dipl.oec
dr. sc. Zoran Jeremić
Krešo Alihodžić, oec

Partnerski odbor:

Lektura: Nina Brečević, mag. educ. philol. croat. et. mag. educ. hist.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Sustav planiranja razvoja.....	1
1.2. Program Strategije razvoja (SR).....	1
1.3. Sadržaj Strategije razvoja (SR).....	2
1.4. Financiranje razvoja	3
1.5. Implementacija aktivnosti.....	4
2. SAŽETAK.....	5
3. OPĆI PODACI.....	8
3.1. Geografski položaj Zadarske Županije.....	9
3.2. Opći podaci i položaj Općine Galovac	9
3.3. Razvojne značajke i resursi	9
3.4. Stanovništvo	10
4. PRIRODNI RESURSI.....	17
4.1. Reljef i zemljište.....	17
4.2. Klimatska obilježja.....	17
4.3. Vegetacija	17
4.4. Poljoprivredne površine.....	17
4.5. Vodno bogatstvo.....	18
4.6. Zaštita prostora	18
4.7. SWOT analiza prirodni resursi, prostor i okoliš.....	19
5. INFRASTRUKTURA	20
5.1. Promet.....	20
5.2. Željeznički promet.....	21
5.3. Energetski sustav	21
5.3. Pošta i telekomunikacije.....	21
5.4. SWOT analiza infrastruktura.....	21
6. KOMUNALNA DJELATNOST.....	23
6.1. Vodoopskrba.....	23
6.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda.....	23
6.3. Odlaganje čvrstog otpada	23
6.4. SWOT analiza komunalna djelatnost	24
7. DRUŠTVENE DJELATNOSTI.....	25

7.1. Obrazovanje.....	25
7.2. Kultura i prirodna baština	26
7.2.1. Kulturna baština	26
7.2.2. Prirodna baština	27
7.3. Zdravstvo	28
7.4. Socijalna skrb	28
7.5. Sport.....	29
7.6. Civilno društvo	29
7.7. SWOT analiza društvene djelatnosti.....	29
8. GOSPODARSTVO	30
8.1. Poljoprivreda i stočarstvo, turizam, razvoj malog i srednjeg obrtništva	30
8.1.1. Poljoprivreda i stočarstvo.....	31
8.1.2. Uslužne djelatnosti –ugostiteljstvo i turizam	33
8.1.3. Malo i srednje obrtništvo	34
8.2. SWOT analiza gospodarstva	38
9. FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA.....	39
9. 1. Proračun Općine	39
9.2. Financiranje razvoja kroz financiranje iz EU fondova (programa).....	41
9.2.1. Programi pretpriступnih fondova – prethodno razdoblje.....	41
9.2.1.1. IPA program	41
9.3. Programsko razdoblje 2014. – 2020. g.	42
9.4. Programi Unije	43
9.5. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI FONDOVI).....	44
9.5.1. Europski fond za regionalni razvoj.....	45
9.5.2. Europski socijalni fond	46
9.5.3. Kohezijski fond.....	46
9.5.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj- EAFRD	47
9.5.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF	47
9.6. Operativni programi i programi razvoja za razdoblje 2014. – 2020.	48
9.6.1. Operativni programi 2014. - 2020.	49
9.6.2. Operativni program konkurentnost i kohezija 2014.-2020. g.	49
9.6.3. OP učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.	50
9.6.4. Program ruralnog razvoja 2014.-2020.....	51

9.6.5. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014. - 2020.....	52
9.7. Teritorijalna suradnja za razdoblje 2014.-2020.....	53
9.8. Partnerstvo privatnog i javnog sektora	54
10. RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA	57
10.1. Europsko okruženje	57
10.1.1. Europsko okruženje i regionalna politika.....	57
10.1.2. Strategija razvoja EU	57
10.2. Hrvatski strateški dokumenti	58
10.2.1. Strategija razvoja industrije	59
10.2.2. Strategija razvoja turizma	59
10.2.3. Strategija razvoja poljoprivrede	60
10.2.4. Prostorni planovi	60
10.3. Županijska razvojni dokumenti	61
10.3.1. Županijska razvojna strategija Zadarske Županije 2016. -2020.....	61
10.3.2. Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013. -2023.....	62
10.3.3. Strategija za ruralni razvoj Zadarske županije	65
10.3.4. Prostorni plan županijski	67
10.3.5. Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije.....	69
10.3.6. Socijalni plan Zadarske županije 2015 – 2020.....	69
10.4. Strateški dokumenti Općine.....	70
10.4.1. Prostorni plan Općine.....	70
10.5. LAG „ LAURA“	73
11. DRUŠTVENO – EKONOMSKA KRETANJA U RH	74
11.1. Kretanja u Hrvatskoj.....	74
11.2. Mogući scenarij ekonomskih kretanja	74
12. STRATEGIJA RAZVOJA	76
12. 1. Ekonomski potencijal i kočnice razvoja Općine Galovac	76
12. 2. Vizija razvoja Općine Galovac i najvažniji ciljevi	77
12.3. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere	78
12.4. Strategije razvoja Općine Galovac	82
12.5. SR u budućnosti.....	86
13. PLAN PROVEDBE SR-a	88
13.1. Uvod	88

13.2. <i>Integralni pristup</i>	89
13.3. Institucije i mehanizmi provedbe	90
13.4. Pribavljanje sredstava i financiranje	93
13.5. Praćenje (monitoring) i evaluacija	93
13.6. Sljedeći koraci – provedba SR-a	94
13.7. Logička matrica	95
PREGLED PROJEKATA OPĆINE GALOVAC S MOGUĆIM IZVORIMA FINANCIRANJA	99
14. IZVORI:	111

1. UVOD

Razvoju teži svaka država, regija, županija, općina ili grad. Želja za razvojem i boljim životom potječe od svakog pojedinca, svake obitelji. Kao takva, prožeta je kroz sve sfere ljudskog djelovanja.

Planiranjem se postavlja jasna vizija i cilj koji će predstavljati smjernice u načinu djelovanja. Ukoliko se razvoj ne bi planirao, odvijao bi se stihijski i kao takav za posljedicu može imati različite negativne efekte. U razvijenim zemljama sustav planiranja postao je potpuno uobičajen. U nerazvijenim zemljama ili slabo razvijenim, izrada planova (sustav planiranja) još uvijek nije pravilo. U sustavnom pristupu planiranju razvoja nužno je poštivati piramidu strategija, odnosno planova na području RH koja se sastoji od tri razine djelovanja: *državne, regionalne i lokalne razine*. Država izrađuje strategiju razvoja, dokument koji daje okvire državi u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su joj glavne grane gospodarstva, te područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome, planiranje razvoja se spušta na niže razine: regija i jedinica lokalne samouprave.

U Hrvatskoj sustav planiranja ima sljedeće elemente: strategije RH koje donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Strategiju razvoja Županije koju donosi Županija, a koja mora biti sukladna s prije spomenutim strategijama, te Strategija razvoja (SR), dokument kojeg donose općine i gradovi u RH.

1.1. Sustav planiranja razvoja

Važnost lokalnog razvoja uključuje institucionalnu sposobnost za promicanje društveno-ekonomskog razvoja. Upravljanje takvim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske obvezala se da će promicati *regionalni razvoj*. Temeljem potonjeg, a sukladno načelu supsidijarnosti, jedan je broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na županije. Strateškim planom razvoja donosi se vizija razvoja jedinica lokalne samouprave koja odražava najbolju moguću budućnost koja se može predvidjeti, što želi postići i kako će Općina ili Grad izgledati kada postigne svoj cilj. Nakon provedbe svakog plana, on mora biti ponovno procijenjen tako da se proces može ponovno započeti. Dakle, strateško planiranje je proces koji se ponavlja periodički kako bi se strateški razvoj mogao planski i usmjerenom voditi ka zacrtanim ciljevima.

Sposobnost za učinkovito i djelotvorno upravljanje razvojem na razini lokalne uprave od bitne je važnosti. Budući da je Hrvatska kao članica Europske unije (EU), do ulaska koristila pretpristupne fondove, samim ulaskom RH u Europsku uniju osigurana su sredstva strukturnih i kohezijskih fondova EU-a. Ta se sredstva koriste za financijsko podupiranje projekata strateške naravi u područjima države članice radi povećanja konkurentnosti u tim područjima, te radi društveno-ekonomskog blagostanja građana. Strukturni fondovi EU daju se na regionalnoj razini. Stoga je od bitne važnosti da lokalna uprava, koja djeluje na regionalnoj razini, bude sposobna za djelotvorno i učinkovito korištenje tih sredstava.

1.2. Program Strategije razvoja (SR)

Strategija razvoja je iznimno značajan dokument kojeg izrađuje općina ili grad te na taj način preuzima odgovornost za ukupni razvoj JLS-a.

Regionalna politika ima odlučujući utjecaj na uravnotežen i održiv razvoj JLS-a, te na konkurentnost zemlje na europskom tržištu. Ovakva politika provodi se na razini zemalja

Europske unije (EU), kako bi se smanjile socijalne i gospodarske razlike između pojedinih regija, ali i omogućila lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. Na taj način EU odobrava i potiče prijenos sredstava iz bogatijih zemalja članica u one manje razvijene zemlje/regije. Ovakav pristup omogućuje i povezivanje regija različitih država (koje imaju iste ili slične interese) te njihov zajednički nastup i razvoj na tržištu. Takvom politikom unutar Unije može se prenijeti i više od 35 % proračuna EU-a. Zahvaljujući strukturnim i kohezijskim fondovima utječe se na povećanje konkurentnosti regije i pridonosi boljem standardu njenih građana. Odlučujući značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu sačinjava upravo regionalna politika. Na taj način izjednačava se gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države, te lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja, već se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju i zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

Strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci. Međutim, različiti razvojni projekti planiraju se i provode na lokalnom nivou što proizlazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju u većoj ili manjoj mjeri. Na taj način, programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kada se sama lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, grad ili općina imaju svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti. Stoga je potrebno lokalne vlasti educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju kako bi mogli biti nosioci razvoja jedinice lokalne samouprave. Zbog sveg navedenog, nameće se potreba i da Općina Galovac kao jedna od jedinica lokalne samouprave unutar Zadarske Županije izradi Strategija razvoja. Budući je Zadarska županija već izradila Županijsku razvojnu Strategiju, tim je potreba i mogućnost za izradu SR-a još više izražena.

Strategija razvoja omogućit će da Općina Galovac odgovori na pitanja: u kojem smjeru razvoj treba ići te na koji način ostvariti isti, ali i dati realnu sliku o potrebama svih subjekata i skupina u društvu. SR je dokument prema kojem će Općinsko vijeće moći planirati aktivnosti, najznačajnije i najučinkovitije projekte za Općinu Galovac. Ujedno, takav plan je i podloga za izradu proračuna i raspodjele novca unutar Općine.

Specifična namjena SR-a je odrediti gdje Općina želi i može biti u ekonomskom, gospodarskom i kulturnom pogledu u odnosu na regiju i državu u cjelini, te odrediti optimalan put za postizanje tog cilja. Strategija razvoja utvrđuje strateške prioritete razvoja i pomaže usmjeriti resurse kako bi se isti što efikasnije upotrijebili. SR može pomoći pri rješavanju problema s kojima se jedinica lokalne samouprave susreće, a koji se mogu odnositi na: zapošljavanje, prihode, privlačenje investicija, pristup kapitalu, komunalne usluge, prometnu infrastrukturu, te na sve ostale segmente koji su izravno povezani s održivim gospodarskim rastom i napretkom.

Izuzetno je bitno da se takva strategija razvoja usredotoči na one projekte i zadatke koji će imati pozitivnih učinaka na jedinice lokalne samouprave i koje je moguće ostvariti. Prema tome, Strategija razvoja Općine Galovac treba razumjeti kao strateško-plansko-programski dokument i sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem svih područja i resursa unutar Općine.

1.3. Sadržaj Strategije razvoja (SR)

Strategija razvoja Općine rađena je prema metodologiji izrade županijskih razvojnih strategija. Odnosno, prema odredbama Pravilnika o obaveznom sadržaju, metodologiji izrade

i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija. Dokumentacija, podaci te stavovi mještana i drugih struktura sakupljeni su kroz radionice, razgovore, ankete i delfi metodu. Izvođački tim sastavljen je od stručnjaka tvrtke nosioca posla, stručnjaka Instituta za poljoprivredu i turizam Poreča, te profesora sveučilišta Josip Juraj Strossmeyer iz Osijeka. Svoj doprinos pri koncipiranju strateških postavki dao je Savjet projekta u čijem sastavu su bili predstavnici Općine Galovac te pojedinci Izvođačkog tima.

Strategija razvoja koncipiran je tako da najbolje odgovori na pitanje strategije i razvoja Općine. U tom kontekstu tretirani su:

- Opći podaci s ciljem sagledavanja položaja Općine te dio demografskih podataka.
- Prirodni resursi, klima, vegetacija, zemljišna površina, vodno bogatstvo, zaštita prostora.
- Infrastruktura koja može biti kočnica razvoja, a može biti i poticaj.
- Komunalna djelatnost koja ima značajno mjesto u funkcioniranju lokalne zajednice.
- Društvene djelatnosti kao pretpostavke da bi se uopće moglo govoriti o razvoju.
- Stanje razvijenosti gospodarstva kao najznačajnijeg djela za stvaranje novostvorene vrijednosti kao podloge razvoja.
- Financiranje javnih potreba kao najčešće kočnice razvoja ovog dijela i ukupnog razvoja
- Razvojne politike države, županije i općine odlučujuće djeluju na razvoj.
- Društvena kretanja (uže i šire) te tržišni trendovi značajno određuju razvoj lokalne zajednice.
- Strategija razvoja, mora sublimirati sve sagledano i sva znanja s ciljem određivanja strateških ciljeva pa sve do pojedinih projekata kroz koje se realiziraju strateške postavke.
- Praćenje provedbe zacrtane strategije po dinamici, zaduženjima i odgovornostima, važan je dio Strateškog plana razvoja.

1.4. Financiranje razvoja

Nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snose gradovi i općine. Tako projekti poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodne i kanalizacijske infrastrukture i dr., njihova izgradnja i održavanje, predstavljaju izniman financijski trošak. Zbog ovakve pozicije JLS i potrebe, lokalne samouprave prisiljene su potražiti alternativne mehanizme financiranja, budući da proračunska sredstva u pravilu nisu dostatna.

Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja lokalnih samouprava u RH. Stanjem tržišta koje je rezultat globalne recesije smanjeni su plasmani komercijalnih kredita, a kapitalno financiranje sve je manje dostupno iz državnih i međunarodnih financijskih institucija u velikim iznosima. Danas vodstvo lokalne samouprave ima mogućnosti za financiranje u obliku:

- Kredita poslovnih banaka
- Izdavanja obveznica (moguće samo za određene jedinice lokalne samouprave koji zadovolje postavljene uvjete)
- Kredita i potpora državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Hrvatske vode i Ministarstva Vlade RH)

- Kredita i potpora međunarodnih financijskih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Programi financiranja EU fondovi, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge).

1.5. Implementacija aktivnosti

Kako bi se postigla adekvatna efikasnost SR-a, potrebno je što prije započeti s njegovom provedbom, odnosno provođenjem aktivnosti koje su predložene Planom. U trenutku kada se Strategija razvoja izradi, treba ga usvojiti Općinsko vijeće. Njegova provedba treba započeti što je prije moguće kako ne bi došlo do „razilaženja“ Strateškog plana razvoja od trenutka kada je izrađen do trenutka kada ga se počne primjenjivati tj. implementirati u praksi.

Realizacija Programa zahtjeva strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlazi iz Strateškog plana razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti koji sadrže projekte ili specifične korake projekta u slijedećoj godini. Proračun za sljedeću fiskalnu godinu trebao bi biti povezan s izradom godišnjih programa aktivnosti. Povezanost između Strateškog plana razvoja i proračuna ključan je preduvjet kako bi se počelo upravljati razvojem neke općine ili grada na kvalitetan način.

2. SAŽETAK

Strategija razvoja Općine Galovac temeljni je planski dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj i sadržajno je u svojim najvažnijim dijelovima u potpunosti usklađena sa Županijskom razvojnom strategijom Zadarske Županije.

Iako izrada i donošenje Strategije razvoja nisu zakonom propisani kao obveze jedinica lokalne samouprave, mnoge općine i gradovi u Republici Hrvatskoj provode tu praksu i posljednjih godina su izradili i uspješno provode svoje programe/projekte ukupnog razvoja. U tom smislu i Općini Galovac je u cilju strateško planiranje svojeg razvoja, te prepoznala važnost donošenja ovakvog dokumenta s jasno definiranom vizijom i ciljevima te njegovom provedbom.

U tom kontekstu tretirani su:

Opći podaci s ciljem sagledavanja položaja Općine, geografski položaj Županije i Općine te demografski podatci i nezaposlenost; razvojne značajke i resursi te stanovništvo. Nadalje, sagledava se stanovništvo s aspekta zaposlenosti i nezaposlenosti. Na samom kraju dao se kratki pregled kroz analizu glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju.

Daljnjom razradom prethodne značajke opisale su se i analizirale kroz poglavlje Prirodni resursi. Naime, u poglavlju se detaljnije analiziralo prirodna svojstva krajolika koja krasi i obogaćuju područje. Prvenstveno se opisao reljef i zemljište koje čini prostor Općine. Potom se opisuju klimatska obilježja karakteristična za mediteranske zemlje. Nadalje, pristupilo se opisivanju vegetacije i poljoprivrednih površina kojima Općina obiluje. Vodno bogatstvo i zaštita prostora temelj su analize jer bez istih ne bi moglo postojati osnovnih uvjeta života u Općini. Zaštiti prostora kao važnoj karakteristici pridodao se značaj kroz analizu u ovom poglavlju. Na kraju poglavlja daje se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

U poglavlju Infrastruktura analizirale su se prometne značajke. Ukratko se analiziralo glavne značajke cestovnog prometa. Osim toga, opisao se postojeći sustav pošta i telekomunikacija i sustav opskrbe električne energije. Na kraju poglavlja slijedi analiza glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Komunalna djelatnost svakako ima značajno mjesto u funkcioniranju lokalne zajednice. Glavne značajke komunalne djelatnosti su vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda te odlaganje čvrstog otpada. Na kraju poglavlja daje se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnja koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Društvene djelatnosti kao pretpostavke razvoja razmatrane su u sljedećem poglavlju.

Obrazovanje je ključ razvoja svake zemlje pa tako i jedinice lokalne samouprave. Na samom početku analizirao se obrazovni sustav Općine. U samom poglavlju društvene djelatnosti analizirala se kulturna i prirodna baština koja ima izuzetan turistički potencijal, posebno u smislu njihove konverzijske funkcije. Zdravstvo i socijalna skrb su jedna od kategorija društvene djelatnosti koje se također, uzimaju kao važne prilikom analize socijalnih faktora unutar same Općine. Na kraju poglavlja dao se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

Gospodarstvo je temelj svake lokalne samouprave jer osim što pruža zaposlenje lokalnom stanovništvu, predstavlja i značajne prihode za razvoj lokalne samouprave. U samom poglavlju analizirao se društveno-ekonomski razvoj Općine. Potom se detaljno opisala svaka gospodarska grana pojedinačno. Na samom kraju poglavlja daje se kratki pregled analize glavnih snaga i slabosti te prilika i prijetnji koje se nalaze u neposrednom okruženju Općine.

U poglavlju SWOT analiza analiziralo se svaku razvojnu karakteristiku, njezine snage, slabosti, prilike ali i prijetnje. Na taj način omogućio se zorniji prikaz snaga i prilika koje Općina mora kroz svoje razvojne projekte planirati kako bi postigla optimalne uvijete za razvoj. Također, razvojni projekti moraju voditi računa da na što bolji način pridonose

smanjenju slabosti iskazanih u analizama ali i smanje negativne utjecaje anticipiranih prijetnji.

Financiranje javnih potreba, kao najčešće kočnice razvoja, ne samo ovog dijela već i ukupnog razvoja analizirane su u sljedećem poglavlju. Proračun je osnova planiranja svih primitaka i izdataka oko koje jedinica lokalne samouprave mora voditi računa. Razvojni projekti moraju se planirati unaprijed kako bi se proračun mogao što realnije definirati. Upravo zato se u daljnjoj razradi teme opisuju mogućnosti koje se Općini pružaju za financiranje kroz EU fondove. Plan razvojnih programa koji se planira za pet godina jedan je od važnijih dokumenata koji se moraju uzeti u analizu kako bi se Strategija razvoja uskladila s razvojnim potrebama lokalne zajednice. Najprije se opisuju programi pretprijetnih fondova kako bi se budućim provodiocima razvojnih politika dao jasniji uvid u način funkcioniranja samih fondova. Potom se daje uvid u programsko razdoblje od 2014. g. do 2020. g. kojim se definiraju razvojni projekti na razini Unije, a kojima Općina mora usmjeriti svoja razmišljanja. Nakon toga se analiziraju Europski strukturni i investicijski fondovi koji financiraju svaki u svom obimu određene operativne programe i programe razvoja za isto razdoblje. Naime, istim tim programima definirani su određeni strateški ciljevi i fokus područja koji svaki pojedini fond nastoji postići. Svako fokusno područje nije podobno za financiranje razvojnih projekata same Općine. Međutim, unutar pojedinih područja postoje razvojne mogućnosti za stanovnike, gospodarstvenike i poljoprivrednike. Javno i privatno partnerstvo predstavlja budućnost svakog većeg razvojnog projekta kojim može profitirati cijela lokalna zajednica. Dakle, govorimo o projektima koji nemaju samo veliku ekonomsku korist, odnosno ekonomsku internu stopu rentabilnosti veću od zadanih 5 %, dok se zadana financijska od 4 % ne premašuje.

Razvojne politike države, županije, općine i grada odlučujuće djeluju na razvoj iz razloga što iste definiraju strateške smjernice kojih se treba i želi pridržavati. Ovo poglavlje sadrži opis razvojnih strategija na višim instancama odlučivanja. Naglasak se stavlja na ekonomsko okruženje i regionalnu politiku. Hrvatski strateški dokumenti uzeti su kao temelj razrade s obzirom da isti predstavljaju osnovu svih ostalih strateških dokumenata, pri čemu se misli na regionalne i općinske dokumente. Važan dio analize čini i sam Prostorni plan Općine. Osim toga, daje se kratki osvrt na europsko okruženje i regionalnu politiku te prostorne planove i razvojne strategije Zadarske Županije.

Društvena kretanja (uže i šire) te tržišni trendovi značajno određuju razvoj lokalne zajednice. U uvjetima globalne povezanosti Hrvatsko gospodarstvo je izrazito povezano s ostatkom svijeta. U takvim uvjetima navedena su predviđanja koja daju osnovu za kreiranje kvalitetne strategije.

Strategija razvoja mora sublimirati sve sagledano i sva znanja s ciljem određivanja strateških ciljeva, pa sve do pojedinih projekata kroz koje se realiziraju strateške postavke. Kod istog se sagledao ekonomski potencijal kao i kočnice razvoja Općine. Posebna pažnja pridaje se formiranju i definiranju vizije razvoja Općine kao i njenih najvažnijih ciljeva. Vizija je inspirativna izjava koja definira smjer u kojem se općina želi razvijati, čemu teži, čemu sanja. Nastoji se gledati u budućnost od 10 godina, a ista se neće mijenjati zbog promijenjenih uvjeta na tržištu, novih trendova, drugačije konkurencije, itd. Strateški ciljevi, prioriteta i mjere konačni je proizvod svega što se u dokumentu analiziralo. Dakle, smisao cijelog dokumenta sažet je upravo u ovim smjernicama. Temeljem tih smjernica određuje se konačna strategija koju bi Općina trebala slijediti ukoliko želi postići viziju razvoja koju je zacrtala. Kao posljednje, ali ne i konačno, analiziralo se Strategiju razvoja.

Pretposljednje poglavlje rezervirano je za definiranje plana provedbe Strateškog plana razvoja. Nakon početnog uvoda gdje se definirao SR, prešlo se na definiranje institucija i mehanizama provedbe. Nakon toga, detaljno se opisuje način pribavljanja financijskih sredstava za financiranje projekata. Praćenje provedbe zacrtane Strategije po dinamici,

zaduženjima i odgovornosti, važan je dio realizacije. Evaluacija označava i procjenu planiranih aktivnosti pojedinaca, skupina ili institucija i njihovih rezultata. Evaluacija nije samo završna procjena nekog projekta ili programa, već je i procjena u svim fazama planiranja i socijalnih aktivnosti. Nadalje, u poglavlju se opisala i sama provedba SR-a kao novog razvojnog dokumenta u kojem su zapisani svi koraci koje Općina treba poduzeti kako bi u konačnici ostvarila svoje strateške ciljeve. Logičkom matricom daje se zorniji prikaz strateških ciljeva, svakog pojedinog operativnog cilja koji se treba postići unutar strateškog cilja. Potom je potrebno definirati očekivane rezultate te aktivnosti kojima se planiraju postići zadani rezultati. Potrebno je i za svaku stavku definirati indikatore koji se mogu objektivno potvrditi. Svaka logička matrica ima izvore verifikacije pomoću kojih se provjeravaju indikatori uspješnosti. Kako bi se ti indikatori, a u konačnici aktivnosti, rezultati i ciljevi mogli mjeriti, potrebni je sagledati sve rizike i pretpostavke.

Financijski okvir provedbe predstavlja jednu zaokruženu cjelinu kojom se u detalje definiraju osnovne stavke za pojedine strateške ciljeve. Temeljem logičke matrice kojom se definiraju aktivnosti za svaki pojedini strateški cilj, prikazale su se konkretne stavke za svako pojedino ulaganje koje u konačnici doprinosi ukupnom razvoju Općine.

3. OPĆI PODACI

Zadarska županija ukupne je površine 7.276,23 km² (8,3 % ukupne površine Hrvatske), od čega 3.643,33 km² (6,4 % površine RH) otpada na kopneni dio, a 3.632,9 km² na morski dio (11,6 % teritorijalnog mora Republike Hrvatske). Geografski je položena tako da zahvaća primorje sjeverne Dalmacije te zaleđe Ravnih Kotara i Bukovice. Od Like i kontinentalnog dijela Hrvatske je oštro odvojena visokim masivom Velebita, što je stoljećima određivalo njezin razvoj. U Zadarskoj županiji po popisu od 2011. g. živi 170.017 stanovnika.

Na istoku graniči s Bosnom i Hercegovinom, dužina granice je 24 km, a međunarodna morska granica s Italijom, prema zapadu, iznosi 83,43 km. Hrvatske. Zadarska županija je teritorijalno organizirana u 34 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 6 gradova (Zadar, Benkovac, Biograd Na Moru, Obrovac, Pag i Nin) i 28 općina (Bibinje, Galovac, Gračac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Poveljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vir, Vrsi i Zemunik Donji). Grad Zadar administrativno je središte Županije i peti grad po veličini u Republici Hrvatskoj. Najveću površinu među gradovima imaju Benkovac (513,84 km²), Obrovac (352,73 km²) te Zadar (191,71 km²). Od 28 općina najveću površinu u Zadarskoj županiji imaju Gračac (955,45 km²), Starigrad (171,47 km²), Sali (127,47 km²) te Jasenice (121,30 km²).

Slika 1. Položaj Zadarske Županije

3.1. Geografski položaj Zadarske Županije

Zadarska županija proteže se na prostoru ukupne površine 7.276,23 km², a smještena je na središnjem dijelu hrvatske obale Jadrana. Određena svojim prirodnim položajem u Republici Hrvatskoj, Zadarska županija postaje i značajna prometna poveznica; povezana je državnim cestama i autocestom A1 Zagreb – Split (tzv. Dalmatina), zračnim linijama (Zračna luka Zadar), trajektnim vezama s Anconom u Italiji (iz grada Zadra) te željezničkim pravcima s ostatkom Hrvatske. Geografski, Županiju okružju cresko-lošinjska, kornatska, žuto-sitska, te murterska otočna skupina. S kopnene strane, okružena je planinskim lancem Dinarida, odnosno masivom Velebita, Ličkim sredogorjem, Plješivicom, i Uilicom (BiH), te sjevernodalmatinskom zaravni. Posebnost županijskog područja je brojnost otoka, kanala, morskih prolaza, duboko uvučene morske površine u kopno, razvedena obala, plodna zona Ravnih kotara i krš brdsko-planinskog prostora. Administrativno, graniči sa Šibensko-kninskom, Primorsko-goranskom i Ličko-senjskom županijom.

3.2. Opći podaci i položaj Općine Galovac

Općina Galovac je sastavni dio Zadarske županije. Nalazi se u Ravnim kotarima, cestovnom linijom udaljena 12 km od Grada Zadra. Općinu Galovac čini naselje Galovac i zaseok Jošane. Prostor Općine Galovac je u okruženju prostora Općina Škabrnja, Zemunik Donji i Sukošan. Područje Općine Galovac s razmjerno malom površinom (9,44 km²) je određeno Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, a obuhvaća praktički samo naselje Galovac sa zaseokom Jošani. Gustoća naseljenosti iznosi cca 130 st/km², što je iznad državnog prosjeka koji iznosi 78,48 st/ km², te slijedom naprijed navedenih podataka područje Općine Galovac spada u naseljenija područja Republike Hrvatske. Najbliži izlaz na more je preko područja Općine Sukošan gdje najkraća zračna udaljenost iznosi 5 km.

3.3. Razvojne značajke i resursi

Potencijal skoro svakog prostora, te tako i prostora na kojemu se prostire Općina Galovac, za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj ogleda se kroz nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika:

- PROSTOR I OKOLIŠ sa svojim resursima i elementima koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakoga života i razvitka. Prostor i okoliš su ograničeni i neponovljivi;
- STANOVNIŠTVO – broj, struktura, teritorijalna raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;
- SUSTAV ZAJEDNIČKOGA ŽIVOTA stanovništva, mreža naselja i manjih središta u mreži seoskih naselja;
- POVEZANOST pojedinih područja Općine međusobno i sa širim državnim prostorom – cestovnim, vodenim i zračnim prometom te drugim infrastrukturnim sustavima;
- POSTOJEĆE GOSPODARSKE JEDINICE razmještene u prostoru, njihova proizvodna i uslužna funkcija;

- SUSTAV DRUŠTVENIH SLUŽBI i njihove građevine – obrazovanje, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i dr.;
- ORGANIZACIJA od države do općine u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkoga života i razvitka;
- GEOPOLITIČKI POLOŽAJ, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebno vrijednim resursima smatraju se:

- ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODE;
- SPOMENICI GRADITELJSKE BAŠTINE;
- Prirodne ŠUME, nezagađena TLA, rezerve PITKE VODE, očuvani KULTIVIRANI KRAJOLIK.

3.4. Stanovništvo

Demografska povijest Zadarske županije pokazuje velike oscilacije u broju stanovništva, što je ponajprije uvjetovano zemljopisnim položajem, miješanim sastavom stanovništva, ratovima i s time povezanim političkim okolnostima u povijesti, a u sadašnje vrijeme najviše gospodarskim razlozima i migracijama. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na prostoru Zadarske županije živjelo 170.017 stanovnika što je 4,0 % ukupnog broja stanovništva Hrvatske. Sjedište županije, Zadar imao je tada 71.471 stanovnika. Jedna je od tri hrvatske županije koja je imala porast broja stanovnika u razdoblju 2001. – 2011. Prosječna gustoća naseljenosti dosegla je 46,6 stanovnika/km², što je znatno manje od hrvatskog prosjeka (75,7 stan./km²).

Prema podacima hrvatskog Zavoda za statistiku samo se prošle godine iz Hrvatske odselilo 36.436 osoba, a gledano prema dobi najviše njih bilo je između 25 i 29, odnosno 30 i 39 godina. Iako Zadarska županija nije među prvih pet po broju iseljenika, statistički podaci kazuju kako su se 2016. iz županije iselile 1283 osobe. Godinu ranije iz Zadarske se županije iselilo 1542 osobe. Općina Galovac obuhvaća samo naselje Galovac u kojem, prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 1.234 stanovnika. Gustoća naseljenosti je cca 130 stanovnika na km² što je veće od hrvatskog prosjeka koji iznosi 78,1 st/km².

Tablica 1. Broj stanovnika po popisima u Općini Galovac

Broj stanovnika po popisima u Općini Galovac															
1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011
372	430	519	559	610	714	897	850	1.067	1.189	1.364	1.449	1.351	1.426	1.190	1.234

Tablica 2. Kontingent stanovnika po gradovima/općinama

	Spol	Ukupno	0 – 6 godina	0 - 14 godina	0 - 17 godina	0 - 19 godina	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno stanovništvo (15 – 64 godine)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeffcijent starosti
							Svega (15 – 49 godina)	od toga 20 - 29 godina							
Zadarska županija	sv.	170.017	12.210	26.837	32.949	36.932	-	-	111.652	43.340	31.528	14.300	41,9	117,4	25,5
	m	83.504	6.270	13.738	16.836	18.897	-	-	56.272	19.327	13.494	5.496	40,7	102,3	23,1
	ž	86.513	5.940	13.099	16.113	18.035	37.654	10.505	55.380	24.013	18.034	8.804	43,0	133,1	27,8
Galovac	sv.	1.234	101	233	282	316	-	-	814	238	187	89	39,0	75,3	19,3
	m	618	48	113	134	150	-	-	431	104	74	26	38,9	69,3	16,8
	ž	616	53	120	148	166	276	89	383	134	113	63	39,1	80,7	

Izvor: DZS, 2011.

Iz gornje tablice od ukupnog broja stanovnika Općine Galovac 1.234, radno sposobnog stanovništva njih 814 (431 muškaraca i 383 žena), dok je najzastupljenija populacija stanovništva njih 316 od 0 do 19 godina (150 muškaraca i 166 žena), slijedi populacija od 282 stanovnika 0-17 godina (134 muškaraca i 148 žena).

Tablica 3. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, popis iz 2011.

	Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	1 - 3 razred a osnovne škole	4 - 7 razred a osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola ¹⁾	Visoko obrazovanje				Nepoznato
									Svega	Stručni studij ²⁾	Sveučilišni studij ³⁾	Doktorat znanosti	
Općina Galovac	Ukupno	sv.	1.001	48	23	56	279	553	42	21	21	-	-
		m	505	9	6	15	125	330	20	12	8	-	-
		ž	496	39	17	41	154	223	22	9	13	-	-
15-19		sv.	83	-	-	1	60	22	-	-	-	-	-
		m	37	-	-	1	25	11	-	-	-	-	-
		ž	46	-	-	-	35	11	-	-	-	-	-
20-24		sv.	84	-	-	-	3	80	1	-	1	-	-
		m	36	-	-	-	1	35	-	-	-	-	-
		ž	48	-	-	-	2	45	1	-	1	-	-
25-29		sv.	85	-	-	-	2	71	12	6	6	-	-

	Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	1 - 3 razred a osnovne škole	4 - 7 razred a osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola ¹⁾	Visoko obrazovanje				Nepoznato
									Svega	Stručni studij ²⁾	Sveučilišni studij ³⁾	Doktorat znanosti	
		m	44	-	-	-	1	39	4	2	2	-	-
		ž	41	-	-	-	1	32	8	4	4	-	-
	30-34	sv.	96	-	-	-	11	73	12	2	10	-	-
		m	47	-	-	-	7	35	5	1	4	-	-
		ž	49	-	-	-	4	38	7	1	6	-	-
	35-39	sv.	64	-	-	-	17	44	3	2	1	-	-
		m	40	-	-	-	10	27	3	2	1	-	-
		ž	24	-	-	-	7	17	-	-	-	-	-
	40-44	sv.	67	-	-	-	18	45	4	4	-	-	-
		m	36	-	-	-	8	26	2	2	-	-	-
		ž	31	-	-	-	10	19	2	2	-	-	-

	Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	1 - 3 razred a osnovne škole	4 - 7 razred a osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola ¹⁾	Visoko obrazovanje				Nepoznato
									Svega	Stručni studij ²⁾	Sveučilišni studij ³⁾	Doktorat znanosti	
	45-49	sv.	83	1	-	-	29	51	2	1	1	-	-
		m	46	1	-	-	13	31	1	1	-	-	-
		ž	37	-	-	-	16	20	1	-	1	-	-
	50-54	sv.	97	1	1	2	36	53	4	2	2	-	-
		m	48	1	1	-	8	35	3	2	1	-	-
		ž	49	-	-	2	28	18	1	-	1	-	-
	55-59	sv.	104	-	-	2	32	66	4	4	-	-	-
		m	67	-	-	-	15	50	2	2	-	-	-
		ž	37	-	-	2	17	16	2	2	-	-	-
	60-64	sv.	51	1	-	6	27	17	-	-	-	-	-
		m	30	-	-	3	14	13	-	-	-	-	-

	Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	1 - 3 razreda osnovne škole	4 - 7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola ¹⁾	Visoko obrazovanje				Nepoznato
									Svega	Stručni studij ²⁾	Sveučilišni studij ³⁾	Doktorat znanosti	
		ž	21	1	-	3	13	4	-	-	-	-	-
	65-69	sv.	40	2	1	4	20	13	-	-	-	-	-
		m	19	-	-	-	9	10	-	-	-	-	-
		ž	21	2	1	4	11	3	-	-	-	-	-
	70-74	sv.	58	6	5	19	15	13	-	-	-	-	-
		m	29	2	1	3	10	13	-	-	-	-	-
		ž	29	4	4	16	5	-	-	-	-	-	-
	75 i više	sv.	89	37	16	22	9	5	-	-	-	-	-
		m	26	5	4	8	4	5	-	-	-	-	-
		ž	63	32	12	14	5	-	-	-	-	-	-

Izvor: DSZ 2011.

Iz gornje tabele, od ukupnog broja stanovnika, najviše ima stanovnika sa završenom srednjom školom, njih 553 (330 muškaraca i 223 žene), te s osnovnom školom njih 279 (125 muškaraca), bez škole ima 48 stanovnika (9 muškaraca i 39 žena).

Tablica 4. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu

	Spol	Ukupno ¹⁾	Prihodi od stalnog rada	Prihodi od povremenog rada	Prihodi od poljoprivrede	Starosna mirovina	Ostale mirovine	Prihodi od imovine	Socijalne naknade	Ostali prihodi	Povremena potpora drugih	Bez prihoda	Nepoznato
Zadarska županija	sv.	170.017	48.973	5.895	1.535	25.720	17.312	1.303	6.717	3.992	4.067	58.936	501
	m	83.504	26.861	3.527	1.026	13.296	8.125	724	2.756	1.825	1.984	25.735	362
	ž	86.513	22.112	2.368	509	12.424	9.187	579	3.961	2.167	2.083	33.201	139
Galovac	sv.	1.234	342	21	7	82	218	3	90	18	5	501	-
	m	618	218	13	5	58	114	3	40	10	5	195	-
	ž	616	124	8	2	24	104	-	50	8	-	306	-

Izvor: DZS, 2011.

Iz gornje tablice od prihoda od stalnog rada žive 342 osobe (218 muškaraca i 124 žena), bez prihoda ima 501 osoba (195 muškaraca i 306 žena), te uživaoci mirovina njih 218 (114 muškaraca i 104 žena). Od prihoda od poljoprivrede po podacima Popisa stanovništva iz 2011. god. živi 7 osoba.

4. PRIRODNI RESURSI

U ovom poglavlju opisani su prirodna svojstva krajolika kao temelj razvoja civilizacije na svakom pojedinom području. Kako bi se pobliže analizirala prirodna svojstva krajolika ukratko opisani su reljef i zemljište koje je karakteristično za Općinu Galovac. Osim toga u sklopu opisa prirodnih svojstva krajolika opisuje se vegetacija, poljoprivredne površine te vodno bogatstvo same Općine. Poseban naglasak daje se na zaštiti prostora, kao jednoj od temeljnih odrednica za daljnji razvoj Jedinice lokalne samouprave.

4.1. Reljef i zemljište

Područje Općine Galovac je ravničarski prostor s rijetkim uzvisinama koje ne prelaze 100 m nadmorske visine. Najviše bilo je neimenovani vrh između lokaliteta *Zgunovi* i *Medičke* na krajnjem SI Općine, visina kojeg iznosi 94,7 m, a među većim se ističu još dva također bezimena vrha na području zvanom *Grmi*, 87 i 71 m visine, te u samom središtu naselja 79 m visok vrh na kojem se nalazi crkva i groblje. Nadmorska visina samog naselja iznosi nešto preko 50 m nadmorske visine. Područje Općine većim dijelom građeno je od vapnenaca, a manjim dijelom od dolomita. Ravnim kotarima općenito dominiraju vapnenačke stijene gornjokredne i tercijarne starosti s izrazitim pravcem pružanja SZ–JI (tzv. *dinarski pravac* pružanja), dok se u poprečnom pravcu JZ– SI smjenjuju vapnenačke uzvisine (antiklinale) i rastresite udoline (sinklinale). To reljefu Kotara daje valovit oblik. Brežuljci su uglavnom građeni od vapnenaca, a udoline od lapora i pješčenjaka.

4.2. Klimatska obilježja

Područje Općine obilježeno je blagom submediteranskom klimom. Općina Galovac nalazi se u području povoljnih klimatskih prilika koje pružaju sve potrebne uvjete za život stanovništva, a tijekom vegetacijskog razdoblja moguće je uspješno uzgajanje mediteranskih kultura. Klimatska obilježja ovog prostora su vruća i suha ljeta, te blage i vlažne zime sa srednjom temperaturom najtoplijeg mjeseca višom od 22°C, a najhladnijeg mjeseca do -3°C, te neravnomjernim rasporedom padalina.

4.3. Vegetacija

Na području Općine dominiraju polja. Uz polja postoje autohtone biljne zajednice submediteranskog raslinja, koje su znatnim dijelom degradirane dugotrajnim utjecajem čovjeka i stoke i pretvorene u šikaru, šibljak i kamenjar. Postoji i zajednica borova na sjevernom graničnom području Općine s Općinom Škabrnja, te skupine hrasta uz korito rječice Kotarka i u jugoistočnom dijelu Općine. Prostor Općine Galovac sveukupno gledano nije pokriven bujnom vegetacijom, a takvo stanje je uzrokovano neravnomjernošću padalina, ljetnim sušama, plitkoćom tla, negativnim djelovanjem vjetrova i nedovoljnom razinom skrbi o biološkoj osnovi u prošlosti. Na prostoru Općine Galovac ima 250,17 ha šumskih površina. Šume na području Općine su gotovo u cijelosti razvrstane, a njihov prvenstveni značaj je u zaštiti tla od erozije i pozitivnom djelovanju na slikovitost i ambijentalnu vrijednost krajobraza. Raslinstvo čine uglavnom submediteranske vrste. Najveće šumske površine se nalaze na predjelu Dubrava na sjevernom graničnom prostoru općine (borova šuma), uz korito rječice Kotarka (hrastova šuma) i u jugoistočnom dijelu općine (hrastova šuma). Makija i garig su isprepleteni povijušama i penjačicama: *bršljanom*, *tetivkom*, *bljuštem*, *broćem*, *sparožinom*, *divljom lozom*, te *kupinom* i *dračom*.

4.4. Poljoprivredne površine

Poljodjelstvo u smislu osnovne gospodarske djelatnosti nije jako razvijeno iako oranice zauzimaju veći dio površine Općine. Već nekoliko desetljeća razvoj poljodjelstva u Općini, kao i u Zadarskoj županiji, obilježava napuštanje obradivih površina. Napuštaju se dijelom

površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabive površine zbog odlaska poljoprivrednika ili zbog toga što se smanjilo zanimanje za poljodjelsku proizvodnju. Osim smanjenja obradivih površina sve je veća pojava neobrađenih oranica. Privatni posjedi uglavnom su disperzirani na desetak sitnih parcela. Uzrok te disperzije i usitnjavanja je tradicionalna dioba seoskih domaćinstava. Tako usitnjeni posjedi ne omogućuju suvremenu i konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju te nisu u mogućnosti dugoročno osigurati egzistenciju obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. One se još uvijek vode kao obradivo tlo (oranice), tako se u stvarnosti ne obrađuju i na njima se ne proizvodi. Broj aktivnog poljodjelskoga stanovništva se iz više razloga dugi niz godina smanjuje. Većina zaposlenog stanovništva u industriji i drugim djelatnostima bavi se i poljodjelstvom kao dopunskom djelatnošću. Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda. Osnovne poljodjelske grane su vinogradarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo i maslinarstvo, a prostor oko Zadra je i jedno od pčelarskih središta Primorske Hrvatske. Na području Općine Galovac dominiraju polja, koja su pretežno neobrađena. Na prostoru Općine ukupno postoji 901 ha poljoprivrednog tla, od čega 545 ha obradivog tla. Značajnija poljoprivredna tla se nalaze u predjelima Donje polje (240 ha), Jošansko polje (120 ha), Beljušine – Dubrave (90 ha), Zidine – Tršci (65 ha) i Krčevine (30 ha).

4.5. Vodno bogatstvo

Oskudica izvora vode je jedna od osnovnih značajki prostora Općine Galovac. Na prostoru Općine Galovac nema stalnih vodenih tokova. Rječica Kotarka (Ličina) izvire na području Zemunika, te protječe krajnjim zapadnim dijelom prostora Općine Galovac i dalje teče prema Vranskom jezeru, međutim ona je na području Općine Galovac gotovo uvijek presušena, bez toka osim u oborinskim razdobljima. Izvan područja Općine Galovac, na udaljenosti od 15-ak km, kod Sikova postoji izvor Sikovac, te Jezerac i Turansko jezero, a nizvodno od njih rječica Kotarka ima stalan tok. Vodni režim rječice Kotarke je bujičnih značajki, sa snažnim tokom u razdobljima velikih padalina, kada prema hidrološkom proračunu najveći protoci sežu do 20 m³/s.

Vodni režim Kotarke diktiran je vodostajem koji je uvjetovan submediteranskim kišnim režimom u kombinaciji s krškom podlogom tako da ona povremeno presušuje. Ipak većim dijelom godine opskrbljuje Vransko jezero sa značajnim količinama vode.

4.6. Zaštita prostora

ZAŠTITA PROSTORA – očituje se kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti. Pretjerana urbanizacija i nepoštivanje prirode, ekološki su degradirali i u cijelosti uništili brojne prostore u zemlji i svijetu, prostore važne za čovjekovo življenje i njegovu budućnost. Svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve više jača i postaje čimbenik kojega se ne može zaobići. Usprkos degradacijama u prostoru koje su se i kod nas desetljećima dešavale, a nastavljaju se i danas. Dakle i u ovoj Županiji, stupanj ugroženosti okoliša je umanjen upravo zahvaljujući razmjerno kontinuiranoj izradi prostorno-planske dokumentacije i kontroli građenja u prostoru. U povijesti čovječanstva čovjek je uvijek težio napretku i uvijek ga je ostvarivao. Problem je nastao onda kada je prestao poštovati prirodni ambijent, kada ga je počeo svjesno ili nesvjesno uništavati i ne sluteći da su razmjerno male granice izdržljivosti prirode. Oni najrazvijeniji u svijetu postaju svjesni da su te granice dostignute i da sve učinjene devastacije treba sanirati. Da ne bismo učinili iste greške prostornog razvitka i korištenja prostora potrebno je ponašati se s osobitom skrbi prema zaštiti prostora, prema slikovitom i vrijednom prirodnom ili kultiviranom krajoliku, koji nije samo naša baština nego i baština svih budućih naraštaja. Nužno je ovo istaknuti jer je zaštita prostora važan i nezaobilazan cilj ovoga Plana, time i dijela prostora Županije.

ODRŽIVI RAZVITAK je naziv koji se danas u svijetu koristi kada se želi označiti i istaknuti razvitak koji ide u susret današnjim potrebama, ali uz osiguranje mogućnosti razvitka i budućim naraštajima. Održivi razvitak ne ograničava gospodarski rast, ali on ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, tijek prirodnog razvitka i prirodna dobra. Dakle, održivi razvitak označava onaj razvitak koji skrbi o okolišu, tehnički je dobar, gospodarski provodljiv i društveno prihvatljiv.

U cilju racionalnog korištenja i zaštite prostora potrebno je:

- odrediti područja vrijednih resursa na kojima je isključena prenamjena prostora,
- predvidjeti gašenje neprimjerenih sadržaja, a prostor sanirati i revitalizirati,
- poboljšati sve aspekte postojećih već angažiranih prostora,
- prioritetno ispitati mogućnosti korištenja postojećih koridora pri planiranju trasa velike infrastrukture i izbjegavati zauzimanje novih površina vrijednih resursa osobito poljodjelskih i šumskih.

4.7. SWOT analiza prirodni resursi, prostor i okoliš

SNAGE	SLABOSTI
<p>SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobar geoprometni položaj ➤ Povoljno klimatsko obilježje prostora ➤ Bogata vegetacija (mediteranska) ➤ Očuvan i nezagađen okoliš ➤ Poljoprivredno zemljište ➤ Prostorni planovi (nedostaju planovi nižeg reda) 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedovoljna valorizacija prirodnih resursa ➤ Nedovoljno kontrolirana izgradnja ➤ Neuravnoteženi razvoj ➤ Niska iskorištenost poljoprivrednog zemljišta ➤ Divlja odlagališta ➤ Loša demografska slika ➤ Neriješeni imovinsko pravni odnosi
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE

MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kontrolirana izgradnja (sustavno) ➤ Izrada strategije razvoja poljoprivrede ➤ Zaštićena područja staviti u funkciju razvoja ➤ Više korištenje sredstava EU fondova ➤ Izrada planova nižeg reda ➤ Osvješčivanje stanovništva o važnosti onečišćenja (voda , more, zrak) ➤ Sustav edukacije stanovništva (konkretan program) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Devastacija prostora ➤ Neprihvatljiva zakonska regulacija Nedovoljna osviještenost stanovništva za zaštitu prostora (okoliša)

Izvor: obrada autora, 2018.

5. INFRASTRUKTURA

U ovom poglavlju analizira se osnovna infrastruktura kao što su promet, elektroopskrba, pošta i telekomunikacija. Kod analize prometa uglavnom se daje pregled postojećih cesta na području Općine kroz dvije razine: županijsku i lokalnu. Ustanovljeno je da postoje poštanski uredi te odgovarajuća telekomunikacijska infrastruktura. Na samom kraju provedena je SWOT analiza te su definirane razvojne potrebe i potencijale same Općine.

5.1. Promet

Na području Općine glavnu cestovnu mrežu čine prometnice sljedećih kategorija:

županijske ceste – postojeće:

- ŽC6042: Ž6040 – Galovac – Kakma (D-503)
- ŽC6044: Galovac (Ž6042) – Prkos – Škabrnja (Ž6021)

lokalne ceste – postojeće:

- LC63105: Debeljak (ŽC6041) – Galovac (ŽC6042)
- LC63113: Željeznički kolodvor Galovac – ŽC6042
- LC Jošani

Glavni razvojno vezni pravac za povezivanje Općine sa Zadrom, Benkovcem i šire su županijske ceste Ž6042 i Ž6044. Sva križanja i odvojeci s tih ceste su u istoj razini s regulacijom prometa putem prometnih znakova i horizontalne signalizacije.

Županijska cesta Ž6042 prolazi cijelim naseljem te prelazi preko željezničke pruge na ulaznom dijelu naselja gdje je smještena i benzinska postaja.

Županijska cesta Ž6044 povezuje Galovac s naseljima Prkos i Škabrnja. Postojeća cestovna mreža nije pogodna za kvalitetno i sigurno odvijanje prometa (minimalni poprečni profili, nepovoljni tehnički elementi, djelomično neasfaltirano i dr.). Stanje nekategoriziranih prometnica nije zadovoljavajuće.

5.2. Željeznički promet

Odlukom o razvrstavanju magistralnih željezničkih pruga (NN 64/93) područjem Općine prolazi magistralna pomoćna pruga MP 11.1, Knin (M11)-Zadar. Pruga je jednokolosiječna i neelektrificirana. U građevinskom smislu, pruga je kategorije C4 (objava UIC 700), podnosi opterećenje od 20 tona/osovina i 8 tona/m. Na području Općine nalazi se postaja Galovac. Željeznička postaja nalazi se izvan naselja, a s naseljem je povezuje lokalna prometnica 63113, opremljena je sa stajalištem i pristupnim platoima koji su sada van funkcije i u devastiranom stanju. Prelaženje vozila i ostalih sudionika u prometu riješeno je u nivou.

5.3. Energetski sustav

Područje Općine je kompletno pokriveno električnom energijom operaterom HEP ODS Elektrom Zadar.

5.3. Pošta i telekomunikacije

Na području Općine izgrađena je digitalna lokalna komutacija koja je putem svjetlovodnih kabela vezana na glavni komutacijski centar u Zadru. Naseljem su položeni podzemni kabeli. Postojeća telekomunikacijska mreža zadovoljava sadašnje potrebe.

5.4. SWOT analiza infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Blizina najznačajnijih prometnica ➤ Donekle riješena vodoopskrba i energetska opskrba 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kapaciteti vodoopskrbe ➤ Kapacitet energetskeg sustava ➤ Sustav prometa (posebno u mirovanju) ➤ Problem nerazvrstanih cesta (konkretan program)
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE

<ul style="list-style-type: none">➤ Osiguranje dovoljne količine vode (sustav)➤ Dovršiti cijeli sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda➤ Osigurati kapacitete energetskog sustava, uključujući i plinifikaciju➤ Poticati razvoj alternativnih izvora energije➤ Definirati sustav prometa	<ul style="list-style-type: none">➤ Neodgovarajuće stanje prometne infrastrukture➤ Nedovoljna sustavna kontrola zaštite okoliša (standard)
--	---

Izvor: obrada autora, 2018.

6. KOMUNALNA DJELATNOST

Pod komunalnim gospodarstvom razumijeva se obavljanje komunalnih djelatnosti, naročito pružanje komunalnih usluga od interesa za fizičke i pravne osobe, te financiranje građenja i održavanje objekata i uređenja komunalne infrastrukture kao cjelovitog sustava na području jedinica lokalne samouprave.

Obavljanje komunalnih djelatnosti najčešće uključuje slijedeće vrste poslova:

- Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih dijelova kanalizacijskog sustava
- Prikupljanje i deponiranje komunalnog otpada
- Održavanje okoliša
- Izgradnja grobnica i održavanje groblja te pogrebne usluge

Komunalna društva, osobito u sklopu jedinica lokalne samouprave imaju nezamjenjivu zadaću u osiguranju životnih uvjeta svih građana, osobito kroz povećanje učinkovitosti komunalnog gospodarstva koje je jedan od preduvjeta za povećanje učinkovitosti ukupnog gospodarstva.

6.1. Vodoopskrba

Vodoopskrba Općine tj. naselja Galovac riješena je preko magistralnog cjevovoda (raznih profila i vrsta) iz pravca Zemunika Donjeg koji se opskrbljuje vodom izravnim spojem na regionalni vodovod. Vodoopskrba Općine mora se sagledati u sklopu znatno šireg područja, i rješavat će se s tzv. „istočnog ogranka” regionalnog vodovoda. Glavni objekti tog ogranka važni za vodoopskrbu naselja Galovac su crpna stanica „Grgurica”, magistralni cjevovod položen uz autocestu i vodosprema „Zemunik Gornji”.

6.2. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Na čitavom području općine otpadne vode iz domaćinstava se odvede u septičke jame. Samo ponegdje na novijim objektima vrši se prethodno pročišćavanje u septičkoj jami. Najčešće su svi objekti u sanitarno neispravnom stanju tako da predstavljaju stalnu prijetnju zdravlju stanovnika. Tako loše stanje rješavanja odvodnje otpadnih voda ne može se dozvoliti, a naročito iz razloga što je zadano područje djelomično i vodozaštitno područje.

Odvodnja otpadnih voda, na djelotvoran i suvremen način, za ovo je područje od velikog značenja. Naime, dosadašnja praksa izgradnje septičkih jama ne izvedenih u skladu s tehnološkim propisima čime one postaju obične crne jame, ispuštaju se otpadne vode u tlo, što uzrokuje zagađenje podzemnih voda. Realizacijom modernih sustava definitivno će se osigurati ekološka ravnoteža ovog inače vrlo osjetljivog prostora.

Studija zaštite voda na području Zadarske županije načelno je odredila sustave odvodnje s glavnim kanalima i crpnim stanicama, načine pročišćavanje otpadnih voda kao i lokacije uređaja za pročišćavanje. Predloženo rješenje za naselje Galovac uneseno je u Plan.

6.3. Odlaganje čvrstog otpada

Prema ZOGO, Strategiji gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj (NN 130/05) i Planu gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017. – 2022. godine (NN 3/17) gradovi i općine su obvezne donijeti svoje Planove gospodarenja otpadom.

Navedeni propisi usklađeni su s europskim direktivama te su dobar temelj prioritarnog rješavanja problema gospodarenja otpadom na području Republike Hrvatske.

Plan gospodarenja otpadom gradova i općina donosi se za razdoblje od šest godina, a njegove izmjene i dopune po potrebi. Općine Galovac je izradila Studiju plana gospodarenja otpadom za razdoblje od 2014. do 2020. god.

Odvoz otpada na odlagalište otpada Diklo vrši komunalno poduzeće Čistoća d. o. o. iz Zadra. Skupljanje i prijevoz otpada vrši se pomoću specijaliziranog vozila koje je opremljeno s opremom koja onemogućava rasipanje, prolijevanje, odnosno ispuštanje otpada te širenje prašine i neugodnih mirisa. Jedinica lokalne samouprave (Općina Galovac) izvršila je obvezu

odvojenog prikupljanja krupnog (glomaznog) komunalnog otpada na način da je osigurala odvoz glomaznog otpada na zahtjev građana. Ujedno je osigurala odvoz glomaznog otpada jednom godišnje postavljanjem šest kontejnera na javnoj površini, kao i postavljanjem dva kontejnera na groblju koji se prazne jednom mjesečno. Osiguran je odvoz otpada iz domaćinstava 2 m³ godišnje.

6.4. SWOT analiza komunalna djelatnost

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Donekle riješeno prikupljanje otpada. ➤ Donekle organizirana komunalna djelatnost. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nema sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda, ➤ Nedefinirano odlagalište građevinskog i ostalog krupnog otpada.
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Razvoj kanalizacijskog sustava, ➤ Uređenje odlagališta građevinskog i krupnog otpada, ➤ Izgradnja i uređenje sportskih objekata, ➤ Izgradnja dječjih igrališta, ➤ Veće korištenje sredstava iz EU fondova, ➤ Sustav gospodarenja otpadom. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Neosvijestjenost stanovništva za ekologiju, ➤ Dotrajalost dijela vodoopskrbne mreže.

Izvor: obrada autora, 2018.

7. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Kada se govori o društvenim djelatnostima, mora se naglasiti da su one usko povezane uz razvoj ove mlade Općine i njezine građane. U ovom se dijelu daje prikaz društvenih djelatnosti koje Općina kroz svoju infrastrukturu i širu zajednicu nudi građanima.

Sustav društvenih djelatnosti uključuje sljedeće poslove, odnosno aktivnosti:

- poslove koji obuhvaćaju zaštitu na radu, zaštitu od požara, zaštitu i spašavanje,
- poslove predlaganja programa javnih potreba Općine u području društvenih djelatnosti,
- osiguravanje financijskih i materijalnih uvjeta za redovnu i programsku djelatnost ustanova u vlasništvu Općine Galovac iz djelokruga društvenih djelatnosti,
- praćenje rada poslovanja Općinskih ustanova predškolskog odgoja i ustanova obrazovanja i kulture,
- vođenje postupka stipendiranja studenata
- vođenje postupka dodjeljivanja sredstava sukladno Odluci o socijalnoj skrbi
- poslove na unapređenju rada s udrugama građana i promicanju sudjelovanja građana u odlučivanju, te razvoju civilnog društva, političkih stranaka, vjerskih zajednica, nacionalnih manjina, sindikata, braniteljskih, antifašističkih te drugih udruga koje su od interesa za Općina.

Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva zajedništvo udruga i zadruga, podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču kulturni i sportski život stanovnika. Prema tome, veći dio djelatnosti i usluga nisu direktno pod kompetencijom Općine, stoga je prikaz tako koncipiran.

Unutar sustava društvenih djelatnosti, podsustav obrazovanja ima vrlo važnu ulogu. Kod kvalitete obrazovanja mladih ljudi, ali i kod njihovog zadržavanja u vlastitom kraju, kao presudni preduvjet se javlja visoko razvijena obrazovna infrastruktura. Kao i kod obrazovanja, i kod podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi važno je promotriti potrebu stanovništva za institucijama i razvijenoj infrastrukturnoj mreži, nužnost njihove izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te „gravitaciju“ stanovnika Općine prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za zdravstvenom zaštitom. Društvene djelatnosti moraju pronaći više poveznica s gospodarskim potencijalom. Takav pristup je potreban u većoj mjeri kako bi se stvorila cjelovita slika područja preko plana razvoja i time omogućio razvoj novih ideja koje bi ostvarile dugoročni gospodarski prosperitet.

7.1. Obrazovanje

Predškolsko obrazovanje:

Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima, prilagođenim razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima. Dječji vrtić stvara primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta, dopunjuje obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostavlja suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem. U dječjim vrtićima provodi se odgojno-obrazovni rad koji je usklađen s potrebama djece i zaposlenih roditelja, a provodi se s djecom raspoređenom u skupine cjelodnevnog ili poludnevnog boravka. Dječji vrtići obavljaju djelatnost na temelju godišnjeg plana i programa rada ustanove.

Dječji vrtić u Sukošanu izgrađen je 1976. godine. Radom je započeo 1978. godine u sklopu Dječjeg vrtića „Radost“ iz Zadra. Pauza u radu dogodila se tijekom Domovinskog rata kada je bio zatvoren do 1994. godine.

Od 2003. godine organiziran je Program predškolskog minimuma u mjestima Gorica i Galovac u prostoru OŠ Galovac.

Osnovna škola:

Prema pisanim dokumentima školstvo u Galovcu datira od 1898. godine

U Općini Galovac djeluju jedna osnovna škola, te područna škola u Gorici. Broj upisanih učenika u OŠ 2017./2018. je bio 105 (Galovac) te 52 učenika (Gorica).

Na području Općine Galovac ne nalaze se srednje obrazovne institucije. Mještani pohađaju srednju školu u Zadru, kao i visoke škole, sveučilišta, veleučilišta i fakultete.

Dom kulture (Projekt obnavljanja starog mlina u Dom kulture).

7.2. Kultura i prirodna baština

7.2.1. Kulturna baština

Galovac, općina-naselje u Ravnim kotarima, smješteno je oko 12 kilometara jugoistočno od Zadra. Ime je dobilo po plemićkoj obitelji *Gallellis*, koja je ovdje imala svoje posjede, a u 14. i 15. stoljeću ubrajala se u vodeće zadarske zemljoposjednike i poduzetnike. No ima i drugih objašnjenja podrijetla imena Galovac. Jedna varijanta bila bi da ime potječe od fratara tzv. galovaca ili, pak, od najstarijeg zdenca Galovca koji nikad ne presuši. Galovac se prvi put u pisanim dokumentima spominje 1518. godine. Do polovine 18. stoljeća, mjesto je sa Sukošanom sačinjavalo jednu župu. Porastom broja stanovnika osjetila se potreba i za vlastitom župom te je 1760. godine podignuta crkva Sv. Mihovila Arkandjela. Najstarije pleme su bili Gambiraži, nekad poznati vojnici.

Pisani izvori Galovac kao naseljeno mjesto spominju 1518. god., koje je u vrijeme turskih ratova opustjelo, a kasnije opet naseljeno od starosjedilaca, privremeno izbjeglih u primorje. Zaselak Jošane spominje se već početkom 11. st. kao Jelšane, među zemljama koje je kralj Krešimir IV. darovao samostanu Sv. Ivana u Biogradu. Istraženi arheološki ostaci s lokaliteta Crkvina datiraju od antičkih vremena pa od 6.-18. st., a spominju se i ostaci rimskih zidova na neistraženom lokalitetu Labuske (Labuške).

Popis kulturnih dobara (arheološki lokaliteti):

Crkvina – 500 m sjeveroistočno od sela, s lijeve strane ceste koja vodi u Škabrnju – jedno od najznačajnijih kompleksnih arheoloških nalazišta na tlu sjeverne Dalmacije, na kojem je kontinuitet života trajao od kasne antike do 18. st.;

- ostaci starokršćanske bazilike Sv. Bartolomeja (6. st.) – srušena dolaskom Turaka, poč. 16. st.,

- ostaci jedne manje crkve iz 18. st.,

- preko petsto (521) grobova (6.-18. st.)

- Labuške s ostacima zidova iz rimskog doba

Župna crkva sv. Mihovila ark. Podignuta oko 1760., jednobrodna je građevina, ima sakristiju i 3 mramorna oltara: glavni sa svetohraništem i drvenim kipom sv. Mihovila; oltar

Gospa od Karmela s drvenim kipom i sv. Josipa sa slikom sveca; drveni oltar prema puku; škropionica. Crkva je stradala od požara 1878. te je pri obnovi 1882. dobila današnji izgled. Za vrijeme Domovinskog rata bila je pogođena jednom granatom. Uz crkvu je i zvonik s tri zvona. Godine 1808. u župi je bila bratovština sv. Mihovila.

Stara **župna kuća** obnovljena je 1840. U blizini crkve 2004. sagrađena je nova i veća župna kuća.

Etnobaština

- povijesna jezgra mjesta sa sačuvanom tradicijskom ruralnom arhitekturom:
- sklop Tikvari
- sklop Gulan
- sklop Čakarun
- sklop Burčuli
- stara škola
- Šarini stani
- cijeli niz bunara oko mjesta i u poljima, poput bunara Galovac (jedinствен primjer prirodnog bunara i gusterne sagrađene 1947.), Novak, Jošanski bunar

7.2.2. Prirodna baština

Temeljno prirodno obilježje područja Općine Galovac čini raznovrsnost prirodnog pejzaža. U svrhu očuvanja zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno povijesnih cjelina, Općina je u svom Prostornom planu odredila ciljeve za očuvanje kulturne i prirodne baštine.

Ciljevi zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti, te zaštite kulturno-povijesnih cjelina su:

- utvrđivanje vrijednih krajobraznih cjelina i uvjeta za njihovu zaštitu,
- utvrditi utjecaj hidromelioracijskih zahvata na rječicu Kotarku,
- kontrola i suzbijanje bespravne izgradnje,
- očuvati stabilnost prirodnih šumskih ekosustava, proširiti biološku raznolikost šuma, te općekorisne funkcije šuma,
- provoditi preventivne mjere u svrhu zaustavljanja degradacije i usmjeravanja ka procesima razvoja šumske vegetacije u više, kvalitetnije stadije, kao što su klimatogene šume hrasta medunca,
- zaštititi i očuvati autentične prostore kao dokaz razvoja naselja kroz razna povijesna razdoblja,
- očuvati postojeće spomenike graditeljstva i arheološke lokalitete, kao i njihov položaj i ulogu unutar širih prostornih ili graditeljskih cjelina,
- spriječiti gradnju novih objekata (osobito ako su velikih dimenzija) u neposrednoj blizini spomenika graditeljstva,

- sačuvati ostatke tradicijske arhitekture koja je ugrožena novijom građevinskom djelatnošću

7.3. Zdravstvo

Služba zdravstvene zaštite školske djece i mladeži reorganizirana je od 1998. godine.

Liječenje školske djece obavlja se u sklopu ambulanti opće medicine, a preventivna zaštita u službama školske medicine koje su prešle u zavode za javno zdravstvo. Zbog toga je broj djelatnika i organizacijskih jedinica opće medicine veći od 1998. Zdravstvena je djelatnost organizirana na tri razine. Zdravstvena djelatnost na primarnoj razini obuhvaća djelatnost opće medicine, školsku medicinu, higijensko-epidemiološku zaštitu, zubo-zdravstvenu zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, medicinu rada, primarnu zaštitu žena i djece, patronažnu i ljekarničku djelatnost. Obavlja se u zdravstvenim ustanovama bez obzira na vrstu vlasništva: domovima zdravlja, ustanovama za hitnu medicinsku pomoć, ustanovama za zdravstvenu njegu u kući i ljekarnama te ordinacijama privatne prakse.

Zdravstvena djelatnost na sekundarnoj razini obuhvaća specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu te bolničku zdravstvenu zaštitu koja se provodi u općim i specijalnim bolnicama i lječilištima. Zdravstvena djelatnost na tercijarnoj razini obuhvaća obavljanje najsloženijih oblika zdravstvene zaštite iz specijalističkih djelatnosti u kliničkim ustanovama i državnim zdravstvenim zavodima.

Medicinske usluge žitelji Općine Galovac koriste u ambulanti opće medicine, te domu zdravlja u Zadru. U Općini djeluje i stomatološka ordinacija.

7.4. Socijalna skrb

Sustav socijalne skrbi definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi kao temeljni zakon kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za obavljanje ove djelatnosti. Socijalna skrb je djelatnost kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba. Pritom je riječ o potrebama koje ove osobe, zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih razloga, ne mogu zadovoljiti same, niti uz pomoć članova obitelji. Radi sprječavanja, ublažavanja i otklanjanja uzroka i stanja socijalne ugroženosti socijalnom skrbi pruža se potpora obitelji, posebice djeci i drugim osobama koje ne mogu brinuti same o sebi.

Općenito govoreći, ranjive skupine, odnosno skupine s povećanim rizikom siromaštva i socijalne isključenosti, su one s niskim primanjima (nezaposleni, starije osobe bez mirovine, određene kategorije umirovljenika, jedno roditeljske obitelji), ranjive etničke manjine (Romi), osobe s invaliditetom i dr. Sredstva za financiranje djelatnosti socijalne skrbi osiguravaju se pretežno iz državnog proračuna, i to oko 96 %, dok se ostalih 4 % osigurava iz prihoda za posebne namjene. Proračunski izdaci u financiranju sustava socijalne skrbi kretali su se od 2.509.026.429 kuna ili 0,80 % BDP-a u 2007. godini do 2.966.389.499 kuna ili 0,89 % BDP-a u 2009. godini. Socijalna se skrb ostvaruje putem centara za socijalnu skrb, centara za pomoć i njegu, državnih i nedržavnih domova socijalne skrbi, decentraliziranih domova za starije i nemoćne osobe, drugih domaćih i stranih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, udomiteljskih obitelji, obiteljskih domova, organiziranog stanovanja, organizacija civilnoga društva i dr. U Republici Hrvatskoj na državnoj razini djeluje 80 centara za socijalnu skrb s 27 podružnica koji obavljaju niz funkcija koje se mogu podijeliti na javne ovlasti u području socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite, te stručno-analitičke, financijske i druge poslove.

U Općini djeluje dom za starije i nemoćne.

Socijalna skrb Općine:

Socijalnim programom predviđaju se i osiguravaju idući oblici pomoći, a po pojedinom obliku, mjeri i načinu pružanja pomoći kategorijama stanovništva u stanju socijalne potrebe:

1. Djelovanje Gradskog društva Crvenog križa
2. Udruge stradalnika Domovinskog rata i dr. udruge
3. Rodiljne naknade

7.5. Sport

U Općini postoji nogometni klub Galovac, te malo nogometni klub Sv. Mihovil

7.6. Civilno društvo

Na području Općine Galovac djeluje nekoliko udruga:

KUD SV. Mihovil, Galovac njeguje tradiciju očuvanja kulturne baštine izvedbama – *kolo šetnje, biraće kolo, muško i žensko zajedničko pivanje*. KUD je od velikog značaja za Općinu Galovac kao promicatelj kulture i tradicije galovačkog kraja.

Dobrovoljno vatrogasno društvo „Sveti Mihovil“ čiji je osnovni sadržaj unapređenje vatrogastva i vatrozaštite, provođenje preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i savjetovanja, sudjelovanje na seminarima, vatrogasnim natjecanjima i drugim stručnim i informativno-propagandnim akcijama od interesa za širenje vatrogasne kulture pučanstva.

Pri lovačkom društvu DIANA, postoji i Lovačka jedinica Galovac

7.7. SWOT analiza društvene djelatnosti

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">➤ Sustav predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja➤ Donekle zadovoljavajuća primarna zdravstvena zaštita➤ Radišno i poduzetno stanovništvo	<ul style="list-style-type: none">➤ Neodgovarajuće stanje vrtića (kapaciteti, kvaliteta)➤ Radna snaga (kvantiteta i kvaliteta)➤ Nedovoljna zaštita kulturne baštine (sredstva, program)➤ Nedostatak kapaciteta (kultura, sport)➤ Prostorni kapaciteti za zdravstvene usluge➤ Briga za starije i nemoćne➤ Nedostatak sadržaja za društvene potrebe (okupljanje mladih, knjižnica i sl.)
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Program radne snage i poticaji ➤ Dodatni kapaciteti za predškolski odgoj ➤ Valorizacija kulturne baštine ➤ Poticanje sportske aktivnosti ➤ Definiranje Strategije razvoja društvenih djelatnosti ➤ Broj timova zdravstvene zaštite (ljeti) ➤ Zdravstveno preventivna i educiranost ➤ Kapaciteti za starije i nemoćne ➤ Sustav socijalne skrbi (program) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Starenje stanovništva i briga o starijima i nemoćnima ➤ Nesustavni razvoj ruralnog područja
---	--

Izvor: obrada autora, 2018.

8. GOSPODARSTVO

U samome tekstu analizirao se opći društveno-ekonomski razvoj Općine Galovac koji je dao osnovni pregled glavnih djelatnosti koje se odvijaju na tome području a to su: intenziviranje poljoprivrede, posebno vinogradarstva i maslinarstva i povrtlarskih kultura, ugostiteljstvo i turizam, industrijsko-servisne usluge te obrtničke i druge usluge.

8.1. Poljoprivreda i stočarstvo, turizam, razvoj malog i srednjeg obrtništva

Općenito

Osnovne djelatnosti gospodarstva bazirane su na poljoprivrednoj djelatnosti, uslužnim djelatnostima i malim i srednjim poduzetnicima.. Tu spadaju privatni poduzetnici koji se bave trgovinom, ili pružaju usluge popravka, autoprijevoznici itd. Ekonomski status omogućen je radom stanovnika u obližnjim većim središtima, a u novije vrijeme razvijaju se turističke djelatnosti (agroturizam i sl.).

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskoga razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih mogućnosti s ciljem poboljšanja standarda življenja. Pored raznovrsnosti razvoja gospodarskih grana, potrebno je razvijati i polivalentnost domaćinstava (obiteljskih gospodarstava) tako da se može osiguravati prihod iz više izvora (što je i dosad bio slučaj), ali sada na višoj i kvalitetnijoj razini. Kao jedan od važnih budućih ciljeva svakako mora biti i težnja ulaganja u razne oblike gospodarskih djelatnosti, ali i podizanje javnog standarda društvene opremljenosti (cjelovita infrastrukturna opremljenost, školske, zdravstvene, kulturne, sportske i ostale usluge). Navedeni ciljevi trebali bi se ostvarivati kroz određene poticajne i razvojne mjere, promicanje ulaganja u vidu izrade prostornih planova niže razine ali malog prostornog obuhvata, investicijskih projekata, idejnih rješenja određenih zona i slično.

U prostornom planu Općine Galovac navode se sljedeći ciljevi gospodarskog razvoja:

- Ubrzati rast gospodarskih aktivnosti u cilju iskorištavanja prednosti i raspoloživih resursa;
- Težiti stvaranju usklađenog modela gospodarskoga razvitka te graditi očekivanu razvijenost sveukupne infrastrukture;
- Poticati gospodarske aktivnosti u kojih je posljedica povećano kretanje ljudi, dobara i usluga;
- Povećati djelotvornost upravljanja i organiziranosti pojedinih poduzeća;
- Težiti rastu investicijskih aktivnosti uz očuvanje ekološki vrijednog područja, a u skladu s donesenim razvojnim planovima i programima;
- Stvarati preduvjete za otvaranje novih radnih mjesta, osobito u malom i srednjem poduzetništvu te obiteljskim gospodarstvima (usmjerenih i prema turističkoj djelatnosti).

Sukladno već navedenom, a u zavisnosti o raspoloživim prirodnim i ljudskim resursima, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se usmjeriti na tri temeljne djelatnosti:

- 1) POLJODJELSTVO kao temeljnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjavanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave i ekološke hrane;
- 2) USLUŽNE DJELATNOSTI – UGOSTITELJSTVO I TURIZAM utemeljene na stvaranju predjela „malih“ poduzetničkih „inkubatora“ i razvitka obiteljskih gospodarstava i obrta te izletničkog turizma.
- 3) MALO i SREDNJE OBRTNIŠTVO oslonjenu na razvoj malih i srednjih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja;

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba promicati one, koje su stručno utemeljene i dokazane, koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala. Treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovanjem ili prekvalifikacijom

8.1.1. Poljoprivreda i stočarstvo

POLJODJELSTVO je po važnosti prva gospodarska grana. Osnovni pravci i ciljevi razvoja poljodjelstva morali bi se temeljiti na:

- Optimalnom vrednovanju svih uvjeta za razvoj poljodjelstva,
- Na proizvodnji onih proizvoda za koje već i sada postoji izražena potražnja u okolnom prostoru i široj regiji, osobito uzimajući u obzir blizinu gradova Zadra, Općine Sv. Filip i Jakov, Nin, Biograd na Moru

Kao najvažniji poljodjelski proizvodi bit će, zbog blizine navedenih gradova, vinogradarstvo, maslinarstvo, povrtlarske kulture. Danas se povrtlarski proizvodi, iako postoji mogućnost prodaje, još uvijek proizvode uglavnom za osobne potrebe. Jedna od prednosti poljodjelske proizvodnje mogla bi biti i „zdrava hrana“ s posebnom ponudom u ugostiteljstvu, za što postoje uvjeti, a za sada takve ponude nema ili je nedovoljna. Sve ove mjere za pokretanje i poticanje poljodjelske proizvodnje najvećim bi se dijelom oslanjale na obiteljska gospodarstva koja ne bi trebala postati monokulturna. Potrebno je urediti postojeće i izgraditi mrežu novih poljskih putova za korištenje mehanizacije (traktora i sl.). Obradene poljodjelske površine potrebno je po mogućnosti spajati i zamjenom određenih površina stvarati veće

posjede radi lakše obrade i boljih rezultata. Klimatske prilike i svojstvena kakvoća tla na području Općine Galovac utječu na mogućnosti razvoja poljoprivrede, posebice vinogradarskih i povrtlarskih kultura te maslinarstva i voćarstva. Poljoprivredno zemljište je dobro od općeg (državnog) značaja pa je stoga osobito zaštićeno. Poljoprivrednim zemljištem smatra se:

1. obradivo zemljište (oranice, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci),
2. neizgrađeno građevno zemljište,
3. drugo zemljište koje se koristi ili ne koristi, a može pridonijeti poljoprivrednoj proizvodnji.

Livade se danas sve manje kose te ih postupno obrastaju elementi autohtonih šumskih zajednica. Od agrocenoza zastupljeni su vinogradi, maslinici, manje površine voćnjaka, vrtovi te ratarske površine bilja. Ipak poljoprivreda u smislu osnovne gospodarske djelatnosti na području Općine nije jako razvijena iako oranice zauzimaju cca 50 % od ukupne poljoprivredne površine u uporabi. Posljednjih desetljeća razvoj poljoprivrede u Općini Galovac kao i u Zadarskoj županiji, obilježava napuštanje obradivih površina. Napuštaju se dijelom površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabive površine zbog odlaska poljoprivrednika ili nezanimanja za poljoprivredu. Broj aktivnog poljoprivrednog stanovništva iz više se razloga se već godinama smanjuje. Jedan od razloga je, što se stanovništvo Općine Galovac (zaposleno u industriji i drugim djelatnostima) bavi poljoprivredom samo kao dopunskom djelatnošću. Tako je osnovno obilježje poljoprivrednih gospodarstva usitnjenost posjeda i njihova rascjepkanost.

Na području Općine Galovac postoje ca 10-15 OPG-ova koji svojom ponudom i djelatnošću mogu dodatno pridonijeti razvoju poljoprivrede i ponudi poljoprivrednih proizvoda.

Tablica 5. Površina korištenoga poljoprivrednog zemljišta privatnih kućanstava

Naziv naselja	ORANICA		LIVADA		KRŠKI PAŠNJAK		VOĆNE VRSTE		STAKLENIK NA ORANICI	
	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina a ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Ukupna površina ARKOD parcela (ha)
GALOVAC	215	58.29	78	24.81	24	5.57	23	4.51	2	0.7

Naziv naselja	VINOGRADI		MASLINIK		MJESANI NASADI		UKUPNO	
	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Ukupna površina ARKOD parcela (ha)
GALOVAC	69	12.58	88	16.30	6	0.67	505	122.70

Izvor: ARKOD 31. 12. 2017.

U Općini Galovac koristi se 122,70 ha kao poljoprivredno, od toga 16.30 ha pod nasadima maslina, 12,58 ha pod nasadima vinograda, 4,51 ha pod nasadima voćnih vrsti, te 0,67 ha pod miješanim nasadima.

Na području Općine Galovac za razvoj poljoprivrede, prije svega trebalo bi riješiti već tradicionalne probleme u poljoprivredi to su rascjepkanost zemljišta i mali posjedi te mali broj stanovnika koji se stalno bavi poljoprivredom i za stalni izvor prihoda.. Prema programu prostornoga uređenja RH temeljni je cilj poticanje razvoja suvremene, djelatvorne i konkurentne poljoprivrede, te učinkovitije proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, na način koji štiti prirodne mogućnosti zemlje. Osobito je potrebno koristiti prednosti nezagađenosti tla i

možnosti proizvodnje ekoloških poljoprivrednih proizvoda. Poljoprivredno zemljište treba štiti od onečišćenja bilo koje vrste, poglavito radi proizvodnje zdrave hrane i mogućeg turističkog razvoja. Na području Ravnih kotara, a tako i u Općini Galovac postoji veliki potencijal razvoja ekološke poljoprivrede. Na žalost velike poljoprivredne površine koje dosad nisu bile obrađivane, nisu u funkciji, a donesen je novi zakon o državnom poljoprivrednom zemljištu, pa će njima sada početi raspolagati općine i gradovi. To je idealno zemljište da se na njemu pokrene ekološka proizvodnja. Vinari Ravnih kotara, uz proizvodnju vina, svoju priliku vide i u razvoju ruralnog turizma, stoga ulažu u opremanje i uređenje kušaonica vina. Od gastronomskih posebnosti po kojima se Ravni kotari ističu potrebno je navesti jela na ražnju – janjetina i jaretina, *pivac* ispod peke, kruh ispod peke, pršuti i druga domaća jela.

U posljednje vrijeme se sve više razvija i stočarstvo, uzgoj ovaca kojima se u općini bave 4 vlasnika stada ovaca (Braća Čakarun u Galovcu) te tri obitelji u Jošanima, prvenstveno za prodaju janjaca. OPG Krupa iz Galovca, vl. Saša Vujević se bavi kozarstvom, na Velebitu uzgaja koze i prvenstveno se bavi prodajom kozlića.

Prirodni resursi, pašnjaci i područja za ispašu, veliki su potencijal ove sve više tražene grane stočarstva (proizvodnja mlijeka i mliječnih preradevina) te postoji namjera općine u suradnji s uzgajivačima stoke, u namjeri pokretanja razvojnog programa uz poštivanje svih higijensko-sanitarnih uvjeta, djelatnost dignuti na viši nivo, uzevši u obzir dobru mogućnost plasmana navedenih proizvoda (blizina turističkih destinacija).

8.1.2. Uslužne djelatnosti –ugostiteljstvo i turizam

U cilju dugoročnog planiranja razvoja turizma Zadarske županije, bolje tržišne pozicije i konkurentnosti, Zadarska županija je izradila glavni plan razvoja turizma 2013.-2023. u skladu s postojećom infrastrukturom i temeljen na analizama postojeće atrakcijske i resursne osnove. Ova dokument također mora biti usklađen s relevantnim nacionalnim, sektorskim i županijskim planskim dokumentima (Glavni plan i strategija razvoja turizma RH, Županijska razvojna strategija i dr.) kako bi se osigurao koordinirani razvoj sukladan s nacionalnim politikama.

Prostorno-turistička cjelina Ravnih kotara zauzima površinu od 830,40 km² u koji spada i Općina Galovac. Prostorno-geografski resursi zauzimaju središnje dijelove Ravnih kotara (uz manji dio Bukovice koji pripada gradu Benkovcu) praktički bez izlaza na more (izuzetak mali izlaz na Karinsko more) u granicama Grada Benkovca i Općine Galovac, Lišane Ostrovičke, Polača, Poličnik, Stankovci, Škabrnja te Zemunik Donji. Na ovom području po broju dolazaka, noćenja, turističkoj gustoći i turističkoj intenzivnosti ističe se jedino Grad Benkovac jer se za ostale općine ne prikupljaju podaci. Cijelo područje Ravnih kotara vrlo je pristupačno i atraktivno za obilazak automobilom, ili ostalim oblicima prijevoza, primjerice biciklom. Postojeće glavne prometnice, koje od obale vode prema unutrašnjosti, ne karakterizira gusti promet pa je vožnja biciklima dosta sigurna. Na nekoliko mjesta uz prometnice postoje obilježeni izvori vode na kojima se biciklisti mogu odmoriti i osvježiti izvorskom vodom. S obzirom na prirodne ljepote i izrazito povoljno stanje ekologije, na prostoru Općine Galovac postoji određeni potencijal za funkcioniranje različitih oblika turizma kao što su: športsko-rekreacijski, seoski, lovni, pa i kulturološki. Međutim, iako postoje naprijed navedene komparativne prednosti na području Općine Galovac ne postoje turistička naselja, građevine i prostori, osim jednog domaćinstva u naselju Jošani koje se povremeno bavi izletničkim turizmom, te u dva OPG-a koji pružaju smještaj.

Ove godine Općina Galovac je ostvarila cca 3000 noćenja u OPG-ovima, sobama, apartmanima i kućama za odmor.

Manifestacije u Općini Galovac:

- susret folklor a „Nad Galovcem misečina sjaje“,
- malonogometni turnir tokom ljetnih mjeseci,
- koncert za Dan Općine Galovac
- 29.rujna - sv. Mihovil (zaštitnik Galovca),
- razno razne radionice maslinara i vinara

Ruralni turizam

Prema Svjetskoj turističkoj organizaciji pojam ruralni turizam koristi se kada je ruralna kultura ključna sastavnica proizvoda koji se nudi. Razlikovno obilježje turističkih proizvoda u ruralnom turizmu je želja za osiguravanjem osobnog kontakta s posjetiteljima, kontakt s fizičkim i humanim okolišem ruralnih područja i, ukoliko je moguće, omogućavanje posjetiteljima da sudjeluju u aktivnostima, tradicionalnim običajima i stilu života lokalnog stanovništva. Navedeni se oblici turizma temelje na tipu aktivnosti kojima se posjetitelji bave u ruralnim područjima, što vodi u određivanje različitih tipova turizma, kao što su: agroturizam, ekoturizam, „zeleni“ turizam, turizam baštine i turizam vezan uz prirodu i dr., a ujedno uključuje upoznavanje življenja u lokalnoj zajednici u idiličnoj i opuštеноj atmosferi u kojoj se doživljava toliko željena autentičnost destinacije.

Područje Ravnih kotara, a time i Općina Galovac je tipično ruralno područje, i po tom obilježju, a i resursnom ponudom (poljoprivreda, ratarstvo, stočarstvo) te blizinom priobalnih mjesta, svoj razvoj turizma trebala bi bazirati na tim osnovama.

Najatraktivniji oblik ruralnog turizma je boravak na turističkom, seoskom, obiteljskom gospodarstvu (TSOG) ili kako ga se u marketinške svrhe najčešće naziva – agroturizam. Karakteristike ovog oblika ruralnog turizma su da se odvija na radno aktivnom seljačkom gospodarstvu (npr. registriranom u obliku TSOG, obrta, trgovačkog društva) u kojem se nude usluge smještaja, prehrane i razne aktivnosti, od sudjelovanja u poljoprivrednim radovima do sporta i ostalih raznih dokoličarskih aktivnosti. Turistička seljačka domaćinstva često uz osnovnu ponudu nude i razne rekreativne i edukativne aktivnosti, ovisno o vlastitim mogućnostima i potrebama gostiju, i to: organizirani izleti u prirodu, vožnja biciklom, jahanje, učenje kuhanja tradicionalnih jela, tečajevi za kušanje maslinovog ulja i/ili vina, sudjelovanje u poljoprivrednim radovima (berba maslina, grožđa i sl.) Glavne potrebe za razvoj ruralnog turizma uglavnom se vezuju uz financiranje, marketing, arhitektonske usluge te konzultantske usluge (etnolog, poslovni savjetnik, stručnjak za uređenje interijera i okoliša). Osim ovih razvojnih potreba također je važno ulaganje u ljudske kapacitete jer upravo o kvalitetnom turističkom kadru ovisi uspjeh u turizmu. Budući da turizam u ruralnim područjima nije uobičajena, tradicionalna djelatnost, potrebno je organizirati stručna usavršavanja djelatnika u ruralnom turizmu za strane jezike, korištenje ICT-a, ugostiteljstvo, marketing i ostale edukacije kojima se može unaprijediti kvaliteta ruralno-turističke ponude

Vinari Ravnih kotara, uz proizvodnju vina, svoju priliku vide i u razvoju ruralnog turizma, stoga ulažu u opremanje i uređenje kušaonica vina. Od gastronomskih posebnosti po kojima se Ravni kotari ističu potrebno je navesti jela na ražnju – janjetina i jaretina, *pivac* ispod peke, kruh ispod peke, pršuti, *benkovački prisnac* i druga domaća jela.

8.1.3. Malo i srednje obrtništvo

Općina Galovac prvenstveno u ljepotama krajolika i stanju ekologije ima komparativne čimbenike i prednosti za uključivanje u razvojne gospodarske tokove, poglavito u područjima poljodjelstva i seoskog turizma. Međutim unatoč resursima i komparativnim prednostima koji ukazuju na određeni gospodarski potencijal, postojeća razina i struktura

gospodarstva je vrlo niska. Gospodarstvo u Općini Galovac djeluje isključivo u malim gospodarskim građevinama i na prostorima. Pravne osobe koje djeluju u području gospodarstva bave se prvenstveno proizvodnjom i preradom maslina i drugih poljodjelskih proizvoda (višnje, trešnje, grožđe, breskve, bajami), te trgovačko-uslužnim djelatnostima. Boljim razvitkom malog i srednjeg obrtništva i cjelokupno gospodarstveno stanje Općine bi se moglo poboljšati i doprinijeti boljem razvitku.

Tablica 6. Zaposlene osobe temeljem radnog odnosa s prebivalištem na području Općine Galovac, s evidencije Zavoda, po djelatnosti zaposlenja

Djelatnost/područje zaposlenja	2014.	2015.	2016.	2017.	1. 9.2018.
(A) POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	9	9	8	1	2
(C) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	7	9	7	7	2
(E) OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	1	1			
(F) GRAĐEVINARSTVO	6	5	2		2
(G) TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	7	17	15	10	7
(H) PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	5	2			1
(I) DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	8	11	8	10	6
(K) FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA		1			
(L) POSLOVANJE NEKRETNINAMA			1		
(M) STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI			1		
(N) ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	3	8	3	6	2
(O) JAVNA UPRAVA I OBRANA; OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE	2	11		13	
(P) OBRAZOVANJE		1	3	3	2
(Q) DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	2	1	2	5	2
(S) OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	4	2	3		
(T) DJELATNOSTI KUĆANSTAVA KAO POSLODAVACA; DJELATNOSTI KUĆANSTAVA KOJA PROIZVODE RAZLIČITU ROBU I OBAVLJAJU RAZLIČITE USLUGE ZA VLASTITE POTREBE	1		1	1	
Ukupno	55	78	54	56	26

Izvor; HZZ Zadarske županije 2018.

Tablica 7. Registrirane nezaposlene osobe s prebivalištem u Općini Galovac po mjesecima, prema dobi i spolu 1. – 9. 2018.

MJESEC/SPOL	DOB										Total
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	
2018-01	7	7	5	4	7	2	2	2	7		43
Muškarci	4	2	1	1	4			1	4		17
Žene	3	5	4	3	3	2	2	1	3		26
2018-02	3	7	6	5	8	2	2	2	3	2	40
Muškarci	2	3	1	2	4			1	2		15
Žene	1	4	5	3	4	2	2	1	1	2	25
2018-03	3	5	4	3	8	3	1	1	2	2	32
Muškarci	2	2			4	1			1		10
Žene	1	3	4	3	4	2	1	1	1	2	22
2018-04	2	3	4	3	7	2	1	1	2	2	27
Muškarci	1	1		1	4				1		8
Žene	1	2	4	2	3	2	1	1	1	2	19
2018-05	2	1	3	1	7	1	1	1	1	3	21
Muškarci	1	1			4				1		7

Žene	1		3	1	3	1	1	1		3	14
2018-06	2	2	4		6	1	1	2	1	6	25
Muškarci	1	1			4				1	2	9
Žene	1	1	4		2	1	1	2		4	16
2018-07	2	2	5		3	3	1	3	2	6	27
Muškarci	1	1			2	1			1	2	8
Žene	1	1	5		1	2	1	3	1	4	19
2018-08	2	2	6		3	4	1	3	2	6	29
Muškarci	1	1			2	1			1	2	8
Žene	1	1	6		1	3	1	3	1	4	21
2018-09	2	2	6		4	2	1	2	2	6	27
Muškarci	1	1			2	1			1	2	8
Žene	1	1	6		2	1	1	2	1	4	19

Izvor: HZZ Zadarske županije 2018.

Tablica 8. Registrirane nezaposlene osobe s prebivalištem u Općini Galovac po mjesecima, prema obrazovnoj strukturi

Obrazovanje	2018.								
	2018-01	2018-02	2018-03	2018-04	2018-05	2018-06	2018-07	2018-08	2018-09
(1) Završena osnovna škola	7	7	6	6	5	6	5	5	5
(2) Srednja škola	29	27	20	18	15	18	21	23	20
(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	4	3	3				1	1	2
(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	3	3	3	3	1	1			
Ukupno	43	40	32	27	21	25	27	29	27

Izvor: HZZ Zadarske županije 2018.

Ocjena i razvrstavanje JLS prema razvijenosti
Općine GALOVAC

Županija	Razvojna skupina JLS	Indeks razvijenosti JLS	Vrijednosti osnovnih pokazatelja za JLS						Vrijednosti standardiziranih pokazatelja za JLS					
			Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)
			2014.-2016.	2014.-2016.	2014.-2016.	2016./2006.	2011.	2011.	2014.-2016.	2014.-2016.	2014.-2016.	2016./2006.	2011.	2011.
Zadarska	4	99,917	23.842,61	941,95	0,1279	101,88	75,3	0,0575	99,19	92,69	105,15	107,25	107,87	90,24

Izvor: MRRFEU 2018.

8.2. SWOT analiza gospodarstva

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stanovništvo s iskustvom i tradicijom ➤ Poljoprivredno zemljište (potrebno detaljnije sagledati stanje) ➤ Blizina tržišta ➤ Kadrovski potencijal (malo i srednje poduzetništvo, zanatstvo) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nerazvijena poljoprivreda ➤ Nerazvijeno malo i srednje poduzetništvo ➤ Nerazvijeni turizam ➤ Nedovoljna educiranost stanovništva i poduzetnika ➤ Male rascjepkane parcele u poljoprivredi ➤ Otežan plasman poljoprivrednih proizvoda
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Izrada Strategije razvoja turizma ➤ Izrada Strategije razvoja poljoprivrede i prerade (obvezno) ➤ Izrada Strategije razvoja malog i srednjeg poduzetništva ➤ Korištenje poticaja ➤ Sustav edukacije ➤ Privatno i javno partnerstvo ➤ Definirati poticaje 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Krize (političke, ekonomske) ➤ Nedefinirana Strategija razvoja ➤ Kvalitetna radna snaga

Izvor: obrada autora, 2018.

9. FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA

U sljedećem poglavlju analizirane su mogućnosti financiranja razvojnih projekata. Kako bi se razvojni projekti mogli financirati za početak se daje analiza proračuna Općine. U samoj analizi uzete su dvije glavne stavke prihodi i rashodi kako bi se dao kompletan uvid u trenutno financijsko stanje. Nadalje, izvršila se analiza financiranja razvoja kroz financiranje iz EU fondova. Pri tome su analizirani: programi pretprijetnih fondova, novo programsko razdoblje od 2014. g. do 2020. g., europski strukturni i investicijski fondovi, operativni programi i programi razvoja za razdoblje 2014. g. – 2020. g. te programi teritorijalne suradnje za razdoblje 2014. g. – 2020. g. Na samom kraju izvršila se analiza partnerstva privatnog i javnog sektora.

9. 1. Proračun Općine

Sustav prihoda općina obuhvaća vlastite prihode (izvore) kao i zajedničke prihode od kojih dio pripada općini.

Vlastiti izvori općine ili grada jesu:

1. prihodi od vlastite imovine, u smislu članka 68. stavka 3. točke 1., 2., 3. i 4. Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi,
2. općinski odnosno gradski porezi u skladu s ovim Zakonom,
3. novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje sami propišu,
4. upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonom,
5. boravišne pristojbe, u skladu s posebnim zakonom,
6. komunalne naknade doprinosi i druge naknade utvrđene posebnim zakonom,
7. naknade za uporabu javnih općinskih ili gradskih površina,
8. drugi prihodi utvrđenim posebnim zakonom.

općine ili gradovi mogu uvesti ove poreze:

1. prirez porezu na dohodak,
2. porez na potrošnju,
3. porez na kuće za odmor,
4. porez na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište,
5. porez na nekorištene poduzetničke nekretnine,
6. porez na tvrtku ili naziv,
7. porez na korištenje javnih površina.

Zajednički prihodi su porez na dohodak i porez na promet nekretnina. Prihod od poreza na dohodak i poreza na promet nekretnina dijele se između države, općine, grada i županije, dok se prihod od poreza na dohodak raspodjeljuje između države, općine i grada. Zajednički prihodi, države, županije i općine su i prihodi od ugovorenih godišnjih naknada za koncesije, prema Zakonu o koncesijama (Narodne novine, br. 89/92.), i to:

1. za crpljenje mineralnih i termalnih voda,
2. za zahvaćanje voda za javnu vodoopskrbu.

Na temelju članka 39. st. 2. Zakona o proračunu (Narodne novine broj 87/08, 136/12 i 15/15), te članka 32. Statuta Općine Galovac (Službeni glasnik Općine Galovac broj: 17/13) Općinsko vijeće Općine Galovac j 17/13, 20/13 13) Općinsko vijeće Općine Galovac na

svojoj 4. sjednici održanoj dana 15. prosinca 2017. godine, donijelo je Proračun Općine Galovac za 2018. godinu i projekcije proračuna za 2019. i 2020. godinu obuhvaćaju:

PRORAČUN OPĆINE GALOVAC za 2018.

		Plan 2017.	Plan 2018.	Projekcija 2019.	Projekcija 2020.
6	PRIHODI POSLOVANJA	4.740.011	4.939.011	5.509.000	5.600.000
7	PRIHODI POSLOVANJA	50.000	50.000	100.000	150.000
	UKUPNO PRIHODI:	4.790.011	4.989.011	5.609.000	5.750.000
3	RASHODI POSLOVANJA	2.460.011	2.824.011	2.655.000	3.750.000
4	RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	2.030.000	1.965.000	2.754.000	1.800.000
	UKUPNO RASHODI	4.490.011	4.789.011	5.409.000	5.550.000
	RAZLIKA VIŠAK/MANJAK	300.000	200.000	200.000	200.000

Pažnja k osiguranju dodatnih sredstava je uglavnom usmjerena na uključivanja:

- sredstva iz raznih programa državnih institucija koja su namijenjena za realizaciju razvojnih projekata. Danas vodstvo lokalne samouprave ima nove mogućnosti za financiranje na raspolaganju. Međunarodne financijske institucije i državni Fondovi koji daju potpore i izravne kredite lokalnim samoupravama, kao što su Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Fond za regionalni razvoj i Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i sl. Također u obzir treba uzeti povoljne kredite i potpore državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Hrvatske vode, razna Ministarstva i Vlade RH).
- javnog sektora i sredstava privatnog sektora za pružanje usluga vezanih za infrastrukturu lokalnih samouprava (javno-privatno partnerstvo). Javno-privatno partnerstvo je u Hrvatskoj tek u začetku, no ulaskom u EU i iskustvima koja na tom području imaju najrazvijenije države, Hrvatska će steći više saznanja o tom načinu korištenja vanproračunskih sredstava, pa držimo da je to jedan od značajnih mogućih izvora za razvoj svake općine. Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju. Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika, zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava Država.

- sredstva EU fondova koja su do sada prisutna kroz (Instrument pretpristupne pomoći) i druge fondove i koji su u većoj mjeri prisutni ulaskom Hrvatske u EU

Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja Općine, no to ne može biti dugoročni i trajni izvor jer se posuđena sredstva moraju vratiti sa dodatnim rashodima za kamate tako da kreditiranje u smislu financiranja treba shvatiti samo kao kratkoročni izvor za pokrivanje kratkoročnog debalansa između prihoda i rashoda, a nikako kao osnovni izvor za dugoročno financiranje kapitalnih projekata.

9.2. Financiranje razvoja kroz financiranje iz EU fondova (programa)

Poseban osvrt u prikazu mogućnosti financiranja razvojnih projekata Općine dat ćemo kroz mogućnosti financiranja iz sredstava EU fondova i to:

- kroz mogućnosti financiranja razvojnih projekata,
- kroz mogućnosti financiranja projekata poduzetnika, raznih institucija i udruga, nevladinih organizaciji te samih građana.

Naime, za ukupni razvoj Općine nužno je osposobiti se i usmjeravati aktivnosti na maksimalno korištenje bespovratnih sredstava koje pružaju EU fondovi:

- kroz financiranje iz strukturnih fondova,
- kroz financiranje kroz (programe) fondove Unije.

Za obje vrste fondova definirano je programsko razdoblje financiranja od 2014. g. do 2020. g., a Hrvatska pristupa mogućnosti korištenja bespovratnih sredstava kao punopravna članica Europske unije. U nastavku se daje prikaz različitih fondova (programa) intencijom da se o sustavu fondova pruži što više informacija kako bi se i na taj način olakšao put njihovog korištenja.

9.2.1. Programi pretpristupnih fondova – prethodno razdoblje

Bez obzira što se radi o generaciji EU fondova koja više nije na snazi dobro je spomenuti ukratko razdoblje pretpristupnih fondova prve i druge generacije jer je to bilo razdoblje pripreme Hrvatske za ulazak u punopravno članstvo Europske unije koje je i uslijedilo sa 1. 7. 2013. g.

Europska je unija kao pomoć za pripremu zemalja srednje i istočne Europe za članstvo u Europskoj uniji osnovala tri programa PHARE, ISPA i SAPARD, tzv. pretpristupne programe, a od 2007. do 2013. jedinstveni pretpristupni program IPA – instrument pretpristupne pomoći. Program PHARE se koncentrira na izgradnju institucija, sudjelovanje u programima zajednice, ekonomsku i socijalnu koheziju i industrijsko restrukturiranje. Program SAPARD se bavio modernizacijom poljoprivrede i ruralnim razvojem, a ISPA podržava infrastrukturne projekte u području prometa i zaštite okoliša.

9.2.1.1. IPA program

Instrument pretpristupne pomoći IPA (eng. *Instrument for Pre-Accession assistance*) bio je instrument pretpristupne pomoći za razdoblje 2007. – 2013. koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD. Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje Strukturnih fondova.

Republika Hrvatska bila je korisnica IPA programa od 2007. godine do kraja 2013. g. kada program IPA za Hrvatsku prestaje. Ovaj jedinstveni pretpristupni instrument za pomoć u pretpristupnom razdoblju razlikuje dvije skupine zemalja:

- Države sa statusom potencijalnog kandidata za članstvo u Uniji (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija)
- Države sa statusom kandidata za članstvo u Europskoj uniji (Hrvatska, Makedonija, Turska)

U slučaju država kandidatkinja za članstvo, Europska unija uz navedene oblike potpore osigurava i sredstva koja financiraju projekte potpunog usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije, pune primjene usklađenog zakonodavstva, kao i pripreme korisnica programa za provođenje kohezijske i poljoprivredne politike Unije.

Program IPA sastoji se od sljedećih pet komponenti:

IPA I – jačanje kapaciteta i izgradnja institucija

IPA II – prekogranična suradnja

IPA III – regionalni razvoj

IPA IV – razvoj ljudskih potencijala

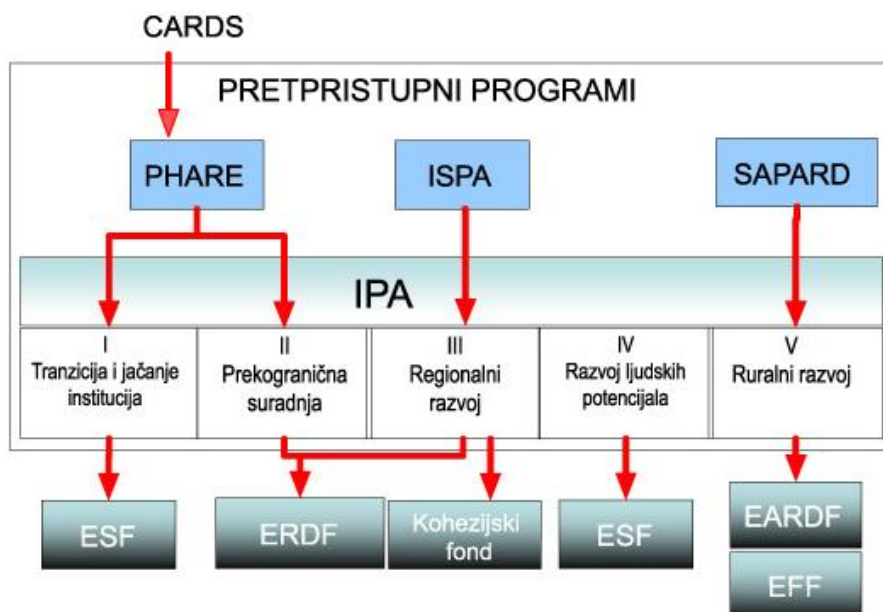
IPA V – ruralni razvoj

Upravljačka struktura uspostavljena je za provedbu svake od 5 komponenti programa IPA te se sastoji od Upravljačkog/ih tijela te Provedbene/ih agencija koje vrše natječajne i ugovorne procedure. Na čelu svake Operativne strukture je osoba nadležna za upravljanje programom IPA .

9.3. Programsko razdoblje 2014.-2020. g.

Potpune mogućnosti korištenja EU fondova Hrvatska je ostvarila ulaskom u Europsku uniju postajući punopravna članica Europske unije. Slijede dvije generacije pretpristupnih fondova i sadašnjih važećih Europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje od 2014. do 2020. g. prikazanih na slici u nastavku:

Slika 2. Pretpristupni fondovi i Europski investicijski fondovi

Sustav potpora državama članicama EU ostvaruje se kroz dvije vrste fondova (programa) i to:

1. Kroz korištenje zajedničkih programa na nivou Europske unije.
2. Kroz korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) po posebnim programima usvojenim od strane hrvatskih tijela i potvrđenih od strane Europske komisije (Operativni programi i Strategije).

9.4. Programi Unije

Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora dosadašnji naziv „Programi Zajednice“ je izmijenjen te se koristi naziv „Programi Unije“. Programi Unije predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU.

Članstvom u Europskoj uniji, Hrvatska punopravno sudjeluje u svim postojećim Programima Unije bez obzira na prethodno potpisane Memorandume o razumijevanju, te prestaje biti obavezna uplaćivati godišnje članarine.

Sa završetkom financijskog razdoblja Europske unije 2007.-2013., većina dotadašnjih Programa Unije završila je s provedbom. Europski parlament usvojio je nove zakonske okvire za Programe u financijskom razdoblju 2014.-2020. Dok su za neke programe poduzete znatne promjene u odnosu na dosadašnji koncept, iz ostalih osnivajućih uredbi može se vidjeti nastavak uhodane strukture i provedbe programa iz prethodnog financijskog razdoblja 2007.-2013. Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2. srpnja 2014. godine Zaključak o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programima Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine, kojim se imenuju nadležne institucije i odgovorne osobe za koordinaciju sudjelovanja Hrvatske u programima te imenuju tijela državne uprave koja su uključena u provedbu pojedinih programa u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine. Svaki program ima posebnu pravnu osnovu i različita provedbena pravila, koji su određeni posebnim zakonodavnim okvirom za svaki od programa (osnivajuće uredbe EU).

Centralizirani model provedbe

Većina Programa Unije provodi se prema centraliziranom modelu provedbe u kojem su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela Europske komisije, tj. Opće uprave

zadužene za pojedini program koje odlučuju o vrsti i trajanju programa, raspoloživom proračunu te raspisuju pozive na dostavu projektnih prijedloga.

Decentralizirani model provedbe

U slučaju decentraliziranog modela, riječ je o prenošenju provedbene strukture na nacionalno tijelo. Tako u slučaju decentraliziranih aktivnosti u okviru programa Erasmus +, nacionalno tijelo predstavlja Agencija za mobilnosti i EU programe (AMPEU). Financijski nadzor i reviziju provode ili nadziru Europska komisija, OLAF i Europski revizorski sud.

9.5. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI FONDOVI)

Kohezijska politika već je neko vrijeme druga financijski najznačajnija zajednička politika EU. U financijskom razdoblju 2007.-2013. iznosi 308 milijardi eura od 864,3 milijardi eura ukupnog proračuna EU. S početnog naglasaka na postizanju ujednačenog razvitka unutar EU-a, cilj kohezijske politike se s vremenom pomiču k jačanju globalne konkurentnosti europskog gospodarstva. Taj je trend izražen i u posljednjoj reformi politike: od 2007. godine veći naglasak na istraživanju i razvoju, inovaciji, usklađenosti obuke s potrebama tržišta rada, informacijskoj infrastrukturi, suradnji s privatnim sektorom u sufinanciranju i pripremi projekata, okolišnoj održivosti, sprječavanju prirodnih i tehnoloških rizika itd. Reformom se nastoji kohezijsku politiku staviti u službu Lisabonske strategije i učiniti ju polugom održivog gospodarskog rasta EU – dakle, puno više od politike ujednačenog regionalnog razvoja. EU doprinos održivom gospodarskom rastu zemalja članica ostvaruje se usmjeravanjem EU sredstava, a time i nacionalnih sredstava (sufinanciranje), na prioritetna ulaganja (ona s izraženim ekonomskim doprinosom) te uvođenjem kvalitetnijeg pristupa razmišljanja o razvoju u nacionalnu praksu zemalja članica, utemeljenog na strateškom planiranju.

Instrumenti kohezijske politike generički je termin za:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR),
- Europski socijalni fond (ESF),
- Kohezijski fond.

Europski strukturni i investicijski fondovi naziv je za prethodno navedene fondove, te još dva fonda za poljoprivredu i ribarstvo i to:

- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR),
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

Slika 3. Struktura europskih i investicijskih fondova

Osnovna je svrha financijske perspektive postavljanje sedmogodišnjih političkih prioriteta i nadziranje ukupnog porasta rashoda. To se postiže određivanjem maksimalnih razina:

- za ukupne rashode,
- za svaku pojedinu proračunsku glavu (*heading*)

Prebacivanje sredstava iz jedne proračunske glave u drugu nije dozvoljeno. Ukupna financijska alokacija za instrumente je 308 milijardi eura. Zajednička pravna osnova im je Uredba Vijeća 1083/2006. (na engleskome jeziku)

Ciljevi instrumenata su:

- *konvergencija,*
- *regionalna konkurentnost i zapošljavanje,*
- *teritorijalna suradnja.*

9.5.1. Europski fond za regionalni razvoj

ERDF (engl. *European regional development fund –ERDF*) ima za cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika u razvoju između regija unutar EU-a. Uglavnom je usmjeren na infrastrukturne investicije, proizvodne investicije u cilju otvaranja radnih mjesta te na lokalni razvoj i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Republici Hrvatskoj će ERDF biti otvoren nakon pristupanja.

Pomoć iz ovog fonda usmjerava se na statističke prostorne jedinice prema EU klasifikaciji tzv. NUTS regije. U okviru kohezijske politike EU-a te regije služe kako bi se utvrdila razina i vrsta pomoći kojom EU financira kohezijsku politiku tj. razvojne aktivnosti zemalja članica, sukladno strateškim smjernicama donesenim na razini EU-a. Cilj „konvergencija“ obuhvaća regije koje odgovaraju razini NUTS-a II i regije u kojima je BDP (eng. GDP) po glavi stanovnika ispod 75 % EU prosjeka. Ima za zadatak ubrzati približavanje najslabije razvijenih zemalja članica i regija poboljšanjem uvjeta za rast i zapošljavanje, kroz povećanje i

poboljšanje kvalitete investiranja u fizički i ljudski kapital, razvoj inovacija i društva znanja, prilagodljivost gospodarskih i društvenih promjena, zaštitu i poboljšanje okoliša kao i administrativne učinkovitosti. Razina sufinanciranja za ovaj cilj je do 75 % ukupnih troškova pogodnih za sufinanciranje (*eligibility expenditure*). Fondom upravlja Opća uprava za Regionalnu politiku, a fond je uspostavljen Uredbama Vijeća br. 1083/2006, te br.1084/2006.

9..5.2. Europski socijalni fond

Ciljevi Europskog socijalnog fonda su smanjenje razlika u životnom standardu i blagostanju u državama članicama Europske Unije i njihovih regija, te time promicanje gospodarske i socijalne kohezije. Naglašava se promicanje zapošljavanja u EU, te pomoć europskim tvrtkama i radnoj snazi u što uspješnijem suočavanju s globalnim izazovima, sljedećim djelovanjima:

- Sredstva se dijele u cijeloj Zajednici i u svim regijama, posebno u onima gdje gospodarski razvoj usporen,
- Poboljšanje kvalitete života građana EU omogućavanjem njihovog stjecanja vještina i boljih mogućnosti zapošljavanja,
- U svrhu ostvarivanja navedenih ciljeva za razdoblje od 2010.-2013. godine državama članicama EU dodijeljeno je 75 milijardi eura.

Prihvatljiva područja ulaganja u okviru ESF-a su:

- privlačenje i zadržavanje ljudi u zaposlenosti i modernizacija sustava socijalne zaštite,
- poboljšanje prilagodljivosti radnika i tvrtki te fleksibilnosti tržišta rada,
- povećanje investicija u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i stjecanje vještina,
- jačanje administrativnih kapaciteta,
- pomoć u održavanju zdrave radne snage.

9.5.3. Kohezijski fond

Kohezijski fond je financijski mehanizam za financiranje velikih infrastrukturnih projekata u EU na području prometa i zaštite okoliša u svrhu postizanja gospodarske i socijalne kohezije Europske Unije te poticanja održivog razvoja.

U financijskoj perspektivi 2007.-2013. vrijednost mu je oko 55 milijardi eura. Na sufinanciranje projekata u iznosu od najviše 85 % pravo imaju države članice čiji je bruto domaći proizvod ispod 90 % prosjeka Europske zajednice i koje primjenjuju nacionalni program konvergencije prema gospodarskoj i monetarnoj uniji. Kohezijski fond otvoren je Grčkoj, Portugalu i Španjolskoj te nakon proširenja u svibnju 2004. godine i novim državama članicama Unije.

Kohezijski fond financira intervencije na području:

- Okolišne infrastrukture s ciljem preuzimanja EU standarda zaštite okoliša,
- Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije,
- Trans-europske transportne mreže (*Trans-European Transport Networks*),

- Transportne infrastrukture (izvan TEN-T mreže) koja doprinosi okolišno održivom urbanom i javnom prometu, interoperabilnosti transportnih mreža diljem EU-a te potiče intermodalne prometne sustave.

9.5.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj- EAFRD

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (*Agricultural Fund for Rural Development*, EAFRD) ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Konkretno, poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007.-2013. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj Europskoj uniji. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor.

Za razdoblje od 2007. do 2013. godine, programu je na namijenjeno 96,4 milijarde eura. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, planirani proračun programa trebao bi iznositi 84,93 milijarde eura. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, uključujući medije, udruge žena, poljoprivrednici, šumari i mladi.

Aktivnosti:

- Poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- Jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i povećanje održivosti gospodarstva,
- Promicanje organizacije prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi,
- Obnova, očuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu,
- Promicanje učinkovitosti resursa i pomak potpora prema niskim razinama ugljičnog dioksida i klimatski prilagodljivoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu,
- Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja.

9.5.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo – EMFF

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (*European Maritime and Fisheries Fund – EMFF*) osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti. U razdoblju od 2007. do 2013. godine, proračun programa (Europski fond za ribarstvo) bio je 4,3 milijarde eura, a u novom proračunskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, za program je predviđen proračun od 6,57 milijardi eura. Gospodarski subjekti i udruge u državama članicama mogu se prijaviti za sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo prema načelu sufinanciranja omjer kojeg ovisi od same vrste projekta.

Aktivnosti:

Unutar zajedničkog upravljanja:

1. Održivi razvoj ribarstva,
2. Održivi razvoj akvakulture,
3. Održivi razvoj ribolovnih područja,
4. Naknade za dodatne troškove u najudaljenijim regijama za ribarske proizvode i akvakulturu,
5. Popratne mjere.

Unutar izravnog upravljanja:

1. Integrirana pomorska politika,

2. Popratne mjere.

Tablica 9. Ukupna financijska alokacija EU sredstava za Hrvatsku za razdoblje 2014.-2020. po programima (fondovima):

ESI fond	Alokacija (EUR)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.321.499.588
Kohezijski fond	2.559.545.971
Europski socijalni fond (ESF)	1.516.033.073
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138
UKUPNO	10.675.944.270

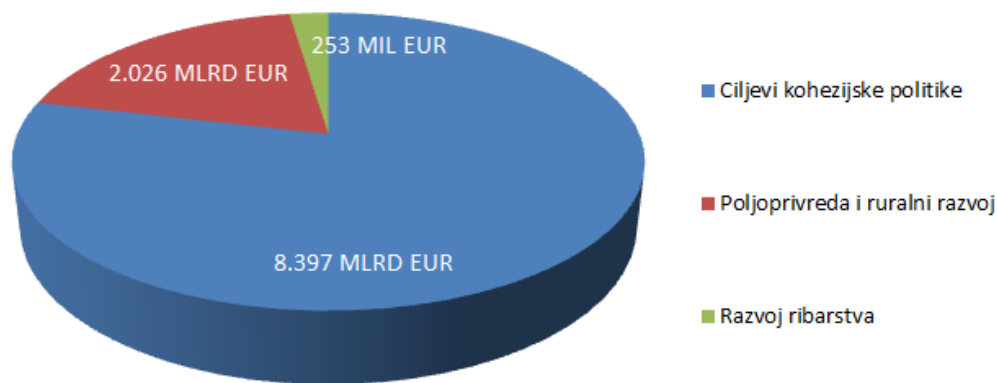
Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH 2014.-2020.

9.6. Operativni programi i programi razvoja za razdoblje 2014.-2020.

Korištenje sredstava ESI fondova, kako za Hrvatsku tako i za svaku drugu članicu EU vrši se na decentraliziran način što znači:

- Korištenje sredstava iz ESI fondova ne vrši se direktno već putem Operativnih programa i Programa razvoja koji se izrađuju u Hrvatskoj a potvrđuje ih Europska komisija
- Iz ESI fondova su određena sredstva za provedbu strategija, ciljeva i mjera Operativnih programa i Programa razvoja, a ta se sredstva koriste putem upravljačkih i posredničkih tijela koja se nalaze u Hrvatskoj i koja raspisuju natječaje za prijavu projekata, te koja konačno i odobravaju potpore za pojedine projekte

U financijskom razdoblju 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno **10,676 milijardi eura**. Od tog iznosa **8,397 milijardi eura** predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, **2,026 milijarde eura** za poljoprivredu i ruralni razvoj te **253 milijuna eura** za razvoj ribarstva.

9.6.1. Operativni programi 2014.-2020.

Operativni programi za razdoblje od 2014. do 2020. g. predstavljaju okvir za korištenje dodijeljenih sredstava iz ESI fondova, a donose se u Hrvatskoj, te ih potvrđuje Europska komisija. Ti su operativni programi strategije za korištenje ESI fondova na određenim područjima i s određenim ciljevima, te se na temelju tih strateških dokumenata izrađuju provedbeni dokumenti (pravilnici, upute i drugo), te se raspisuju natječaji i prihvaćenim projektima dodjeljuju bespovratna sredstva.

Operativni programi (strategije) su sljedeći:

- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. g.,
- Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. g.,
- Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. g.,
- Program ruralnog razvoja republike Hrvatske 2014.-2020. g.

Operativni programi Konkretnost i kohezija 2014.-2020. (usvojen 12. prosinca 2014.) i Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. (usvojen 17. prosinca 2014.), temeljem kojih se može započeti s korištenjem dodijeljenih sredstava, usvojeni su među prvom trećinom operativnih programa država članica Europske unije. Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020. i Operativni program za pomorstvo i ribarstvo su pred usvajanjem. Na temelju tih operativnih programa Hrvatskoj je dodijeljen financijski okvir od 10,6 milijardi eura za razdoblje od 2014. do 2020.g.

9.6.2. Operativni program konkurentnost i kohezija 2014.-2020. g.

Temelj Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (OPKK) 2014.-2020. jest analiza socioekonomskih okolnosti, utvrđenih prepreka za rast, izazova i razvojnih potreba u Hrvatskoj, u kontekstu Sporazuma o partnerstvu (SP), relevantnih strateških dokumenata Unije i država članica, njihovih povezanih ciljeva i temeljnih strateških odredaba. Analiza ukazuje na negativne učinke gospodarske recesije uslijed koje se od 2008. godine razina BDP-a smanjila za više od 10 %. Glavni izazovi su niska konkurentnost gospodarstva, visoka nezaposlenost, raskorak između obrazovnog sustava i ekonomskih potreba, nedostatna infrastruktura i usluge gospodarskih i javnih usluga. Regionalni nerazmjeri su također prisutni, uzrokovani zemljopisnim i raznim socioekonomskim čimbenicima. Potrebno je pozabaviti se mnogim ključnim izazovima kako bi se pridonijelo ostvarivanju ciljeva Europe 2020. i nacionalnim programima reformi (NPR) predviđenih za 2014. godinu i buduća

razdoblja. U tom pogledu, Hrvatska je posvećena postizanju bržeg i naprednijeg pametnog rasta, a održivi i uravnoteženi gospodarski i društveni razvoj cijele zemlje potreban je kako bi se osigurala prihvatljiva kvaliteta življenja u svim regijama, usporediva s prosjekom Europske unije. OPKK se sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF), a njegova se strategija temelji na koncentraciji ulaganja u 9 tematskih ciljeva (TC) zajedničkog Strateškog okvira (TC 1, TC 2, TC 3, TC 4, TC 5, TC 6, TC 7, TC 9 i TC 10) i njihovim specifičnim investicijskim prioritetima (IP), s daljnjim fokusom na konkretne ciljeve (KC) koje je potrebno ostvariti. Neke aktivnosti OPKK-a dopunjene su ulaganjima u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi 2014.-2020. (OPEHR), sufinanciranog iz Europskog socijalnog fonda (ESF). Također će se primjenjivati načelo potpomaganja uravnoteženog regionalnog razvoja kao horizontalnog prioriteta. Kako bi se postigli spomenuti ciljevi, raspoloživa sredstva EFRR-a i KF-a u okviru OPKK-a raspoređena su na sljedeća prioritetna područja:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
 - Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije
 - Poslovna konkurentnost
 - Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
 - Klimatske promjene i upravljanje rizicima
 - Zaštita okoliša i održivost resursa
 - Povezanost i mobilnost
- Socijalno uključivanje i zdravlje i
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje.

Tablica 10. Financijska struktura Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“

OP „Konkurentnost i kohezija“ 2014. - 2020.

Prioritetna os	Financijska alokacija (EUR)
1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	664.792.165
2. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije	307.952.676
3. Poslovna konkurentnost	970.000.000
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	531.810.805
5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima	245.396.147
6. Zaštita okoliša i održivost resursa	1.987.360.608
7. Povezanost i mobilnost	1.310.205.755
8. Socijalno uključivanje i zdravlje	356.500.000
9. Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	270.914.791
10. Tehnička pomoć	236.112.612
Ukupno	6.881.045.559

9.6.3. OP učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.

Europska komisija odobrila je Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. 18. prosinca čime je otvoren put za korištenje novca iz Europskog socijalnog fonda. Europski socijalni fond jedan je od temeljnih strukturnih instrumenta Europske unije kojim se

državama članicama pruža potpora za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva.

Aktivnosti financirane iz sredstava Europskog socijalnog fonda pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada, usmjerene su na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te na poboljšanje učinkovitosti javne uprave. Osnovni cilj Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

Operativnim su programom razrađena ulaganja u četiri temeljna područja:

- Više od trećine sredstava namijenjeno je mjerama za potporu pristupu održivom i kvalitetnom zapošljavanju nezaposlenih osoba. Naglasak je osobito stavljen na učinkovite mjere aktivne politike tržišta rada za mlade, dugotrajno nezaposlene, žene i starije radnike, kao i na preventivne mjere za smanjenje rizika od gubitka radnih mjesta u izmijenjenim gospodarskim prilikama.

- Oko 28 % proračuna OP-a investirat će se u osiguravanje adekvatnog usklađenja znanja i vještina s potrebama tržišta rada i u tom će se smislu poticati tercijarno obrazovanje, strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje te poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju.

- Aktivnosti vezane uz područje socijalnog uključivanja predviđaju promicanje socijalne i ekonomske jednakosti, suzbijanje diskriminacije, prijelaz s institucionalne skrbi na skrb u zajednici, poboljšanje dostupnosti i održivosti socijalnih i zdravstvenih usluga, kao i poticanje društvenog poduzetništva.

- Potpora javnoj upravi obuhvaćena je kroz aktivnosti poboljšanja kapaciteta i usluga javne uprave, uključujući bolje upravljanje javnim financijama, razvoj e-uprave i borbu protiv korupcije. Predviđa se i promicanje javnog dijaloga, partnerstva i jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva i socijalnih partnera. U pravosuđu se osobit naglasak stavlja na poboljšanje učinkovitosti i neovisnosti.

9.6.4. Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) predstavlja jedno od najznačajnijih područja djelovanja institucija Europske unije. Ruralni razvoj, kao drugi stup ZPP financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014.-2020. iznosi 2.383 milijarde eura, od čega će se 2.026 milijardi eura financirati iz Europskog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske.

Nacrt Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. poslan je na očitovanje u Europsku komisiju 16. srpnja 2014. U listopadu 2014. zaprimljeni su komentari na dostavljeni nacrt te se do kraja siječnja 2015. intenzivno radilo na usuglašavanju dokumenta sa zahtjevima Europske komisije. Dorađena inačica programa poslana je u Bruxelles 3. veljače 2015., a u međuvremenu su raspisani i prvi natječaji za dodjelu potpora. Službeno *Pismo odobrenja programa* bili su tijekom svibnja 2015.

Ciljevi programa

CILJ 1.	Poticati konkurentnost poljoprivrede
CILJ 2.	Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama

CILJ 3.

Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta

Tablica 11. Okvirna raspodjela sredstva za program ruralnog razvoja

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE 2014. – 2020.

OKVIRNA RASPODJELA SREDSTAVA PO MJERAMA

Mjera	Ukupno (€)
M1 - Prenos znanja i aktivnosti informiranja	13.333.333,33
M2 - Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima	21.176.470,59
M3 - Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu	7.058.823,53
M4 - Ulaganja u fizičku imovinu	667.058.823,53
M5 - Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	118.117.647,06
M6 - Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	262.928.104,58
M7 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	265.882.352,94
M8 - Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma	92.941.176,47
M9 - Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija	8.888.888,89
M10 - Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene	138.830.280,00
M11 - Ekološki uzgoj	128.309.623,50
M13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	321.600.000,00
M16 - Suradnja	8.333.333,33
M17 - Upravljanje rizicima	56.673.373,50
M18 - Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku	139.875.000,00
M19 - LEADER (CLLD)	67.540.725,00
M20 - Tehnička pomoć	64.746.543,59
UKUPNO 2014 - 2020	2.383.294.499,84

9.6.5. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014. - 2020.

Republika Hrvatska kao punopravna članica Europske unije ostvaruje pravo na korištenje potpore iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR), financijskog instrumenta Europske unije za pomoć u ostvarivanju ciljeva iz Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) za programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo doprinosi promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i Zajedničku ribarstvenu politiku. Jedinostveni dokument koji će sadržavati odabrane prioritete i ciljeve koji se trebaju ostvariti uz pomoć mjera strukturne politike u ribarstvu sufinanciranih

sredstvima potpore iz EFPR-a je Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014.-2020.

EFPR je financijski instrument Europske unije za programsko razdoblje 2014.-2020. koji će doprinijeti postizanju ciljeva nove, reformirane Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i poticati provedbu Integrirane pomorske politike (IPP) Europske unije. Ovaj fond jedan je od pet tzv. Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi) koji se međusobno nadopunjuju i nastoje promicati oporavak Europe temeljen na rastu i zapošljavanju. Fondovi koji čine ESI fondove uz EFPR su Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

U okviru EFPR-a zemljama članicama je za programsko razdoblje 2014.-2020. na raspolaganju 6,5 milijardi eura, što je dio cjelokupne omotnice namijenjene ribarstvu i pomorstvu. Osim što je glavni izvor financiranja provedbe reformirane ZRP, sredstva EFPR-a su na raspolaganju i za partnerske sporazume s trećim zemljama te doprinose regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom. Republika Hrvatska u okviru EFPR-a ima na raspolaganju 252,6 milijuna eura za razdoblje 2014.-2020.

EFPR je usmjeren prema dugoročnim ciljevima strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast tijekom razdoblje 2014.-2020. Doprinijet će promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i Zajedničku ribarstvenu politiku.

Navedeni ciljevi strukturirani su u okviru šest prioriteta EFPR-a:

1. Poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva.
2. Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture.
3. Poticanje provedbe ZRP-a putem prikupljanja i upravljanja podacima u svrhu poboljšanja znanstvenih spoznaja kao i pružanjem potpore za praćenje, kontrolu i provedbu, jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave bez dodatnog administrativnog opterećenja.
4. Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije putem sljedećeg posebnog cilja: promicanja gospodarskog rasta, društvene uključenosti, stvaranja radnih mjesta i pružanja podrške upošljivosti i mobilnosti radne snage u obalnim i kontinentalnim zajednicama koje ovise o ribolovu i akvakulturi, uključujući diversifikaciju aktivnosti u ribarstvu te prema ostalim sektorima pomorskog gospodarstva.
5. Poticanje stavljanja na tržište i prerade kroz poboljšanje organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture i kroz poticanje ulaganja u sektore prerade i stavljanja na tržište.
6. Poticanje provedbe Integrirane pomorske politike.

9.7. Teritorijalna suradnja za razdoblje 2014.-2020.

Europska teritorijalna suradnja, uz ujednačen regionalni razvoj kao drugi cilj kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020., odnosi se na stvaranje podloge za razvoj koordinirane, sustavne i strateški usmjerene suradnje na lokalnoj, regionalnoj i središnjoj državnoj razini s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije. Time bi se kroz zajednički pristup na odgovarajućoj administrativno-teritorijalnoj razini smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija.

Republika Hrvatska u ovom razdoblju može punopravno sudjelovati u sva tri dijela europske teritorijalne suradnje:

<u>Prekogranična suradnja</u>	<u>Transnacionalna suradnja</u>	<u>Meduregionalna suradnja</u>
-----------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------

9.8. Partnerstvo privatnog i javnog sektora

Kako je područje prostora Općine Galovac relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine može se temeljiti prije svega na razvoju poljoprivrede, turizma i malom i srednjem poduzetništvu s pripadajućim djelatnostima. Isto tako prodaja zemljišta investitorima, temeljeno posebno na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama. Naime, s obzirom na mali teritorij Općine resursi, posebno zemljište su ograničeni i potrebno je zato u razvoju koristiti i modele koji će sačuvati te resurse u općinskom vlasništvu.

Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država. Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javno-privatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini. Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također, organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštiti isključenih grupa ili zaštiti okoliša. Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima. Javno-privatno partnerstvo ili JPP je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- posluje imovinom javnog sektora za komercijalno korištenje,
- preuzima financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i korištenja imovine javnog sektora, ali taj rizik djelom i dijeli s javnim sektorom,
- ima korist od korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomske i financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP-a su:

- Dodatni izvori financijskih sredstva za pokretanje novih investicija,
- Učinkovitija realizacija projekata,
- Zajednički rizik i njegova podjela između javnog i privatnog sektora,
- Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga,
- Ekonomska i financijska korist.

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i Općina prenosi na privatni sektor.

Javno privatno partnerstvo nije jednostavno partnerstvo i treba se pojaviti široko prepoznata kriza – npr. nepostojanje određene usluge ili gubljenje resursa – prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja postoji prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom. Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti šireg kruga ljudi koji odlučuju, a posebno se to odnosi na javni sektor, uvažavajući način odlučivanja u javnom sektoru i komunikacije s javnošću u vezi donošenja odluka o važnim projektima.

Čimbenici koji omogućuju uspješnost modela JPP-a:

Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati *kompatibilne ciljeve*. Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života – vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na rastućim tržištima – poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge – vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit. Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira – moraju biti približno kompatibilni.

Podržavajuća okolina

Sljedeći ključni čimbenik u održavanju javno-privatnog partnerstva je podržavajuća okolina. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora. Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti s problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se, ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su

se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora. Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Naposljetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javno-privatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu biti sami, stoga je političko i društveno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora slijedeći čimbenik uspjeha modela JPP-a. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima. Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan čimbenik navodimo i kredibilitet podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i transparentnost procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

10. RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA

Razvoj Općine zasniva se na vlastitim razvojnim strategijama i opredjeljenjima, ali i na razvojnim politikama i razvojnim strategijama drugih struktura na koje se razvoj treba oslanjati i s tim strategijama usklađivati.

Regionalni razvoj predstavlja pokretanje ekonomskih procesa i poticanje korištenja resursa u slabije razvijenim regijama s ciljem postizanja ukupnog održivog gospodarskog razvoja regije, u skladu s vrijednostima i očekivanjima poduzetništva, građana i posjetitelja.

10.1. Europsko okruženje

10.1.1. Europsko okruženje i regionalna politika

Odnosi Hrvatske i Europske unije počinju se razvijati međunarodnim priznanjem Republike Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Intenziviranje odnosa krajem 1999., a poglavito početkom 2000. godine dovelo je do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) 29. listopada 2001. godine. Hrvatska je bila druga zemlja koja je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) s EU-om i taj sporazum predstavlja prvi službeni ugovorni korak u institucionalizaciji odnosa Hrvatske s EU-om. Sporazum je stupio na snagu 1. veljače 2005. godine.

Slijedom podnošenja zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji 21. veljače 2003. godine u Ateni, Vijeće EU-a je Europskoj komisiji dalo mandat za izradu mišljenja o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvom. Temeljem pozitivnog mišljenja Europske komisije o tom zahtjevu, Europsko vijeće je u lipnju 2004. godine Republici Hrvatskoj dodijelilo status države kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji.

U prosincu 2004. godine, Europsko vijeće je donijelo odluku o otvaranju pregovora o pristupanju 17. ožujka 2005. godine, pod uvjetom ostvarivanja pune suradnje s UN-ovim Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Međutim, u pomanjkanju potvrde o potpunoj suradnji, Vijeće je 16. ožujka 2005. godine donijelo odluku o privremenoj odgodi pregovora o pristupanju, iako je usvojen Pregovarački okvir za Hrvatsku kako bi pregovori mogli započeti kada uvjet pune suradnje s ICTY-em bude ispunjen. Hrvatska u međuvremenu ostvaruje punu suradnju sa Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju odlukom Europske unije od 20. listopada 2005. g. pregovori se nastavljaju. Nakon uspješnih pregovora države članice EU-a odlučile su 30. lipnja 2011.g. zaključiti pristupne pregovore s Hrvatskom, što je na posebnoj svečanosti koja je prethodila sjednici Europskog vijeća, dana 9. 12. 2011. u Bruxellesu dovelo do potpisivanja Ugovora o pristupanju EU s Hrvatskom. Taj povijesni trenutak za Hrvatsku i Europsku uniju otvara put procesu ratifikacije, te je Republika Hrvatska postala punopravnom članicom Unije 1. srpnja 2013.

10.1.2. Strategija razvoja EU

Regionalna politika strateška je investicijska politika usmjerena na sve regije i gradove EU-a u cilju poticanja njihova gospodarskog rasta i poboljšanja kvalitete života ljudi. Ona je također izraz solidarnosti jer se njome podupiru slabije razvijene regije.

Regionalna politika EU-a čini najveći dio proračuna za 2014.-2020. (351,8 milijardi eura od ukupno 1 082 milijarde eura) i stoga je glavni investicijski instrument EU.

Sredstva regionalne politike služe za financiranje strateških prometnih i komunikacijskih infrastruktura, poticanje prelaska na gospodarstvo koje ne utječe negativno na okoliš, poticanje malih i srednjih poduzeća (MSP) da postanu inovativnija i konkurentnija, za otvaranje novih i dugotrajnih radnih mjesta, poticanje i modernizaciju obrazovnih sustava te

stvaranje uključivijeg društva. Regionalna politika također je izraz solidarnosti između država EU-a jer je velik dio ulaganja u okviru te politike usmjeren na slabije razvijene regije EU-a. Njome se tim regijama pomaže da ostvare svoj gospodarski potencijal, u svjetlu regionalnih razlika diljem EU-a i unutar država EU-a.

Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija:

Regionalna politika također se naziva „kohezijskom politikom” jer je njezin opći cilj jačati ono što se naziva „ekonomskom, socijalnom i teritorijalnom kohezijom” u regijama koje su prihvatljive za potporu. Što u praksi znači sljedeće:

-ekonomska i socijalna kohezija: poticanje konkurentnosti i zelenoga gospodarskog rasta u regionalnim gospodarstvima i pružanje boljih usluga, više prilika za zapošljavanje i bolje kvalitete života ljudima;

-teritorijalna kohezija: povezivanje regija kako bi one mogle uzajamno iskoristiti svoje snage i zajedno raditi u novim, inovativnim konfiguracijama u cilju rješavanja zajedničkih izazova (kao što su klimatske promjene), što stvara korist i jača EU u cjelini.

10.2. Hrvatski strateški dokumenti

Položaj Republike Hrvatske i njezinih regija u svjetskom okruženju može se sažeto definirati kao vrlo povoljan i konkurentan. Sinergijski razvoj turizma i poljoprivrede, prometa i povezanih usluga, te razvoj proizvodnje i uslužnih djelatnosti u poduzetničkim i slobodnim zonama su smjernice razvoja Republike Hrvatske u svjetskom okruženju.

Republika Hrvatska ističe se među tranzicijskim zemljama kao zemlja s relativno najvećim iznosom izravnih stranih investicija. Ipak, unatoč relativno visokoj razini izravnih stranih investicija, izostao je uobičajeni pozitivan učinak na domaće gospodarstvo, uslijed nepovoljne strukture ulaganja. Naime, tek se otprilike 20 % ukupnih stranih ulaganja odnosilo na *greenfield* ulaganja dok se ostatak odnosio na privatizaciju, preuzimanja i ostale oblike ulaganja. Navedeno je rezultat nedostatka strateškog okvira usmjerenog na provedbu mjera i politika za učinkovito poticanje investicija. Strategija poticanja investicija RH uzima u obzir postojeće stanje vezano uz investicije i prednosti koje RH može ponuditi investitorima u odnosu na konkurentne zemlje, ali i definira slabosti koje se moraju anulirati i mogućnosti koje se moraju iskoristiti kako bi se povećala količina i kakvoća domaćih i stranih investicija. Mogućnosti za razvoj navedenih djelatnosti su do sada vrlo malo iskorištene i u njima postoje velike rezerve za daljnji razvoj.11.3. Regionalna politika RH.

Zbog sve većeg produblivanja društveno-gospodarskih razlika i razvojnih mogućnosti u različitim dijelovima zemlje te među različitim društvenim skupinama, posljednjih godina i u Republici Hrvatskoj sve više jača svijest o ulozi regionalnog razvoja i potrebi definiranja koherentne regionalne razvojne politike.

Regionalna politika RH utemeljena je na Strategiji regionalnog razvoja RH (usvojena na Vladi 4. lipnja 2010.) i Zakonu o regionalnom razvoju (NN, br. 153/09). Zadaća regionalne politike je pripremiti županijske strukture za nove uloge i odgovornosti u ujednačenom regionalnom razvoju RH. Također, županije se pripremaju za članstvo u EU putem sudjelovanja županijskih predstavnika u definiranju kako će se koristiti EU fondovi na temelju Operativnih programa te sudjelovanja u određivanju prioriteta NUTS2 statističkih regija.

Izazovi s kojima se županije moraju suočiti su sljedeći:

- Revidiranje svoje strateške osnove (od Regionalnog operativnog programa do Županijske razvojne strategije)
- Priprema zalihe projekata za financiranje kroz SRR RH i EU fondove
- Jačanje partnerstva na razini županije i šire regije (Jadranska Hrvatska)
- Uključivanje ŽPV-a u sve ključne korake (unaprjeđenje ŽRS, zaliha projekata, kriteriji za odabir projekata, odabir velikih regionalnih projekata)

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske (SRR RH) proizašla je iz konzultacijskog procesa na nacionalnoj i regionalnoj razini.

SRR RH je važna za podizanje blagostanja svih hrvatskih regija sa ciljem smanjenja jaza s prosjekom EU-u. Njome su utvrđeni razvojni ciljevi i definirani instrumenti usmjereni ka izgradnji ukupnog razvojnog potencijala, smanjenju regionalnih razvojnih nejednakosti te jačanju razvojnog potencijala onih dijelova zemlje koji zaostaju u razvoju (tzv. potpomognuta područja) kako bi postali što konkurentniji. Nadalje, Strategijom je predložena uspostava koherentnog i jedinstvenog okvira politike regionalnog razvoja kao i potrebnog institucionalnog okvira te je osiguran koordinirani pristup održivom društveno-gospodarskom razvoju svih dijelova zemlje. Sveukupni cilj SRR RH je pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju RH u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Sveukupni cilj postići će se kroz ispunjenje tri specifična strateška cilja:

1. Bolja povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s nacionalnim i EU razvojnim prioritetima te s dostupnim nacionalnim i EU sredstvima namijenjenim razvoju.
2. Osigurana podrška svim područjima s društveno-gospodarskim razvojnim poteškoćama za povećanje i optimalno korištenje njihovog razvojnog potencijala kroz rješavanje uzroka njihovih razvojnih poteškoća.
3. Smanjeni negativni učinci državnih granica na razvoj županija.

10.2.1. Strategija razvoja industrije

Vlada je na sjednici 11. rujna 2014. godine donijela Industrijsku strategiju Republike Hrvatske 2014.-2020. Strategijom je definiran osnovni cilj hrvatske industrije za razdoblje 2014.-2020., a on glasi: repozicioniranje identificiranih strateških djelatnosti na globalnom lancu vrijednosti prema razvoju aktivnosti koje stvaraju dodanu vrijednost. Pored osnovnog, definirani su i drugi ciljevi, a to su:

1. Rast obujma industrijske proizvodnje po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,85 %
2. Rast broja novozaposlenih za 85.619 do kraja 2020. godine, od čega minimalno 30 % visokoobrazovanih
3. Rast produktivnosti radne snage za 68,9 % u razdoblju 2014.-2020.
4. Povećanje izvoza u razdoblju 2014.-2020. za 30 % i promjena strukture izvoza u korist izvoza proizvoda visoke dodane vrijednosti

10.2.2. Strategija razvoja turizma

Razvoj turizma ovisi o ekonomskim i društvenim kretanjima u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Stoga njegov razvoj treba biti usklađen s dugoročnom nacionalnom politikom, politikama srodnih područja i sektora, ali i politikama Europske unije čiji je Hrvatska punopravni član. S dobro artikuliranom vizijom, prepoznatim strateškim područjima i jasnim planom djelovanja, hrvatski turizam se treba, inicijalno, uklopiti u postojeće strateške smjernice te, postupno, utjecati na kreiranje budućih nacionalnih i europskih politika. Istodobno, vizija i strateški ciljevi hrvatskog turizma moraju odražavati nacionalne prioritete i biti zasnovani na vlastitim snagama i vrijednostima.

Republika Hrvatska je donijela Strategiju razvoja turizma do 2020. koja polazi od analize ključnih pokazatelja dostignutog razvoja, sagledava razvojna ograničenja i razvojne mogućnosti koje se očitavaju iz relevantnih razvojnih trendova u globalnom okruženju te prepoznaje ključne činitelje uspjeha na koje se hrvatska turistička politika mora usredotočiti u razdoblju do 2020. godine. Nova vizija razvoja hrvatskog turizma temelji se na sustavu vrijednosti kojim se odgovara na tri bitna pitanja:

- kakav bi hrvatski turizam trebao biti,
- koji su ključni preduvjeti razvoja hrvatskog turizma,
- čime će hrvatski turizam privlačiti potražnju.

10.2.3. Strategija razvoja poljoprivrede

Hrvatska je zemlja bogatih i kvalitetnih prirodnih resursa – zemljišta dobre plodnosti, klimatskih pogodnosti i obilja vodenih resursa. Važnost poljoprivrede proizlazi ne samo iz tradicionalne uloge osiguranja prehrambenih potreba stanovništva, već iz njene uloge u očuvanju ruralnog prostora, ekološke ravnoteže i održanju tradicijskih vrijednosti. Osnovne prednosti hrvatske poljoprivrede su tri različite geografske i klimatske cjeline: ravničarsko područje na sjeveru pod utjecajem kontinentalne klime, priobalno područje na jugu pod utjecajem sredozemne klime te planinski prostor u središnjem dijelu Hrvatske. Raznoliki tipovi klime, reljefa i tla omogućuju proizvodnju širokog asortimana poljoprivrednih proizvoda, od ratarskih i industrijskih usjeva do vinograda te kontinentalnoga i mediteranskog voća i povrća. Niska razina zagađenosti okoliša omogućuje razvoj ekološke proizvodnje. Na poljoprivredu se nadovezuje raznolika i razvijena prerađivačka i prehrambena industrija, a poljoprivreda se nadopunjuje turizmom, još jednom značajnom gospodarskom granom. Preduvjet za mogućnost korištenja sredstava EAFRD u sljedećem programskom razdoblju je izrada Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. godine (PRR 2014.-2020.).

Predstavljeni ciljevi i smjernice djelovanja poljoprivredne politike odgovor su na potrebu unapređenja stanja u sektoru. Kako bi se izravno nosili s izazovima i poteškoćama koje nose međunarodne integracije, što se naročito odnosi na obveze Republike Hrvatske prema Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i na kretanja Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, nužno je poljoprivrednu politiku temeljiti na jačanju konkurentnosti poljoprivrednog sektora, no istovremeno se ne smije zanemariti sredina u kojoj se poljoprivredna proizvodnja odvija. Skrb za ukupni održivi razvitak ruralnog prostora mora biti imperativ današnjice i budućnosti.

10.2.4. Prostorni planovi

Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici 27. lipnja 1997. donio je, na temelju članka 17. Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine, br. 30/94), Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske. Zakonom o prostornom uređenju propisana je dokumentacija, dokumenti i postupci, koji se moraju donositi ili trajno obavljati, a koji su polazište ili osnova za izradu Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Strategija određuje dugoročne ciljeve prostornog razvoja i planiranja u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem te sadrži osnove za usklađivanje i usmjeravanje prostornog razvoja, organizaciju prostora Države, razvojne prioritete djelatnosti te planske cjeline zajedničkih prostornih i razvojnih obilježja za koje će se donositi prostorni planovi ili drugi dokumenti prostornog uređenja.

Programom se utvrđuju mjere i aktivnosti za provođenje Strategije. Sadrži, osim pobliže određenih osnovnih ciljeva razvoja u prostoru, još kriterije i smjernica za uređenje prostornih i drugih cjelina te prijedlog prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja, a na temelju prirodnih, gospodarskih, društvenih i kulturnih polazišta određuje osnovu za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, zaštitu i unaprjeđenje okoliša, sustav središnjih naselja i sustav razvojne državne infrastrukture. Strategijom i programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, dokumentima kojima se uspostavljaju temeljne odrednice dugoročnog razvoja u prostoru, utvrđuje se sistematizacija prostornih jedinica, sustava i cjelina kao trajnom prostornom osnovom za planiranje, praćenje i provedbu mjera.

10.3. Županijska razvojni dokumenti

10.3.1. Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016.-2020.

Županijska razvojna strategija (ŽRS) temeljni je strateški planski dokument za društveno gospodarski razvoj županije u skladu s načelima održivog razvoja. Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020. izrađena je sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14) te prema Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, rujan 2015.).

Vizija razvoja županije je sažeta i jasna zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju županije. Definirana je na osnovu rezultata osnovne analize, SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okruženju te idejama o budućnosti županije. Vizija razvoja Zadarske županije za razdoblje 2016.-2020. godine, identificirana konsenzusom, usvojena unutar četiri radne skupine i Partnerskog vijeća Zadarske županije:

Zadarska županija je privlačna i gospodarski konkurentna uravnoteženog i održivog razvoja, prepoznatljive i kulturne baštine te visoke kvalitete života.

Kao prva razina konkretizacije vizije predložena su sljedeća tri strateška cilja:

STRATEŠKI CILJ 1

Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija

STRATEŠKI CILJ 2

Resursno učinkovita Zadarska županija

STRATEŠKI CILJ 3

Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije

Županijskom razvojnom strategijom do 2020. godine utvrđena su tri temeljna stupa razvoja ZŽ koji su strogo usklađeni sa prioritetima EU 2020.

Tri cilja ŽRS su:

1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija

Odgovara prioritetu Strategije „Europa 2020“ – pametan rast te pokriva područja gospodarstva i inovacija, turizma, poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Prioriteti:

-Povećana konkurentnost i zastupljenost proizvodnog sektora u gospodarstvu zadarske županije

-Ojačano malo i srednje poduzetništvo i unaprijeđeno poduzetničko okruženje

- Povećana uloga istraživanja i razvoja u gospodarstvu Zadarske županije

- Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja

- Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda

2. Resursno učinkovita Zadarska županija

Odgovara prioritetu Strategije „Europa 2020“ – održiv rast te pokriva područja: zaštite okoliša, prometne i komunalne infrastrukture, područje gospodarenja energijom.

Prioriteti:

- Unaprjeđen sustav zaštite okoliša i prirode jačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura

-Unaprjeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije

- Povećano korištenje OIE i povećana energetska učinkovitosti
- Unaprjeđena prometna mreža i povećana intermodalnosti

3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije Odgovara prioritetu Strategije „Europa 2020“ – uključiv rast te pokriva područja: obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite, kulture i sporta, razvoja civilnog društva i jačanja ljudskih kapaciteta. Ciljevi su međusobno povezani. Primjerice, povećanje razine obrazovanja povećava zaposlenost, a jačanje kapaciteta za istraživanje, razvoj i inovacije u svim sektorima gospodarstva, skupa s povećanom učinkovitošću korištenja resursa, pridonose rastu konkurentnosti i olakšavaju otvaranje novih radnih mjesta. Povećana konkurentnost gospodarstva omogućava veća ulaganja u obrazovanje, socijalne i zdravstvene usluge, komunalnu i prometnu infrastrukturu te posljedično utječe na povećanje kvalitete života stanovništva ZŽ-a.

Prioriteti:

- Razvijena društvena infrastruktura i usluge
- Povećana efikasnost i veća koordinacija institucija za upravljanje razvojem
- Jačanje kapaciteta civilnog sektora
- Potaknut razvoj ljudskih potencijala

10.3.2. Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013.-2023.

Temeljni dokument koji određuje razvoj turizma u Hrvatskoj je Glavni plan i Strategija ukupnog razvoja turizma u Republici Hrvatskoj. Ovaj krovni dokument definira strateški i operativni koncept razvoja turizma koji će osigurati proizvodne, institucionalne, organizacijske i ljudske pretpostavke za uspostavljanje trajne privlačnosti Hrvatske kao turističke destinacije i poboljšati njezine konkurentne sposobnosti na međunarodnom turističkom tržištu. U skladu s navedenim, Glavni plan, između ostalog, određuje i smjernice s kojima se moraju uskladiti turističke politike na svim razinama – nacionalnim, županijskim i lokalnim. Na županijskoj razini, temeljni planski dokument koji određuje društvenogospodarski održivi razvoj Zadarske županije je Županijska razvojna strategija (ŽRS). Ova je strategija usklađena sa Strateškim okvirom za razvoj koji je temeljni strateški razvojni dokument koji definira okvir za razvoj sektorskih strategija i javnih politika RH. Županijska je razvojna strategija usklađena i s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom te svim operativnim programima koje sadrži, osim toga usklađena je i sa Strategijom regionalnog razvoja RH.

Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije (GP) je ujedno i glavni strateški, razvojni dokument kojim se usmjerava turistički razvitak u Županiji u dužem razdoblju. Ključna pitanja na koje bi Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije trebao odgovoriti su sljedeća:

- Kakav se turizam želi razvijati i koji su optimalni i prihvatljivi razvojni modeli?
- Kakva će biti uloga turizma u ekonomskom i društvenom razvoju županije te kako će dobiti veći stupanj financijske i političke podrške?
- Kakva će biti uloga turizma u razvoju Zadarske županije te kako osigurati ravnomjerniji turistički razvoj na području cijele županije?
- Kako razvijati turizam s obzirom na posebnosti mikro regija unutar županije?
- Kako učinkovito upravljati prostorom uzimajući u obzir negativne utjecaje turizma na prostor?
- Kako unaprijediti razvoj turizma, smanjiti sezonalnost i povećati konkurentnost turizma Zadarske županije?

- Kako potaknuti domaće i strano, malo, srednje i veliko poduzetništvo na ulaganje u razvoj novih turističkih projekata u Zadarskoj županiji?
- Kako planirati, uskladiti i poticati razvoj ljudskih resursa i inovacija sukladno potrebama turističkog sektora i tržišta?
- Kako iskoristiti pristupanje Europskoj uniji za financiranje ključnih turističkih projekata Zadarske županije?

Današnji položaj turizma Zadarske županije još uvijek je bitno određen naslijeđenim proizvodom i određenim pogreškama u korištenju prostora. Stoga se potencira zajedništvo i odgovornost poduzetnika javnog sektora i svih kreativnih snaga u županiji koji moraju biti usmjereni na stvaranju novih vizija, inovacija i vrijednosti.

Iz svega navedenog proizlazi misija razvoja turizma Zadarske županije:

Misija

Zadarska županija turizmom kapitalizira svoje komparativne prednosti na globalnom tržištu u cilju održivog rasta i razvoja.

U skladu s navedenim odrednicama, izrađena je nova razvojna vizija turizma Zadarske županije do 2023. godine. U globalizacijskim procesima i kao članica Europske unije ovim je Glavnim planom aktualizirano pitanje osmišljavanja slike budućnosti turističkog prostora Zadarske županije kao trajnog izvora unapređenja i usavršavanja s uporištem u svakodnevnoj praksi.

Vizija

Zadarska županija razvija turizam u interesu rasta kvalitete života, ekonomskog blagostanja i osiguranja održive budućnosti lokalnom stanovništvu Zadarske županije.

Zadarska županija oslanja se na turizam zbog investicija te bržeg aktiviranja gospodarskog rasta, potom zapošljavanja te napose stvaranja kvalitetnih profesionalnih karijera zaposlenih u ovom sektoru. Kvaliteta strateških ciljeva ovisi o održivosti trendova te procesa u turizmu Županije i široj regiji. Ti ciljevi doprinose ostvarenju vizije, a temelje se na izvršenim istraživanjima i analizama. Zadarska županija u razvoju turizma ima tri strateška cilja:

Ciljevi

1. Uspostava održivog učinkovitog sustava upravljanja resursima i potencijalima turizma

Prioritet 1. Unapređenje sustava upravljanja destinacijom

Mjere

- Jačanje kapaciteta za upravljanje turističke destinacije na nivou županije
- Umrežavanje dionika u turističkoj djelatnosti
- Unaprjeđenje sustava sigurnosti u županiji
- Stvaranje preduvjeta za aktiviranje državne imovine u turističke svrhe

Prioritet 2. Jačanje ljudskih potencijala za potrebe turizma

Mjere

- Stvaranje kurikuluma prilagođenog potrebama turističkog tržišta
- Izgradnja, obnova i opremanje kapaciteta za obrazovanja u turizmu
- Razvoj sustava cjeloživotnog obrazovanja sukladno potrebama turističkog tržišta
- Provođenje promocije o važnosti turizma i potrebi interkulturalnog komuniciranja

2. Smanjenje sezonalnosti kroz razvoj konkurentnog turističkog sektora

Prioritet 1. Smanjenje sezonalnosti

Mjere:

- Poticanje razvoja i unaprjeđenje specifičnih oblika turizma
- Razvoj programa lojalnosti destinaciji
- Poticanje zabavno-kulturnih događanja od rujna do svibnja

Prioritet 2. Razvoj poduzetničkog okruženja

Mjere

- Jačanje poduzetničkih kompetencija
- Unaprjeđenje uvjeta za privlačenje investitora u sektoru turizma
- Uvođenje financijskih instrumenata za razvoj turizma

Prioritet 3. Uvođenje znanja, novih tehnologija i inovacija u turizam

Mjere

- Razvoj tehnološke i razvojno istraživačke infrastrukture i usluga u turizmu
- Poticanje znanja, razvoja novih tehnologija i inovacija u turizmu

Prioritet 4. Unaprjeđenje kvalitete turističkih objekata

Mjere

- Podizanje razine kvalitete turističke ponude
- Poticanje pretvorbe privatnog smještaja u male boutique hotele
- Razvoj difuznih hotela

Prioritet 5. Razvoj ruralnih područja kroz turizam

Mjere

- Razvoj turističkih proizvoda prilagođenih ruralnom prostoru
- Integriranje ekološke proizvodnje u turizam

Prioritet 6. Stvaranje turističke destinacije izvrsnosti

Mjere

- Razvoj vlastitog sustava kategorizacije
- Sinergijsko umrežavanje marketinških djelatnosti
- Upravljanje i uređenje komunikacije s turistima
- Stvaranje autohtone destinacije održivom valorizacijom ukupnih turističkih proizvoda

3. Unaprjeđenje turističke infrastrukture i usluga, te zaštita okoliša

Prioritet 1. Razvoj turističke infrastrukture i usluga

Mjere:

- Upravljanje i podizanje kvalitete razine plaža
- Razvoj sustava turističkih informativnih centara

- Unaprjeđenje kolnog i pješačkog prometa , te prometa u mirovanju
- Razvoj i unapređenje ostale javne te privatne infrastrukture
- Unapređenje studentskog standarda
- Poboljšanje učinkovitosti i umrežavanje rada komunalnih i javnih službi

Prioritet 2. Poboljšanje prometne povezanosti županije

Mjere

- Jačanje prometne povezanosti Zadarske županije kroz cijelu godinu zračnim i pomorskim putem
- Stvaranje preduvjeta za razvoj luke Gaženica u luku za kružna putovanja
- Poboljšanje prometne povezanosti unutar županije

Prioritet 3. Unapređenje zaštite okoliša i povećanje energetske učinkovitosti

Mjere

- Stalno praćenje povezanosti nosivosti kapaciteta i kvalitete okoliša
- Unapređenje svijesti dionika turističke ponude i lokalnog stanovništva o potrebi zaštite okoliša
- Stvaranje sustava nagrađivanja za uređenje destinacije
- Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti u turizmu
- Razvoj ekološkog poslovanja u svim oblicima

Globalni turistički trendovi, kao i provedena anketna istraživanja u Zadarskoj županiji, ukazuju na važnost primjene novih tehnologija u turizmu. Razvojem tehnologijske i razvojno-istraživačke infrastrukture i usluga, povezivanjem obrazovnih i znanstveno-istraživačkih institucija s gospodarstvom te poticanjem primjene znanja, razvoja novih tehnologija i inovacija u turizmu stvaraju se preduvjeti održivog razvoja sektora. Potrebno osvijestiti važnost izazova globalne konkurencije koja tjera na inovacije proizvoda i upravljačkih procesa. Inovativan turistički proizvod i distribucijski kanali obogatit će ukupnu turističku i ugostiteljsku ponudu te podići konkurentnosti privrednih subjekata. Iz svega navedenog proizlazi misija i vizija razvoja turizma Zadarske županije:

10.3.3. Strategija za ruralni razvoj Zadarske županije

Tradicija poljoprivrede i stočarstva, očuvanost tradicijske gradnje, bogatstvo običajne baštine kao sačuvanost tradicijskih vještina koje se vezuju uz poljoprivredu i ribarstvo predstavljaju osnovu za razvijanje ponude turizma na seljačkim domaćinstvima. Ovu atraktivnu ruralno turističku ponudu koja osigurava smještaj na aktivnim seljačkim domaćinstvima uz ponudu domaće hrane i pića može se upotpuniti razvijanjem aktivnosti kulturnog i kreativnog turizma kao što su organizirano razgledavanje lokalne kulturno-povijesne baštine, radionice o poljoprivrednim i ribarskim vještinama, radionice suhozidne gradnje, edukacije o maslinarstvu, radionice o izradi niskih košarica od tankog drveta i pletenog sita „siknica” i o izradi „sprta” – košara pletenih od pruca s ručkom i sl. Turisti starije životne dobi predstavljaju posebnu ciljnu skupinu kojima ovo područje može biti vrlo interesantno za boravak izvan ljetno-kupališnog perioda zbog povoljnih klimatskih uvjeta kao i autentične te zdrave mediteranske prehrane.

Program je planski dokument politike lokalnog razvoja kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteti održivog društveno-gospodarskog razvoja ruralnih područja Zadarske županije. Programsko razdoblje je kraće od klasičnih strategija što ga čini konkretnijim i lakše primjenjivim u provedbi. Cilj Programa je da za naredni programski ciklus do kraja 2016. godine predloži realno ostvarive i mjerljive ciljeve, prioritete i mjere koji će doprinijeti zajedničkoj i koordiniranoj provedbi razvojne ruralne politike do ulaska RH u EU. Strateški ciljevi i prioriteti Programa usklađuju se s onima utvrđenim u Županijskoj razvojnoj strategiji i drugim planskim dokumentima više razine. Izrada Programa ruralnog razvoja Zadarske županije podijeljena je u tri osnovne faze:

1.FAZA sastoji se od identificiranja radne skupine sačinjenih od djelatnika ZADRA-e i predstavnika raznih organizacija bitnih za ruralni razvoj. Paralelno se prikupljaju sve potrebne informacije i podaci potrebni što uključuje

SEKUNDARNA ISTRAŽIVANJA	PRIMARNA ISTRAŽIVANJA
Pregled svih dostupnih dokumenata bitnih za izradu Programa, statističkih baza, analiza zakonskog i institucionalnog okvira idr.	Analiza postojeće prakse i stanja na terenu putem intervjua, upitnika, isl.

2. FAZA se sastoji od radnih sastanaka na kojima se izlažu problemi i vodi rasprava sa svrhom utvrđivanja ciljeva i mjera.

3. FAZA je sama izrada Strategije.

Cjelokupni proces izrade Programa temelji se na partnerskom pristupu i participativnoj metodologiji kojoj je svrha postići konsenzus predstavnika svih ciljnih skupina (javni, privatni i civilni sektor) u definiranju razvojne politike. Temeljem toga formiraju se sljedeća tijela za izradu strategije:

Partnerski odbor za ruralni razvoj je najviše organizacijsko tijelo za izradu i provedbu Programa te je odgovorno za konačno prihvaćanje Programa. Partnerstvo je sačinjeno od predstavnika Županije (razni upravni odjeli), ZADRA-e, UNDP-a, Zavoda za prostorno uređenje, HPK, LAG-ova, HGK-a i Sveučilišta. Partnerski odbor sudjeluje u svim fazama izrade i provedbe Programa ruralnog razvoja od analize stanja i SWOT analize, preko definiranja razvojnih problema Županije, utvrđivanja vizije i ciljeva, prioriteta i mjera, do odabira razvojnih projekata i praćenja provedbe Programa ruralnog razvoja.

U ruralnom prostoru Zadarske županije je pokrenut veći broj razvojnih inicijativa koje su oživjele GOSPODARSKU AKTIVNOST te unaprijedile KVALITETU ŽIVOTA. Najveći napredak se bilježi na otocima i udaljenim naseljima. Zaustavljeno je iseljavanje stanovništva iz ruralnih dijelova Županije. Temeljni pokretači napretka su malo i srednje poduzetništvo, obrtništvo, proizvodnja visoko kvalitetnih, tradicijskih i ekoloških poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, ruralni turizam, ribarstvo te proizvodnja energije iz alternativnih izvora

STRATEŠKI CILJEVI
STRATEŠKI CILJ 1
Osposobljavanje lokalne zajednice za ruralni razvoj
STRATEŠKI CILJ 2
Unaprjeđenje konkurentnosti poljoprivrede, ribarstva i akvakulture
STRATEŠKI CILJ 3
Diversifikacija gospodarskih djelatnosti u ruralnom prostoru Županije
STRATEŠKI CILJ 4
Razvoj lokalne infrastrukture
STRATEŠKI CILJ 5
Očuvanje i zaštita okoliša, krajobraza te prirodnog, tradicijskog i kulturnog nasljeđa
STRATEŠKI CILJ 6
Horizontalni strateški ciljevi

10.3.4. Prostorni plan županijski

Prostorni plan Zadarske županije definira prostorno uređenje Zadarske županije, a polazi od ustrojstva sustava prostornog uređenja i dokumenata prostornog uređenja utvrđenih Zakonom o prostornom uređenju.

Prostorni plan Zadarske županije određuje:

- vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište
- koridore infrastrukture županijskog značaja
- izdvojena građevinska područja izvan naselja za gospodarsku namjenu županijskog značaja površine drugih namjena županijskog značaja.

Županijski prostorni plan propisuje:

- uvjete provedbe zahvata u prostoru za javne, društvene i druge građevine područnog (regionalnog) značaja
- uvjete provedbe zahvata u prostoru područnog (regionalnog) značaja koji se prema posebnim uvjetima koji uređuju gradnju ne smatraju građenjem
- smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja na izdvojenim građevinskim područjima izvan naselja za gospodarsku i javnu namjenu područnog (regionalnog) značaja

Prostorni planovi uređenja gradova i općina

Prostorni planovi uređenja gradova i općina predstavljaju temeljne dokumente razvoja lokalne samouprave. Sukladno članku 76. Zakona o prostornom uređenju, prostorni plan uređenja grada, odnosno općine određuje:

- 1. građevinsko područje naselja, izdvojeno građevinsko područje izvan naselja i izdvojeni dio građevinskog područja naselja
- 2. neizgrađeni dio građevinskog područja naselja, izdvojenog građevinskog područja izvan naselja i izdvojenog dijela građevinskog područja naselja, za koje se ne donosi generalni urbanistički plan te neuređeni dio tih područja
- 3. dio građevinskog područja naselja, izdvojenog građevinskog područja izvan naselja i izdvojenog dijela građevinskog područja naselja, za koje se ne donosi generalni urbanistički plan, planiran za urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju
- 4. obuhvat generalnog urbanističkog plana
- 5. obuhvat urbanističkih planova uređenja koji se donose u građevinskom području naselja i izdvojenom građevinskom području izvan naselja koje određuje grad, odnosno općina, a za koje se prema ovom Zakonu ne donosi generalni urbanistički plan
- 6. koridore infrastrukture značajne za grad, odnosno općinu.

Prostorni plan uređenja grada, odnosno općine propisuje:

- 1. uvjete provedbe svih zahvata u prostoru izvan građevinskog područja, osim zahvata državnog i županijskog značaja
- 2. uvjete provedbe svih zahvata u prostoru u dijelu građevinskog područja naselja i dijelu izdvojenog građevinskog područja izvan naselja kojeg određuje grad, odnosno općina, a za koje se prema ovom Zakonu ne donosi generalni urbanistički plan ili urbanistički plan uređenja, te u izdvojenom dijelu građevinskog područja naselja
- 3. smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja koji se prema ovom Zakonu donose u građevinskom području naselja i izdvojenom građevinskom području izvan naselja, a za koje se ne donosi generalni urbanistički plan.
- 4. Prostorni plan uređenja grada, odnosno općine može za dijelove građevinskog područja, za koje se prema ovom Zakonu obvezno donosi urbanistički plan uređenja, propisivati uvjete provedbe zahvata u prostoru s detaljnošću propisanom za urbanistički plan uređenja

Temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja su:

1. Prostor kao resurs. Prostor racionalno koristiti i zaštititi u svim elementima korištenja, vodeći računa da je isti po definiciji neobnovljiva kategorija. Županijski prostor očituje se u velikoj raznolikosti, ljepoti, višeznačnosti namjene i s vrlo povoljnim geoprometnim položajem. Prostor se ovim Planom utvrđuje kao najvrjedniji resurs ove sredine, s prirodnim ljepotama, poljima, morem, podmorjem i pripadajućem živom svijetu, ali i vrlo osjetljivim resursima kao što su podzemne vode, priobalni prostor i šume.

2. Održivi razvitak. Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, očuvanje razvojnih mogućnosti za nadolazeće generacije. Održivi razvitak označava onaj razvitak pri kojem su opseg i dinamika čovjekovih proizvodnih i potrošnih aktivnosti dugoročno usklađeni s opsegom i dinamikom procesa koji se odvijaju u prirodi. Održivi razvitak ne isključuje ekonomski rast, ali ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, prirodne procese i prirodna dobra.

3. Policentričnost razvoja. Razmještaj ljudi i dobara u prostoru temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počiva na suradnji i konkurenciji. Policentričnost razvoja pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.

4. Otvorenost i integracija prostora. Područje Županije osim omeđenosti upravnim granicama je otvoreni prostor za međuzupanijsku i međunarodnu suradnju. Stoga prostor Županije mora sadržavati organizacijski prostorni odrednice u odnosu na regionalnim prostorima i prema bližem i daljnjem okruženju. Otvorenost tog regionalnog sustava je činitelj reprodukcije tog područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti očituje se u svim elementima organizacije: gospodarskih, uslužnih, intelektualnih, prometnih i drugih funkcija. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Županije. Povezivanje Županije s obodnim prostorima potreba je i nužnost koju nameće gospodarska orijentacija (promet, trgovina, turizam), a temeljena je na otvorenosti prostora. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u integraciji s obodnim prostorima što se ostvaruje preko važnih regionalnih, nacionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku.

U organiziranju prostora treba se pridržavati i drugih načela, a posebno onih iz područja urbanističke discipline kao što su načela racionalnog korištenja prostora, kompatibilnosti namjene u prostoru, opterećenja prostora (nosivost prostora), humanosti u namjeni prostora, a posebno ljudskih naselja te načela koja se odnose na zaštitu i unapređenje prirodnog bogatstva.

10.3.5. Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije

Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014.-2020. godine sadrži **viziju, ciljeve i prioritete** koji su usklađeni sa *Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije 2014.-2020.* U okviru četiri prioriteta doneseno je dvadeset dvije **mjere** koje su opisane u Strategiji. Svaka mjera donosi **aktivnosti** koje usmjeravaju na donošenje **projektnih ideja**.

Vizija koja Zadarsku županiju vidi privlačnom i gospodarski konkurentnom regijom uravnoteženog i održivog razvoja gdje je visoka kvalitete života osnažena prepoznatljivom kulturnom i prirodnom baštinom, vodila je definiranju četiri važna strateška cilja odnosno prioriteta razvoja ljudskih potencijala:

1. *Povećanje zaposlenosti i jačanje konkurentnosti gospodarstva*
2. *Promoviranje obrazovanja i cjeloživotnog učenja*
3. *Jačanje socijalne uključenosti osoba u nepovoljnom položaju*
4. *Jačanje civilnog društva*

10.3.6. Socijalni plan Zadarske županije 2015.-2020.

Osnovni cilj socijalne politike u Republici Hrvatskoj je poboljšanje položaja najugroženijeg dijela stanovništva, pri čemu se osobit prioritet daje otklanjanju i suzbijanju siromaštva i socijalne isključenosti stvaranjem uvjeta za gospodarski rast i razvoj, aktivnu politiku zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa. Na području Zadarske županije, s postojećim institucionalnim osnovama u sustavu socijalne skrbi, uključujući civilno društvo, vjerske i karitativne organizacije, provodi se čitava paleta različitih usluga u zajednici kojima se poboljšava kvaliteta života cjelokupnog stanovništva.

Ciljevi razvoja sustava socijalne skrbi i mreže socijalnih usluga i sustava u Zadarskoj županiji 2015.-2020. u skladu su s mjerama gospodarske i socijalne politike definiranim u ključnim strateškim dokumentima. Isto tako, ciljevi su usklađeni s pokazateljima socijalnog stanja i izdvojenim razvojnim potrebama i problemima četiri skupine stanovništva u najvećem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Razvoj mreže institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga u Zadarskoj županiji do 2020. godine obuhvaća četiri ključna cilja od kojih svaki ima zasebne mjere, aktivnosti, indikatore praćenja, potencijalne nositelje aktivnosti i izvore financiranja. U svakom od navedenih ciljeva ustanove socijalne skrbi (centri socijalne

skrbi i domovi socijalne skrbi) ključni su nositelji razvoja socijalnih usluga na području županije te kao takvi i ključni partneri jedinicama lokalne samouprave (gradovima i općinama) u razvoju socijalnih usluga i socijalne infrastrukture na njihovom području. Sustav socijalne skrbi čine ustanove socijalne skrbi razvrstane u četiri kategorije:

- 1) centri za socijalnu skrb,
- 2) domovi socijalne skrbi,
- 3) centri za pružanje usluga u zajednici,
- 4) centri za pomoć u kući.

OPĆI CILJ: Spriječiti socijalno isključivanje određenih skupina stanovništva te smanjiti broj osoba u riziku za razvoj siromaštva

CILJ 1. Unaprijediti i razvijati usluge podrške djeci, mladima i obiteljima

Mjera 1. Unaprjeđenje uvjeta za pružanje podrške djeci i mladima u ustanovama

Mjera 2. Širenje mreže socijalnih usluga i podrške djeci, mladima i obiteljima u zajednici

CILJ 2. Unaprijediti podršku osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima

Mjera 1. Izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom

Mjera 2. Unaprijediti infrastrukturne uvjete za razvoj mreže socijalnih usluga za osobe s invaliditetom i njihove obitelji

Mjera 3. Širenje mreže socijalnih usluga i podrške osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima

CILJ 3. Poboljšati dostupnost i kvalitetu socijalnih usluga za starije i nemoćne

Mjera 1. Povećanje kapaciteta za institucionalni smještaj starijih i nemoćnih u domove socijalne skrbi

Mjera 2. Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete usluga za starije i nemoćne kod svih pružatelja socijalnih usluga institucionalnog (i izvaninstitucionalnog) smještaja

Mjera 3. Širenje i poboljšanje dostupnosti mreže usluga za starije i nemoćne i njihove obitelji

CILJ 4. Unaprijediti podršku skupina stanovništva u najvećem riziku od socijalne isključenosti

Mjera 1. Osigurati minimalne uvjete za zadovoljenje osnovnih životnih potreba

Mjera 2. Povećati kapacitete za zapošljavanja teže zapošljivih skupina stanovništva

Mjera 3. Poboljšati ulogu i sposobnosti civilnog društva u zastupanju i provedbi prava ugroženih skupina stanovnika i razvoju socijalnih usluga u zajednici

10.4. Strateški dokumenti Općine

Strateški dokumenti važni su za doživljaj šire perspektive i suradnju kroz nekoliko razina javne vlasti: središnje tijelo državne uprave, regionalnu/županijsku razinu te kroz jedinice lokalne samouprave (općine i gradove).

10.4.1. Prostorni plan Općine

Prostorni plan je temeljni dokument prostornog uređenja svake jedinice lokalne samouprave. Nakon provedene javne rasprave plan usvaja predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, to jest općinsko ili gradsko vijeće. Prostorni plan uređenja velikog grada, grada

ili općine određuje usmjerenja za razvoj djelatnosti i namjenu površina te uvjete za održivi i uravnoteženi razvitak na području velikog grada, grada ili općine.

Prostorni razvoj naselja ili dijela naselja detaljnije se uređuje urbanističkim planom, odnosno detaljnim planom uređenja koje u skladu s prostornim planom također donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave. Planom se, uz uvažavanje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, utvrđuju osnove prostornog uređenja, ciljevi prostornog razvoja, svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, obnova i sanacija građevinskog i drugog zemljišta, mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina, te mjerila, smjernice, mjere i uvjeti za organizaciju, zaštitu, korištenje, namjenu i uređivanje prostora.

Razvoj **Granice GP-a naselja** razgraničavaju površine izgrađenog dijela naselja i površine predviđene za razvoj (neizgrađeni dio GP-a) od ostalih površina namijenjenih razvoju poljoprivrede i šuma, kao i drugih djelatnosti koje se mogu obavljati izvan građevinskog područja. Granice građevinskog područja određene su granicama katastarskih čestica. i uređenje površina naselja obuhvaća:

-građevinska područja

za razvoj i uređenje prostora naselja (GP naselja):

- izgrađeni dio
- neizgrađeni dio

za razvoj i uređenje prostora izvan naselja (GP izvan naselja):

Izgrađenim strukturama van naselja smatraju se:

- proizvodna zona – pretežito zanatska (I2)

Proizvodna zona je smještena u građevinskom području izvan naselja, na području Grmi, između novo planiranih prometnica, od kojih jedna vodi u Jošane, a druga u Tikvare. Unutar proizvodne zone Planom se omogućava izgradnja i uređenje manjih proizvodnih i prerađivačkih pogona, te raznih uslužnih djelatnosti, kao npr.:

- pogoni za izradu finalnih dijelova industrijskih proizvoda (tekstilnih, metaloprerađivačkih, građevinskih i sl.)
- pogoni za pakiranje prehrambenih, kozmetičkih i sličnih proizvoda
- stolarski, kamenorezački, staklarski, keramičarski, limarski, vodo-instalaterski, plastičarski i slični pogoni manjeg kapaciteta.
- trgovački i uslužni sadržaj

- poslovna - komunalno-servisna zona (K3)

Poslovna zona planirana je na području željezničke postaje.

Unutar poslovne zone moguće je graditi:

- skladišta za skladištenje raznih sirovina (ne uključujući otrovne tvari), te lokalnih proizvoda i robe za daljnju distribuciju
- distribucijske centre za distribuciju lokalnih proizvoda
- trgovačke i uslužne sadržaje
- male trgovine mješovitom robom, lokale za tople obroke i sl
- trgovine bijele tehnike i krupne robe (uredska oprema i namještaja)
- trgovine motornih vozila, te rezervni dijelovi i sl.
- servise kućanskih aparata, osobnih automobila, fotokopiraonica i sl.
- ugostiteljske (*buffet*, restoran, picerija) frizerske, krojačke, fotografske, postolarske i slične uslužne sadržaje

- zona sporta i rekreacije (R)

Zone sporta i rekreacije obuhvaćaju površine predviđene za gradnju nogometnog igrališta s gledalištem, te sportske dvorane s pratećim sadržajima (ugostiteljstvo, garderoba, svlačionice i sl.). Površine se mogu uređivati za boravak na otvorenom uz obvezno hortikulturno uređenje.

- zona groblja

Zona groblja obuhvaća područje mjesnog groblje s planiranim proširenjem i arheološki lokalitet Crkvinu. Na površini groblja osim uređenja ukopnih mjesta mogu se graditi prateći sadržaji koji služe osnovnoj funkciji groblja: kapelica, mrtvačnica, obredna dvorana.

-van građevinska područja

- poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene
- šume isključivo osnovne namjene – gospodarske šume
- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište
- vodotok
- prometni koridori

Temeljem pedoloških i proizvodno ekoloških karakteristika zemljišta utvrđene su slijedeće namjene poljoprivrednog zemljišta:

- obradive površine (vrijedna polja bez mogućnosti prenamjene)
- obradivo zemljište (vinogradi, maslinici, voćnjaci)
- ostalo poljoprivredno zemljište

Od vremena izrade navedenih prostornih planova došlo je do temeljitih promjena u društvenom uređenju, te i u pristupu izradi prostornih planova. Najnoviji zakoni i propisi obvezuju gradove i općine na izradu novih prostornih planova. Neusklađenost važećih prostornih planova s novim stavovima, na temelju kojih se danas pristupa izradi prostornih planova, osnovni je razlog izrade Prostornoga plana uređenja.

Tri su glavne grupe razloga zbog kojih se izrađuju novi prostorni planovi:

- 1) Političke promjene dovele su do novog administrativno-teritorijalnog ustroja koji nije u skladu s postojećom prostorno-planskom dokumentacijom što stvara znatne poteškoće i otežava ostvarenje nužnih prostornih, urbanističkih i graditeljskih zahvata. Promijenio se i imovinsko-pravni sustav koji je uveo privatno vlasništvo umjesto društvenog i javni interes umjesto opće društvenog, te nužnu potrebu njihovog stalnog usklađivanja poradi postizanja optimalnih prostorno-planskih rješenja.
- 2) Slijedom europskih i svjetskih trendova promijenili su se kriteriji zaštite okoliša, zaštite kulturne i prirodne baštine te zaštite krajobraza, njegovih osobitosti i njegovog lokalnog identiteta. Plod je to novih spoznaja, ali i pojačane svijesti o potrebi znatno veće skrbi za naslijeđeni prostor i očuvanje tradicijske slike prostora. U dosadašnjoj prostorno-planskoj dokumentaciji ta je skrb više deklarativna nego što je ugrađena u prostorne planove, koji su se temeljili pretežito na kvantitativnom modelu razvoja.
- 3) Kao posljedica novih stavova i pooštrenih kriterija zaštite prostora nameće se potreba ispravljanja dosadašnje metodologije i ustaljene sheme izrade dokumenata prostornog uređenja gdje su prevladavali funkcionalni i kvantitativni modeli razvoja. Od navedenih modela prostornog razvoja potrebno je danas odustati ili ih prilagoditi novim spoznajama ravnoteže, mogućnosti prostora i potreba za prostorom, a u skladu sa stavovima održivoga razvoja kako ne bi došlo do njegovog nepovratnog uništenja.

Temeljni ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja su:

- definiranje mjera demografskog razvoja,

- povoljan odabir prostorne i gospodarske strukture,
- skladan i svrhovit razvoj sukladno prirodnim resursima,
- poboljšavanje svih oblika komunikacije,
- zaštita vrijednih krajobraza,
- zaštita vrijednih prirodnih i kulturnih sadržaja.

Ciljevi uređenja naselja su:

- podizanje standarda javnih usluga,
- poboljšavanje svih oblika komunikacije,
- oblikovanje i razvitak novog javnog prostora,
- osiguranje prostornih pretpostavki za razvoj društvenih djelatnosti,
- planiranje mreže objekata predškolskog odgoja,
- podizanje kvalitete stanovanja,

10.5. LAG „LAURA“

Lokalna akcijska grupa „LAURA“ je neprofitna udruga, osnovana s ciljem identifikacije lokalne razvojne strategije, sudjelovanja u poticanju ruralnog razvitka kroz povezivanje i sudjelovanje u LEADER projektima, prikupljanja sredstava i njihovoj pravilnoj raspodjeli prema namjeni za koju su dobivena, a sve u cilju unaprjeđenja kvalitete života u ruralnom području Zadarske županije (dva grada i jedanaest općina) i održavanja broja stanovnika kroz održiv razvoj.

Danas LAG „Laura“ djeluje na području Zadarske županije i pokriva područje gradova Biograda na Moru i Benkovca te općina Sukošan, Bibinje, Sv. Filip i Jakov, Pakoštane, Tkon, Pašman, Škabrnja, Polača, Galovac, Stankovci i Lišane Ostrovičke. Ukupno je u sastavu LAG-a 13 jedinica lokalne samouprave. Osim jedinica lokalne samouprave, članovi LAG-a su i predstavnici civilnog i gospodarskog sektora, ukupno 42 člana. Svrha djelovanja LAG-a je pružiti pomoć članovima udruge i potaknuti ih na razmišljanje o dugoročnom potencijalu razvoja svog ruralnog područja, a sve s ciljem jačanja gospodarskog okruženja, očuvanja prirodnog i kulturnog nasljeđa, jačanja kapaciteta zapošljavanja i povećanja broja radnih mjesta unutar svojih zajednica.

Područje LAG-a „Laura“ obuhvaća južni dio Zadarske županije, na sjevernom djelu graniči s administrativnim granicama Grada Zadra, Zemunika Donjeg, Poličnika, Posedarja, Obrovca i Novigrada, dok na jugoistoku graniči sa Šibensko-kninskom županijom. Od promatranih 13 jedinica lokalne samouprave Grad Benkovac teritorijalno je uvjerljivo najveći, s površinom od 514,46 km², dok se na drugom mjestu nalazi Općina Pakoštane s 83,49 km². Površine ostalih jedinica lokalne samouprave su sljedeće: Stankovci 68,67 km², Sukošan 56,44 km², Lišane Ostrovičke 48,97 km², Pašman 48,43 km², Sv. Filip i Jakov 47,58 km², Biograd na Moru 37,18 km², Polača 29,99 km², Škabrnja 22,67 km², Tkon 14,87 km², Bibinje 13,05 km² i Galovac 9,51 km²

Područje LAG-a iznimno je bogato prirodnim ljepotama – u područje LAG-a spada najveće jezero u Hrvatskoj Park prirode Vransko jezero. Posebnost LAG-a čini činjenica da obuhvaća gradove i općine na priobalju, na otocima i u zaleđu – time su obuhvaćene sve karakteristike ovog kraja.

Svrha uspostavljanja LAG-a je potaknuti i pružiti pomoć članovima udruge da razmišljaju o dugoročnom potencijalu svog ruralnog područja. LAG djeluje u cilju: ojačavanja gospodarskog okružja, kako bi se doprinijelo stvaranju radnih mjesta; poboljšanju prirodnog i kulturnog nasljeđa; jačanju kapaciteta zapošljavanja, poticanja zapošljavanja i povećanja broja radnih mjesta unutar svojih zajednica.

11. DRUŠTVENO-EKONOMSKA KRETANJA U RH

U sljedećem poglavlju analiziralo se općenito društveno-ekonomsko kretanje u Hrvatskoj. U tekstu se naglasak stavio na nešto recentnija ekonomska kretanja, ali su se u analizu uzela i predviđanja društveno-ekonomskih kretanja u Hrvatskoj. Takvu analizu treba uzeti s rezervom obzirom da se radi o projekcijama koje nisu znanstveno utemeljene već predstavljaju predviđanja pojedinih institucija. Na temelju dosadašnjih pokazatelja izvela su se i tri scenarija koja daju širu sliku u pogledu mogućnosti planiranja budućeg razvoja Općine.

11.1. Kretanja u Hrvatskoj

Okvir ekonomske politike RH obilježen je nastavkom pozitivnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja. Tijekom 2017. godine nastavljena su pozitivna kretanja ekonomske aktivnosti započeta u 2015., nakon šestogodišnje recesije. Realni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) iznosio je 2,8%, prvenstveno potaknut domaćom potražnjom. Provedena fiskalna konsolidacija i ostvareni rezultati u 2016. bili su ključni prilikom odlučivanja da RH u lipnju 2017. godine izađe iz procedure prekomjernog proračunskog manjka. Naime, u 2016. proračunski manjak smanjen je na 0,9% BDP-a, a u isto vrijeme, ne samo da je zaustavljen rast javnog duga već je u 2016. godini javni dug po prvi put nominalno smanjen za 2,5 milijardi kuna te je iznosio 281,7 milijardi kuna odnosno 80,6% BDP-a, čime je njegov udio u BDP-u smanjen za 3,2 postotna boda. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, kao rezultat povoljnih makroekonomskih kretanja uslijed provedene porezne reforme s jedne strane, te racionalne proračunske potrošnje s druge strane, u 2017. po prvi put ostvaren je višak proračuna opće države prema europskoj statističkoj metodologiji ESA 2010 u iznosu od 2,8 milijardi kuna ili 0,8% BDP-a, dok je u isto vrijeme udio javnog duga u BDP-u dodatno smanjen za 2,7 postotnih bodova odnosno na razinu od 78% BDP-a. Time je u posljednje dvije godine udio javnog duga u BDP-u smanjen za 5,9 postotnih bodova, a uštede na kamatama iznosile su 2 milijarde kuna. Takva pozitivna kretanja, prvenstveno smanjenje javnog duga i poboljšana fiskalna pozicija te poboljšanje percepcije RH prepoznato je i od strane međunarodnih financijskih institucija i rejting agencija. Naime, nakon što je u razdoblju 2012. - 2015. kreditni rejting dva puta spuštan, od situacije velikih proračunskih manjkova i znatnog porasta javnog duga napravljen je zaokret u javnim financijama pa je tako nakon Fitch-a u siječnju ove godine, u ožujku i rejting agencija Standard & Poor's (S&P) podigla kreditni rejting RH što se dogodilo po prvi put od 2004. godine. U srednjoročnom razdoblju očekuje se nastavak pozitivnih kretanja. U 2018. godini predviđa se realni rast bruto domaćeg proizvoda od 2,8%, koji će potom neznatno usporiti na 2,7% u 2019. te 2,5% u 2020. i 2021. godini. Navedeno usporavanje u projekcijskom razdoblju rezultat je konvergencije rasta BDP-a prema rastu potencijalnog BDP-a u srednjoročnom razdoblju.

11.2. Mogući scenarij ekonomskih kretanja

Sljedeće poglavlje analizira 3 scenarija koja bi se mogla dogoditi u idućim godinama u Hrvatskoj. Takvi scenariji pružaju detaljniju analizu i omogućuju pripremu za eventualne prijetnje i poteškoće.

SCENARIJ 1: (BEZ STOPE RASTA ILI NISKA STOPA RASTA ILI STOPA RASTA JE MINIMALNA)

U EU – relativno niske stope rasta

U RH – niske stope rasta ili bez rasta

BLIŽE OKRUŽENJE OPĆINE

- Pretpostavka je da će turizam imati kontinuirano povećanje potražnje (2-3 % godišnje)
- Pretpostavka je da trgovina, uslužna djelatnost, malo i srednje poduzetništvo dijeliti sudbinu globalnih kretanja (niske stope rasta)
- Općina i bliže okruženje u turizmu (koji je ujedno i glavno tržište poljoprivredi, trgovini te malom i srednjem poduzetništvu) bi mogli imati nešto povoljnije trendove:
 - Stopa rasta kontinuirano 2-3 % godišnje
 - U takvom okruženju (uže i šire) moguće je planirati stopu rasta od 3 %

SCENARIJ 2: (SREDNJA STOPA RASTA ILI U GRANICAMA, 4-5 %)

U EU – stopa rasta 3-4 %, poslije 4-5 %

RH – stopa rasta 2-3 %, poslije 3-4 %

OPĆINA I BLIŽE OKRUŽENJE

- Turizam, povećanje potražnje 3-4 % godišnje
- Poljoprivreda, povećanje stope rasta godišnje 2-3 %
- Trgovine, usluge, mali i srednji poduzetnici prati razvoj osnovne djelatnosti, povećanje 3-4 %

U ovakvom okruženju (šire i uže) moguće je planirati stopu rasta do 3-4 %.

SCENARIJ 3: (VISOKE STOPE RASTA)

U EU – stopa rasta 4-5 %, a poslije 5-6 %

U RH – stopa rasta 3-4 %, a poslije 4-5 %

OPĆINA I BLIŽE OKRUŽENJE :

- Turizam – povećanje stope rasta 4-5 % godišnje
- Poljoprivreda – povećanje stope rasta 3-4 %
- Trgovina, usluga, malo i srednje poduzetništvo- povećanje stope rasta 5-6 %
- U takvom okruženju moguće je planirati stopu rasta do 4-5 %.

12. STRATEGIJA RAZVOJA

U prethodnim poglavljima izvršena je analiza stanja svih resursa, istaknute su glavne prednosti, nedostaci i razvojni problemi s kojima je Općina suočena. Prikupljen je čitav niz podataka, održani su okrugli stolovi i radionice. Posebno su bile iscrpne rasprave oko glavnih prednosti, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza koje karakteriziraju pojedina područja). Tijekom diskusije sudionici su se složili oko vizije razvoja. Što znači kako bi oni željeli da Općina izgleda i po čemu bi voljeli da bude poznata. Sudionici su također postigli dogovor oko glavnih razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera.

12. 1. Ekonomski potencijal i kočnice razvoja Općine Galovac

Analizom stanja resursa i potencijala istaknuti su pozitivni elementi snage i mogućnosti, ali i negativni: slabosti i prijetnje. Ocjena *ekonomskog potencijala* Općine temeljila se na ispitivanju pozitivnih elemenata. Da bi se realizirao ekonomski potencijal, mora se svladati niz *razvojnih prepreka ili kočnica*. Glavne razvojne prepreke istaknute su kroz ispitivanje negativnih elemenata Općine.

EKONOMSKI POTENCIJAL:

Vrlo važni *prirodni resursi* koji uključuju poljoprivredno zemljište, bogatu vegetaciju, strateški položaj. Ovakvi resursi naglašavaju potencijal za razvoj poljoprivrede, turizma i malog poduzetništva.

Višegodišnja tradicija bavljenja poljoprivredom podupiru mogućnosti iskorištenja prirodnih resursa, ali jednako tako i razvoj drugih djelatnosti. Uzimajući u obzir važan zemljopisni položaj Općine (blizina priobalja i turističkih mjesta), globalno gledajući blizinu Europe te poziciju u Zadarskoj županiji, kombinacijom ovih prednosti mogle bi se u budućnosti privući značajne investicije. Kratkoročni i srednjoročni ekonomski potencijal Općine najvjerojatnije će se temeljiti na rastu sljedećih sektora:

1) Poljoprivreda: izrazito povoljni uvjeti za razvoj poljoprivrede u Općini (plodno tlo, čist okoliš, klimatološki uvjeti) te značajne površine adekvatne za poljoprivrednu proizvodnju, ukazuju na postojanje prilika za razvoj ovog sektora. Osim osnaženja postojeće poljoprivredne proizvodnje, postoji i potencijal za razvoj organske poljoprivrede za kojom postoji sve veća potražnja. Postoji potreba za modernizacijom poljoprivrede, stimuliranjem okrupnjavanja zemljišta, te jačanjem administrativne podrške ovom sektoru kako bi poljoprivredna proizvodnja postala atraktivna za mlađe stanovništvo i omogućavala solidan izvor prihoda poljoprivrednim domaćinstvima

2) Turizam: uzimajući u obzir određenu tradiciju bavljenja turizmom karakterističnim za određeno područje i postojeće prirodne resurse koji bi se mogli iskoristiti za razvoj, postoji vjerojatnost daljnjeg razvoja (posebno kvalitativno). Mogućnosti dodatne (stalne) potražnje za uslugama ove vrste mogle bi dati poticaj razvoju malog i srednjeg poduzetništva na području turizma.

3) Razvoj malog i srednjeg poduzetništva pretežno u funkciji razvoja prva dva pravca razvoja te potreba mještana pa i šireg područja.

KOČNICE RAZVOJA:

Mogu li i hoće li se gore opisane prilike realizirati u velikoj mjeri ovisi o mogućnosti uklanjanja niza razvojnih kočnica. Te se kočnice mogu prikazati na slijedeći način:

- Nedovoljno kvalitetna valorizacija prostora,
- Institucionalna ograničenja,
- Neriješen u potpunosti komunalni sustav,
- Nedovoljno razvijena turistička ponuda (događaji) i ugostiteljska ponuda,
- Nedovoljna razvijenost poljoprivrede i stočarstva,
- Nedovoljno razvijeno malo i srednje poduzetništvo,
- Neriješeni imovinsko pravni odnosi

Rezultat ovih razvojnih kočnica jest nedovoljno visok BDP po stanovniku, nedovoljno visok životni standard, te niska razina investicija. Od bitne važnosti je da se SR izravno usmjeri na negativne aspekte sadašnjeg stanja. SR mora osigurati uvjete koji će omogućiti tvrtkama i građanima da realiziraju postojeće ekonomske prilike i time povećaju prihode i BDP po stanovniku, povećaju gospodarsku aktivnost, privuku daljnja ulaganja te smanje sezonski karakter poslovanja.

12. 2. Vizija razvoja Općine Galovac i najvažniji ciljevi

Uzme li se u obzir gornja ocjena ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica koje karakteriziraju ovo područje, te šira društveno-ekonomska i tržišna kretanja, smatramo da bi se vizija trebala usredotočiti na podizanje životnog standarda mještana putem promicanja gospodarskih aktivnosti koje se temelje na održivom korištenju prirodnih resursa i tradiciji, te partnerskih međusektorskih odnosa.

Misija Općine Galovac vezana je uz provedbu i realizaciju aktivnosti, odgovornim i transparentnim upravljanjem javnim dobrima s ciljem postizanja visoke kvalitete života i rada.

U nastavku se navodi 5 elemenata koji čine viziju razvoja Općine:

1. Visoka kvaliteta života i životni standard europskog prosjeka (10 godina),
2. Razvijeno gospodarstvo prvenstveno poljoprivreda, turizam i malo i srednje gospodarstvo,
3. Razvijati sustav *brendiranja* (baza je ruralni prostor, poljoprivreda, stočarstvo i turizam),
4. Naglašeni razvoj (dinamičan) i to uravnotežen, održiv, ekološki itd.,

5. Usklađeno funkcioniranje javnog, poslovnog i civilnog sektora.

12.3. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

1. STRATEŠKI CILJ – Visoka kvaliteta života i standarda

PRIORITETI:

1. *Infrastruktura,*
2. *Društvene djelatnosti,*
3. *Potpuna zaposlenost i visoki dohoci.*
4. *Komunalna djelatnost*

2. STRATEŠKI CILJ – Razvoj gospodarstva

PRIORITETI:

1. *Razvoj poljoprivrede*
2. *Razvoj turizma,*
3. *Razvoj malog i srednjeg poduzetništva.*

3. STRATEŠKI CILJ – Visoki standardi razvoja

PRIORITETI:

1. *Održiv i uravnotežen razvoj cijele općine,*
2. *Prepoznatljiv lokalni identitet,*
3. *Razvoj dobrih odnosa javnog, poslovnog i civilnog sektora,*
4. *Brand.*

1. STRATEŠKI CILJ – Visoka kvaliteta života i standarda

PRIORITET 1 : Infrastruktura

MJERE:

1. *Prometna infrastruktura,*
2. *Pročišćavanje otpadnih voda,*
3. *Građevinski i kućni otpad,*
4. *Uređenje naselja (fasade, površina),*
5. *Hortikulturno rješenje naselja ,*
6. *Poticanje korištenja alternativnih izvora energije.*

PRIORITET: 2. Društvene djelatnosti

MJERE:

1. *Socijalna skrb za starije i nemoćne,*

2. Valorizacija kulturnih, tradicionalnih i povijesnih vrijednosti (program turistička valorizacija),
3. Društveni život (strategija),
4. Tradicijske vrijednosti, identitet,
5. Zdravstvene usluge (viši nivo),
6. Dodatni sadržaji za mještane i turiste,
7. Sportski sadržaji i dječja igrališta.

PRIORITET: 3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci

MJERE:

1. Cjelogodišnje zaposlenje,
2. Cjeloživotno učenje,
3. Poticanje obrazovanja

PRIORITET 4. Komunalna djelatnost

MJERE:

1. Formiranje komunalnog poduzeća
2. Izgradnja komunalne infrastrukture
3. Održavanje komunalne infrastrukture

Visoka kvaliteta života i standard stanovništva je zapravo cilj kojem su ostala dva cilja razvoja (sredstva su da se ovaj cilj ostvari).

Realizacijom predviđena četiri prioriteta sa zacrtanim mjerama i konkretnim projektima, trebali bi osigurati postizanje temeljne postavke ove Strategije razvoja, a to je da Općina Galovac u periodu od 10 godina dostigne životni standard prosjeka Europe. Pretpostavka je da će ukupni razvoj, posebno gospodarstva, ostvariti visoke stope rasta. Zapravo treba jasno, i ovom prilikom apostrofirati koncepciju razvoja koja se bazira na „integralnom pristupu“, to znači organiziranom, povezanom, povezanom i usklađenom cijelog područja Općine. Da bi se ovaj koncept mogao ostvariti neophodno je na ovakvim postavkama omogućiti upravljanje Općinom.

Ukoliko se eventualno ne realiziraju zacrtani prioriteti, mjere i projekti ovog strateškog cilja, vjerojatno se neće realizirati razvojne postavke ostala dva strateška cilja. ili će biti ozbiljnih poteškoća i zastoja u razvoju cijele Općine.

2. STRATEŠKI CILJ – Razvoj gospodarstva

PRIORITET 1: Razvoj poljoprivrede

MJERE:

1. Strategija razvoja poljoprivrede,
2. Udruživanje u poljoprivredi,
3. Stimulacija razvoja poljoprivrede,
4. Potpora poljoprivrednim proizvođačima.

Razvoj poljoprivrede i stočarstva kao prvi razvojni pravac gospodarstva, što je logično s obzirom na resurse (prirodne, a posebno tržišne vezano za razvoj turizma Općine i šire). Prijedlog je da se izradi Strategija razvoja poljoprivrede i stočarstva ili barem „neki“ dokument kojim bi se detaljnije sagledalo stanje i definirao razvoj ovog sektora gospodarstva. S ciljem da se potakne dionike na aktivnost oko potrebe razvoja i izradi „nekog“ dokumenta kojim bi se definirao razvoj, dajemo naše kratke opservacije na mogućnosti razvoja:

- *Bilo bi oportuno, s obzirom na resurse poticati razvoj ratarske proizvodnje bolje povrćarske i to na otvorenom prostoru kao i plasteničke. Naglasak bi trebao biti na ekološku proizvodnju. Plasman može biti u svježem stanju ili će ova proizvodnja otvoriti potrebu otvaranja prerađivačkih kapaciteta i sl.*
- *Omogućiti i poticati razvoj vinogradarsko vinarske proizvodnje. Smatramo da ima prostora za egzistenciju bar pet ozbiljnih proizvođača. To bi ujedno obogatilo turističku ponudu u perspektivi.*
- *Također treba potaknuti razvoj maslinarstva i uljarstva s desetak proizvođača.*
- *Posebno interesantno područje je stočarstvo (ovčarstvo, kozarstvo) koje bi bilo interesantno potaknuti putem pet, šest ozbiljnih stočara i proizvođača sira i mliječnih proizvoda, te im omogućiti uvjete bavljenja tom djelatnošću. U tom kontekstu treba razmotriti (postupno) potrebu povezivanja ili udruživanja poljoprivrednih proizvođača. Organizacijske mogućnosti su različite; udruge, zadruga, klasteri, trgovačka društva i slično. Cijeli proces mora biti usmjeren i potican od strane Općine. Iz tog razloga je u ovom materijalu (Strategija razvoja) predviđena jedinica za razvoj.*

PRIORITET 1: Razvoj turizma

MJERE:

1. Konceptcija razvoja i funkcioniranje turizma (market, pristup i upravljanje, razvoj),
2. Prepoznatljiva turistička destinacija,
3. Turističke manifestacije i atrakcije,
4. Program ugostiteljske ponude (autohtona),
5. Produženje turističke sezone,
6. Destinacija kvalitete (4 zvjezdice).

Turizam bi morao, bez obzira na sadašnje stanje preuzeti ulogu „zamašnjaka“ razvoja Općine Galovac. Ova djelatnost se ne može razvijati stihijski, pa smo zato zamislili izradu Konceptcije razvoja (nazovimo konceptijski).

S ciljem stvaranja klime i isticanja potrebe dajemo neke kvalifikacije kapaciteta i moguće pravce razvoja:

1. *Smještajni kapaciteti sa ostvarenim noćenjima:*
 - *Kuće za odmor (30 objekata, cca 300 postelja, 30.000 noćenja)*
 - *Kućna radinost (100 jedinica, cca 500 postelja, 30.000 noćenja)*
 - *Mali hoteli pet jedinica, cca 300 postelja, 36.000 noćenja)*
 - *Apartmani (10 -020 jedinica, cca 200 postelja, 20.000 noćenja)*
 - *Kampovi (2 – 3 kampa, cca 1000 postelja, 70.000 noćenja)*
- Sveukupno bi destinacija imala 2300 postelja i ostvarila bi 186.000 noćenja*
2. *Gastronomska ponuda (prvenstveno autohtoni proizvodi – restorani, konobe, kafići) cca 700-1000 sjedala*
3. *Izletišta (seoska domaćinstva, par, 300-400 mjesta)*
4. *Ceste maslinovog ulja, sira, vina*
5. *Biciklističke staze (program)*
6. *Događaji i manifestacije (program)*

7. *Zabava i sport*
8. *Ostala turistička ponuda (blizina Zadra, Nina-kulturološka ponuda, planinarenje i trekking- Velebit)*

PRIORITET: 3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

MJERE:

1. Podrška i poticanje poduzetničke inicijative,
2. Poticanje razvoja zanata za mještane ali i kao turistička atrakcija,
3. Savjetodavno tijelo
4. Poticanje edukacije (edukacija i sufinanciranje),

Realizaciji strateškog cilja , Visoki standard razvoja, mora se prići maksimalno odgovorno i organizirano. Svi zacrtani prioriteti i mjere moraju biti ostvareni, a u suprotnom će ukupni razvoj trpjeti ili biti nepotpun. Posebno ističemo prioritet- prepoznatljiv lokalni identitet sa predviđenim mjerama. Sve ciljeve bi bilo najbolje pojedinačno razraditi. Također skrećemo pažnju na prioritet 4. (brendiranje). U našim postavkama smo jasno naznačili da je to neophodno, a isto tako da bi globalna postavka brendiranja trebala počivati na tezi „ruralni“ prostor, razvoj turizma i poljoprivrede. U ovom slučaju se radi o posebno stručnom i važnom poslu koji treba da odrade kompetentni stručnjaci.

3. STRATEŠKI CILJ – Visoki standard razvoja

PRIORITET: 1. Održivi i uravnotežen razvoj

MJERE:

1. Poštivanje zakonskih odredbi i prostorno planske dokumentacije,
2. Zaštita autohtonih objekata i arhitekture,
3. Zaštita krajobraza i autohtonih biljnih vrsta,
4. Program kvalitete i upravljanje kvalitetom.

PRIORITET: 2. Prepoznatljiv lokalni identitet

MJERE:

1. Odnos kulture i običaja,
2. Hrana i piće,
3. Arhitektura, uređenje naselja.

PRIORITET: 3. Dobri odnosi javni, poslovni i civilni sektor

MJERE:

1. Javni sektor i informiranost,
2. Razvoj (kontinuiran) partnerskih odnosa,
3. Civilna društva – poticanje razvoja i podrška.

PRIORITET: 4.Brand

MJERE:

1. Program brendiranja,
2. Vizualni identitet.

Projekti

- dječji vrtić preko EU fondova (rok 2-3 godine)
- izgradnja zgrade općine u kojoj bi bila smještena općinska služba, multimedijalna dvorana, prostorije za rad udruga (rok 5-10 godina)
- izgradnja širokopojasnog interneta (1-3 godine)
- vatrogasni dom (5-10 godina)
- športska dvorana, u blizini osnovne škole (10-15 godina)
- kupovina nove parcele za proširenje groblja
- stavljanje u funkciju poslovne zone
- izgradnja biciklističkih staza – spoj za susjednim općinama
- sanacija lokalnih i nerazvrstanih cesta
- izgradnja i uređenje seoskih trgova
- gradnja i opremanje sportskih rekreacijskih sadržaja – igrališta
- energetska obnova
- solarni paneli (obnovljivi izvori energije)
- izgradnja i opremanje lovačkog doma
- izgradnja i opremanje tradicijske kuće-muzeja
- postavljanje štedne rasvjete kroz cijelu općinu i širenje mreže javne rasvjete
- izgradnja sustava odvodnje oborinskih voda
- izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda
- uređenje arheološkog nalazišta Crkvina i valorizacija
- uređenje i valorizacija bunara Galovac , te valorizacija ostalih u Općini
- uređenje starog groblja

12.4. Strategije razvoja Općine Galovac

SR-a će stvoriti okruženje koje omogućuje i olakšava:

- Razvoj *privatnog sektora* – dovodi do „*ekonomskog blagostanja*“
- Rast *civilnog društva* – koji podupire „*participacijsku demokraciju*“

Slika 5. Pristup SR u naravi

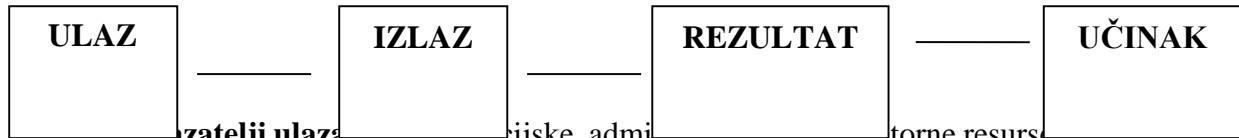

Do povoljnog okruženja SR će dovesti kroz realizaciju koje je povezana s fizičkim, gospodarskim i društvenim infrastrukturnim projektima koji su potrebni za svladavanje prepoznatih razvojnih prepreka (kočnica) kako bi se privatnom sektoru i civilnom društvu omogućilo i olakšalo realiziranje utvrđenih prilika za razvoj. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata obuhvaćaju širenje sustava za vodoopskrbu, razvoj mreže cesta, poboljšanja u sustavu odgoja i obrazovanja, pružanje pomoći u razvoju najvažnijih nevladinih organizacija te savjetodavnu pomoć poslovnoj zajednici. Namjera je da se realizacijom tih projekata poveća imovinska osnova Općine i izmijeni struktura te imovine čime će se potaknuti evolucija (razvijanje) novog poslovnog modela. Općenitije rečeno, cilj je povećati relativne prednosti Općine koje će podupirati veću konkurentnost privatnog sektora i učinkovitost civilnog društva. SR će, barem u prvim godinama njegovog postojanja, provoditi javni sektor. Njegova pažnja bit će usredotočena na pružanje pomoći tvrtkama u razvijanju poslovnih aktivnosti koje uvećavaju ukupan prihod. SR će se također fokusirati na pomaganje civilnom društvu u unapređenju strukture participacijske demokracije i razvoju socijalno potpornih sistema koji jačaju društveno blagostanje.

Temeljni (početni, osnovni) podaci predstavljaju ključnu ulaznu vrijednost u sustavu praćenja (*monitoringa*) i evaluacije (ocjenjivanja). Oni moraju biti dovoljno pouzdani da omoguće prosudbu *outputa* i učinaka projekta te dovoljno precizni da bi osigurali da devijacije od očekivanog napretka mogu biti brzo identificirane i naglašene, a primjerene izmjene učinjene što je ranije moguće. Osnovna analiza od iznimnog je značaja prema osiguranju skupa početnih podataka, no ograničena je na postojeće i donekle kontradiktorne skupove podataka. Ovakav pristup morao bi se poboljšati te će biti potrebno definiranje, testiranje i prilagođavanje sustava pokazatelja vezanih uz svako pojedino prioritarno područje SR-a, kao i prilagodba istih postojećem okruženju. Što predstavlja zahtjevniju trajnu zadaću. Odjel za

upravljanje projektima. Općine moraju biti pokretač provođenja SR za vrijeme ranog stadija ali i dalje. To će podrazumijevati dodatne studije i ispitivanja kako bi se izradili važni i mjerljivi početni podaci za procjenjivanje napretka SR-a.

Prilikom praćenja i procjenjivanja, Europska komisija koristi sljedeću tipologiju pokazatelja:

Pokazatelji ulaza mjere financijske, administrativne i regulatorne resurse (koji se često nazivaju „procesom“) koje osiguravaju država i donatori. Radi procjene uspješnosti provedenih akcija potrebno je uspostaviti vezu između sredstava koja se koriste i postignutih rezultata: *Na primjer: Udio proračuna namijenjen izdacima za obrazovanje, definiranje strategije sektora*

- **Pokazatelji izlaza** mjere neposredne i konkretne posljedice poduzetih mjera i iskorištenih sredstava: *Na primjer: Broj izgrađenih škola, broj educiranih nastavnika*
- **Pokazatelji rezultata** mjere rezultate na razini korisnika. *Na primjer: upis u školu, postotak djevojčica koje se upisuju u prvi razred osnovne škole*
- **Pokazatelji učinka** mjere posljedice rezultata. Oni mjere opće ciljeve u smislu razvoja Države i smanjenja siromaštva. Za njihovo shvaćanje potrebno je mnogo vremena, teško ih je mjeriti, a ovisi, osim o vladinim programima i o mnoštvu drugih faktora: *Na primjer: Stope pismenosti, stope nezaposlenosti.*

Strategije razvoja koje će se provesti nakon trogodišnjeg razdoblja provedbe Strategije razvoja (2018.-2020. godine) kada će se, po potrebi, kompletno revidirati strateški ciljevi i prioriteta

Vjerojatno, najvažniji evaluacijski okvir za korištenje je „logički okvir“. Matrica logičkog okvira važan je alat za postizanje praćenja programa i njegovog napretka. Međusobno povezuje ciljeve, aktivnosti i rezultate s njihovim pokazateljima. U ovom su slučaju rezultati SR-a izravno izvedeni iz prioriteta navedenih u Strategiji. Što predstavlja samo okvir potrebnih mjerenja, a svaki cilj i prioritet treba biti razložen na slične jedinice. Ipak, osnovna je referenca matrica logičkog okvira. Ovakav pristup ne znači da se projekti ne mogu provoditi prije utvrđivanja početnih podataka, ali znači da će se skup početnih podataka morati stalno usavršavati i razvijati ukoliko SR želi primjereno procjenjivati. Zasižno želimo biti u mogućnosti odgovoriti na slijedeće pitanje – Jesu li SR projekti pravi projekti za Općinu ili su možda kriva vrsta projekata? Opći okviri praćenja i evaluacije morati će se temeljiti na tom pitanju. Evaluacija će trebati biti neovisna i mora se obaviti planirano, unaprijed, srednjoročno i naknadno. Ona će presuditi je li izrađeni mehanizam doveo do očekivanih rezultata, a ako nije, što se mora promijeniti kako bi se postigli rezultati koji su bili navedeni u strategiji. Mora se temeljiti na praćenju podataka te širim kriterijima gospodarskog i društvenog razvoja koje je potrebno razraditi u provedbenoj fazi. Praćenje i evaluacija mogu biti iznimno složeni u slučajevima kada jednostavni odnosi između ulaza (*inputa*) i izlaza (*outputa*) nisu jasno identificirani i definirani. Često se dešava da što se pomnije promatraju učinci, to je teže donijeti precizne prosudbe. Međutim, točne su prosudbe ono što se očekuje od procesa praćenja i evaluacije. One moraju biti donesene na ponešto različit način za svakog pojedinog dionika koji slijedi:

Tablica 11. Očekivana glavna područja uspješnosti/pokazatelji odgovarajućih interesnih skupina prilikom praćenja i evaluacije

NOSITELJ INTERESA	PODRUČJA INTERESA	GLAVNA PODRUČJA USPJEŠNOSTI/PODRUČJA POKAZATELJA ZA PRAĆENJA I PROCJENJIVANJE
Vlada RH	<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarski razvoj • Smanjenje siromaštva • Kooperativna uprava/ među upravni odnosi funkcioniraju • Rezultati provedbe • Razmjer je županijski ili makro te usporediv s drugim županijama • Aktiviranje novih programa 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi za njihovo mjerenje • Pokazatelji uglavnom na razinama <i>outputa</i> s naglaskom na kvantitativnim mjerama • U manjoj mjeri, pokazatelji rezultata • Institucionalna uspješnost u pravi na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Županijska uprava	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati provedbe • Poboljšana koordinacija svih uprava • Korištenje raspoloživih sredstava • Bolje prometne veze i povezanost područja u široj regiji • Aktiviranje novih programa • Otvaranje novih radnih mjesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi kojima se mjere • Pokazatelji inputa: uključujući financijske, izdatke sredstava, imenovano osoblje, itd. • Pokazatelji uglavnom na razinama <i>outputa</i>, s naglaskom na kvantitativnim mjerama • Institucionalna uspješnost u pravi na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Lokalna uprava	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati provedbe: opipljivi i vidljivi znaci • Bolja koordinacija među upravama • Korištenje raspoloživih sredstava • Sve veća pažnja na blažim aspektima i kvalitativnim pitanjima 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi kojima se mjere rezultati • Pokazatelji <i>inputa</i>: uključujući financijske, izdatke sredstava, imenovano osoblje, itd. • Pokazatelji uglavnom na razinama <i>outputa</i>, s naglaskom na kvantitativnim mjerama
Nevladine i lokalne organizacije (udruge)	<ul style="list-style-type: none"> • Proces • Kvaliteta razvoja definirana više u smislu ovlašćivanja • Sudjelovanje nositelja interesa • Sigurnost osnovnih sredstava za život • Socijalne potpore • Ovlašćivanje osjetljivih skupina 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitativni pokazatelji unutar pitanja o sigurnosti osnovnih sredstava za život • Razvojni proces i pokazatelji sudjelovanja • Pažnja na rezultatima i djelovanjima(implikacijama) • Povezani razvoj • Fokus na siromaštvu i pravima • Pokazatelji <i>outputa</i> i djelovanja (implikacija)
Poslovanje	<ul style="list-style-type: none"> • Proizvodnost i bolji dostup tržištima • Smanjeni kriminal, društvena stabilnost • Smanjene administrativne prepreke • Dostup kreditima • Smanjeni troškovi tranzicije 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokazatelji <i>outputa</i> na programu i javnom ulaganju koji se fokusiraju na: • Smanjenje zakonskih odredbi o poslovanju • Kriminal i strateški locirana područja za ekonomske prilike

		<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati koji mjere inicijativu javnog sektora koja omogućuje poslovne prilike
Donatori	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje siromaštva 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokazatelji rezultata u odnosu na siromaštvo i gospodarski rast • Pokazatelji djelovanja (implikacija)

Izvor: Vlastita obrada, 2018.

Ovo su uobičajena područja interesa. Nositelji interesa mogu u danom vremenu odlučiti dati prioritet drugim pokazateljima. SR je također osmišljen u cilju unapređenja kapaciteta i sposobnosti Općine za provedbu i implementaciju zacrtanih ciljeva. Nužno je izgraditi institucionalni i tehnički kapacitet te kompetentnost u Općini kako bi ona (kao i sva eventualna dobrovoljna regionalna grupiranja Općine do kojih može doći), i pridružene jedinice lokalne samouprave, mogle efektivno i učinkovito koristiti dostupna financijska sredstva (ona koja sami generiraju i dobivene subvencije), pri čemu potonje uključuje sredstva izravno dobivena od središnje državne uprave i od niza donatora – što će vjerojatno uključivati pretpripravne i strukturne fondove EU-a. Proces implementacije SR-a također će uključivati izmjene institucionalnog ponašanja Općine (primjerice: izvršavanje cjelokupnih studija izvedivosti projekta te upravljanje i praćenje (monitoring) primjene sredstava značajno većih od onih koja su do tada bila dostupna). Očekuje se kako će efektivno institucionalno jačanje biti povezano s implementacijom SR-a što će zajamčiti da u narednim godinama Općina bude u bitno jačoj poziciji po pitanju upravljanja vlastitim poslovima no što je bilo u nedavnoj prošlosti.

Sažeto, strategija SR-a u javnom sektoru implicira uspostavu okruženja koje će kroz ključne infrastrukturne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora koji kreira prihode i promicati rast dinamičnog i demokratskog civilnog društva. Javni će se sektor i sam mijenjati pri izgradnji ovakvog okruženja. Doći će do institucionalnog jačanja koje će omogućiti Općini da u budućnosti efektivno i učinkovito upravljaju razvojem i s vremenom unapređuju SR. Očekuje se da razvojni plan (ili poslovni plan) doživljava učinkovite revizije, obnove i unapređenja po dovršetku implementacije prvog kruga projekta.

12.5. SR u budućnosti

SR nije jedinstven, „dovršeni“ plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. SR zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se SR vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati kako bi se osiguralo da SR i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike. S obzirom na navedeno, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

- **Godišnju kontrolu napredovanja** – valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta SR-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za Općinsko vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu

godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama, odnosno raspoloživost sredstava.

- **Trogodišnju procjenu** – SR će trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekta, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Općinskog vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje SR-a da SR dokument stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom dokumentu, uz formalne evidencije o odlučivanju.
2. Povećanje skupa osnovnih podataka – da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se SR poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućava promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj plan ostane relevantan, a istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim županijama, razinama uprave i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine kretao u smjeru koji je formuliran u viziji Općine.

13. PLAN PROVEDBE SR-a

Poglavlje plana provedbe Strateškog plana razvoja (SR-a), zamišljeno je kao poglavlje u koje će biti bazirano na ciljevima projekta, specificirajući potrebna ulaganja i željene rezultate. Upravo zato, daju se osnovni podaci što to plan provedbe obuhvaća, odnosno koje provedbene mehanizme obuhvaća. Nadalje, opisuju se institucije i mehanizmi koji su neophodni za provedbu projekta. Kako bi se nešto uspješno provelo za isto je potrebno pribaviti sredstva, odnosno osigurati financiranje svih potreba zacrtanih u razvojnim dokumentima. Svaki plan pa tako i ovaj potrebno evaluirati na adekvatan način. Monitoring uključuje kontinuirani proces prikupljanja informacija o napretku projekta te uspoređivanje prikupljenih informacija s planom projekta. Prilikom provođenja monitoringa koriste se različiti instrumenti kao što su ankete, individualni i grupni razgovori s dionicima uključenim u implementaciju projekta, s ciljem poduzimanja mjera za unapređenje projekta i usluga usmjerenih na korisnike. Nadalje, slijedi sama i provedba plana Strateški programa razvoja. Na samom kraju definirani su financijski okviri, odnosno izvori za financiranje razvojnih projekata.

13.1. Uvod

SR Općine Galovac sastoji se od niza razrađenih ciljeva, prioriteta i mjera. Područje projekata proteže se od intervencija unutar fizičke infrastrukture do mjera za pružanje potpore poslovanju i djelovanju koja moraju biti poduzeta radi poticanja rasta jednog aktivnog civilnog društva.

Međutim, uspješnost SR-a ovisi od vrijednosti samih izabраниh projekata i od načina na koje će se ti projekti provoditi, te kako će se njima kasnije upravljati. Uspješna provedba od bitne je važnosti. Doista, iskustvo nam je pokazalo da „dobri“ projekti mogu doživjeti neuspjeh ukoliko je njihova provedba loša. Isto tako i same strategije i cjelokupan proces SR-a može se ugroziti slabom provedbom, neodgovarajućim strategijama financiranja i/ili lošim upravljanjem tijekom trajanja projekta.

U ovom poglavlju objašnjeni su predloženi provedbeni mehanizmi, strategija financiranja te postupci za evaluaciju i praćenje (monitoring) projekata i programa SR-a Općine .

- **Institucionalni ustroj** – izložen je opis predložene institucionalne pripreme radi provedbe SR-a. Najvažnija uloga predložena je za Općinu čiji se institucionalni kapacitet mora ojačati putem osnivanja Jedinice za provedbu projekata koja će vršiti nadzor nad provedbom SR-a.
- **Strategija financiranja – SR** je instrument koji će Općina koristiti kako bi prezentirala strateški i suvislo strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući Vladu RH, Europsku komisiju i brojne bilateralne i multilateralne donatore.
- **Procedure praćenja (monitoringa) i evaluacije** – SR je „promjenjiv“ razvojni plan i sastoji se od niza razrađenih projekata. Okolnosti se mogu promijeniti pa bi se sukladno tome morali promijeniti SR strategija, njena provedba i pripadajući projekti. Učinkovita promjena moguća je same ukoliko su prikladne opsežne procedure za praćenje i evaluaciju uspostavljene na početku.
- **Budućnost SR-a** – način na koji se SR može u budućnosti razviti i ojačati skiciran je u ovom poglavlju. SR je „promjenljiv“ razvojni plan, kojeg je potrebno nanovo

razmatrati, mijenjati i poboljšavati svakih nekoliko godina, odnosno kad god to okolnosti nalažu.

- **Sljedeći koraci** – u ovom odjeljku dan je pregled potrebnih koraka kako bi se SR pretočio iz teorije u stvarnost.

13.2. Integralni pristup

Upravljanje i poticanje ukupnim razvojem Općine mora polaziti od premise „integralnog“ pristupa što znači usklađenog, planskog, organiziranog koncepta razvoja. Sukladno tome, a vodeći istodobno računa o postojećim ograničavajućim činiteljima razvoja, te globalnim tendencijama, glavni cilj razvoja Općine je visoka kvaliteta života i životnog standarda stanovnika. Prema tome sve razvojne strategije i projekti razvoja moraju biti u toj funkciji i istovremeno usklađeni. U suprotnom bi dolazilo do međusobnog „sudaranja“, negiranja i negativnih efekata. U tom kontekstu i iz toga razloga se zagovara „integralni“ koncept koji isključuje sve negativne efekte.

Glavnina odgovornosti leži na Općini koja mora preuzeti odgovornost i funkciju upravljanje na menadžerskim principima, ne u bukvalnom smislu riječi već poštujući principe u smislu organizacije, planiranja, vođenja, kontrolinga (koordinacijski principi i istovremeno koristeći sve alate i funkcije u pravom smislu). S tim ciljem i u tom smislu potrebno je uvoditi nove, inovativne standarde poslovnog ponašanja i to:

- Općina mora biti pokretač, organizator, kontrolor svih razvojnih procesa (integralni pristup) i to uvijek proaktivno i odlučno. Kako bi mogla izvršiti svoju funkciju neophodno je mijenjati ukupnu filozofiju i funkcioniranje, ojačati svoje kapacitete i uložiti puno više aktivnosti i energije.
- Potrebno je koristiti nove oblike povezivanja interesa; javno-privatno, privatno-privatno, javno-javno partnerstva

- Osigurati, organizirati daleko veće korištenje sredstava EU fondova (za Općinu i gospodarstvo)
- Inicirati formiranje turističke zajednice
- Inicirati formiranje i povezivanje partnerstva kroz razne oblike: udruge, zadruge, tehnološko i tržišno (marketing).
- Formirati poduzeća s manjim i većim učešćem Općine i njenih mještana, možda gospodarskih subjekata
- Organizirati edukaciju stanovništva i poduzetnika

13.3. Institucije i mehanizmi provedbe

Općinsko vijeće

Općinsko vijeće i načelnik nalaze se u središtu provedbe SR-a. To su izabrani zastupnici i donositelji odluka koji imaju zadaću promicati razvoj Općine. Unutar Općine osnovat će se Jedinica za provedbu projekata (JPP) koja će organizirati (koordinirati) provedbu SR-a i pripremati odluke Općinskom vijeću. Jedinica za provedbu projekata nalaziti će se unutar Općine, a osnovat će je Općinsko vijeće.

Jedinica za provedbu projekata

Jedinica za provedbu Strateškog razvojnog programa (SRP) organizacijska je jedinica ili pojedinac pri korisniku, u čijem je djelokrugu posla izravna provedba SRP (Općina). Praćenje provedbe Strategije podrazumijeva stalni monitoring, mjerenje učinaka provedbe Strategije i to kako narativnih, tako i financijskih pokazatelja te evaluaciju ukupnog strateškog plana, radi ocjene uspješnosti provedbe Strategije, odnosno ukazivanja na potrebu provođenja pravovremenih promjena Strategije za zacrtano plansko razdoblje. Potrebno je analizirati pokazatelje mjera te odrediti koje su mjere uspješne, koje nisu postigle svoje ciljeve te je li potrebno ukinuti određene mjere, ili ih unaprijediti te jesu li se u međuvremenu pojavile nove potrebe ili razvojni ciljevi koji sobom nose uvođenje novih mjera.

Način provedbe, praćenje i vrednovanje učinaka Strategije razvoja Općine uključuje nekoliko razina. Osnovne su provedbene procedure Strategije:

- operativne procedure za svakodnevnu provedbu mjera i pojedinih aktivnosti i projekata koje proizlaze iz mjera
- procedure praćenja provedbe i vrednovanja ostvarivanja Strategije
- procedura izvještavanja, ažuriranja i pripreme Akcijskog plana za svaku godinu obuhvaćenu strateškim planom.

Ključnu ulogu u operativnoj provedbi Strategije razvoja Općine ima Jedinica za provedbu SRP-a uz:

- svakodnevnu koordinaciju provedbe Strateškog plana
- pripremu i pokretanje procesa izrađivanja godišnjih akcijskih planova na temelju prioriteta i okvirno postavljenih skupova mjera
- izradu kvartalnih planova provedbe Strategije na temelju godišnjeg akcijskog plana, uključujući razvoj financijskog plana za provedbu pojedinih mjera, razvoj plana organizacijskih i ljudskih resursa te svakodnevno operativno praćenje provedbe s ciljem poduzimanja pravodobnih korekcija provođenja pojedinih mjera
- izradu kraćih kvartalnih izvješća o provedbi Strategije razvoja za članove Općinskog vijeća

- odabir projektnih ideja koje će biti uključene u bazu konkretnih prijedloga projekata koji bi se prijavili na natječaje u okviru različitih fondova i programa

Na strateškoj razini, Općinsko vijeće uključeno je u cikluse godišnjeg praćenja napretka u vrijeme utvrđivanja općinskog proračuna za sljedeću godinu kada članovi Općinskog vijeća provode sljedeće zadatke:

- Vrednuju provedbu akcijskog plana za prethodnu godinu (vrednovanje provedbe pojedinih mjera koje su bile obuhvaćene akcijskim planovima) i utvrđuju razine učinkovitosti i uspješnosti projekata Općine za koje su različiti donatori odobrili financijska sredstva.
- Na temelju vrednovanja akcijskog plana za prethodnu godinu pristupaju donošenju akcijskog plana za sljedeću godinu s konkretnim pokazateljima (konkretne brojke i postoci) Općinsko vijeće će također biti tijelo primarno odgovorno i za detaljno vrednovanje cjelokupne Strategije razvoja koje će se provesti nakon trogodišnjeg razdoblja provedbe Strategije razvoja (2018.-2022. godine) kada će se, po potrebi, kompletno revidirati strateški ciljevi i prioritete.

Partnerski odbor Općine

Osim Općinskog vijeća, Partnerski odbor („Partnerstvo“) je najvažnije tijelo unutar sustava za provedbu SR-a. Partnerstvo je novo sredstvo osnovano kao dio procesa pripreme SR-a i koje ostaje jedna od najvažnijih karakteristika u provedbi SR-a. Partnerstvo nije osnovano izborima, već se temelji na nizu propisa. Partnerstvo je savjetodavna skupina koja preporučuje odnosno odbacuje prijedloge sastavljene unutar SR-a. Ono ne donosi izvršne odluke, već sastavlja preporuke za Općinsko vijeće kako bi se osiguralo veće i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana. Partnerstvo se sastaje redovito, kako bi se osigurala primjena odgovarajućih postupaka i procesa prilikom njegovog odabira.

Civilni i privatni sektor

Nevladine organizacije su krajnje vrijedni sudionici u provedbi SR-a, budući da imaju iskustva u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. Njihova prisutnost u Partnerstvu snažna je i takva mora ostati kako bi se osiguralo da tek nedavno započeti dijalog između ovih i vladinih organizacija dovede do još većeg ulaganja u regiju.

Privatni sektor glavni je pokretač održivog generiranja blagostanja i otvaranja novih radnih mjesta. To je najteža zadaća u Općini i najveći pojedinačni izazov koji se mora rješavati u okvirima ovog SR-a. Privatnom sektoru bit će potrebna pomoć da to postigne: bit će mu potrebna odgovorna i djelotvorna potpora Države koja, prije svega, povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva. Konkurentno gospodarstvo zatim se mora staviti u položaj da otvara nova radna mjesta na temelju konkurentnosti, a ne na temelju programa za otvaranje novih radnih mjesta. Privatni sektor, kao i civilni sektor nije dobro organiziran u ovoj regiji. Međutim, oba ova sektora potpuno su zastupljena u Partnerstvu, pa se smatraju glavnim partnerima u provedbi SR-a, unatoč tome što možda u ovom trenutku nisu potpuno institucionalizirani.

Oko projekata se izgrađuju provedbeni mehanizmi koji imaju za rezultat razvoj Općine na način koji je naveden i poželjan u razvojnoj strategiji. Stoga je upravo razvojna strategija glavni mehanizam koji je dostupan za uspješnu provedbu. Unutar toga, kriteriji za odabir projekata predstavljaju mehanizam kojim će se odabirati odgovarajući projekti i osigurati suglasje s obrazloženjem strategije, pravilima donatora te prioritetima odabranih sektora.

Tablica 12. Organizacijske odgovornosti vezane uz SR

Organizacija	Pregled trenutnih djelovanja	Prijedlog djelovanja u implementaciji SR-a; uloge i odgovornosti	Vremenski okvir; potrebni resursi
Općina	Općinsko vijeće.	Usvaja nacrt i konačnu verziju SR-a. Odgovara za cjelokupnu implementaciju.	Konačna verzija 31. 12. 2018. g.
Jedinica za provedbu projekata	Formiranje predstoji.	Koordinacija SR-a i podnošenje izvješća Općinskom vijeću te djelatna komunikacija s Partnerstvom i pojedinačnim dionicima.	Formiranje 31. 3. 2018. g.
Partnerski odbor	Osnovao se	Savjetodavno tijelo Općinskog vijeća. SR i projekti u sklopu SR-a zahtijevat će pisani osvrt i procjenu Partnerstva prije nego što bude predloženi Općinskom vijeću u cilju donošenja odluke.	Neznatna dodatna sredstva možda će u budućnosti morati biti izdvojena za pokrivanje troškova.
Privatni sektor	Trenutno ulaže kada se za to ukaže prilika. Niska razina strategije i vodstva dostupna.	Ključni dionik odgovoran za stvaranje prihoda i održivih radnih mjesta. Trebat će priliku za izražavanje svojih primjedbi i osiguravanje njihovog uključenja pri implementaciji kroz Partnerstvo i druge načine.	Pitanje unapređenja organizacije i voljnosti za komunikaciju između Općine i privatnog sektora. Može se pojaviti potreba za unapređenjem predstavničkih organizacija.
Nevladine organizacije	Trenutno su aktivnije no što je u početku procijenjeno.	Ključni dionici za privatni sektor. I jedni i drugi pokretači su lokalnog gospodarstva i tvorci novih radnih mjesta.	Potrebno je uspostaviti platformu za konstruktivan dijalog, kako između javnog sektora i nevladinih organizacija, tako i između privatnog sektora i nevladinih organizacija. Bit će potrebno sastavljanje strategije financiranja te rasprava o istoj i njeno usvajanje.
Nadležna tijela Županije i Ministarstva	Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu SR-a. Upravljaju procesom kroz osnovne smjernice i regulativnu podršku.	Koordinacija raznih izvora financiranja u cilju postavljanja učinkovitog djelatnog sučeljavanja između projekata temeljenih na SR-a i vanjskih sredstava. Nadzor nad cjelokupnim radom, praćenje rezultata i razvoj daljnjih smjernica.	Nema dovoljno sredstava za izvršavanje ove zadaće. Potrebna je dodatna ekspertiza na području mehanizama združenog financiranja od strane više donatora, upravljanja razvojnom politikom te monitoringa i procjene tijeka razvoja.

Izvor: Vlastita obrada, 2018.

13.4. Pribavljanje sredstava i financiranje

Mogući izvori financijskih sredstava često su jedini fokus planiranja razvoja. To predstavlja opasnost, budući da Općina mora zadržati kontrolu nad razvojnim procesom te privlačiti sredstva u projekte koji će podupirati razvojnu strategiju Općine. Za sredstva postoji natjecanje, isto kao i natjecanje među donatorima i financijskim organizacijama za „dobrim projektima“. Dobri projekti su prioritetni projekti koji ostvaruju razvoj u pravcu koji je utvrđen strategijom. Prema tome, Strategija određuje sredstva, a ne obrnuto.

Inicijalna izravna sredstva Europske unije (EU) raspoloživa su za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijska moć Općine je ovom trenutku niska i bit će potrebno povećati je radi apsorpcije te efektivnog i učinkovitog korištenja raspoloživih sredstava. Izgradnja kapaciteta u Općini i pripadajućim provedbenim institucijama od vitalne je važnosti i potrebno je dati odgovarajuću pažnju kroz SR, kao i kroz ostale razvojne programe.

Uzevši u obzir nedostatak financijskih sredstava u Općini, kao i slab financijski položaj jedinica lokalne samouprave, strategija financiranja povezana je s pristupom međunarodne donatorske financijske pomoći (uključujući npr. financiranje od strane EU-a, Svjetske banke i drugih bilateralnih donatora). Cilj je korištenje dostupnih fondova Europske komisije za maksimaliziranje učinaka dostupnih fondova Vlade RH i drugih multilateralnih i bilateralnih fondova.

U potpunosti je prepoznato da svaki donator ima svoje vlastite zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni prije nego financiranje može biti potvrđeno. Uglavnom, projekti predloženi donatorima na financiranje moraju biti takvog tipa kojeg donator želi financirati i u potpunosti opravdani, odnosno moraju biti u skladu s razvojnom strategijom regije u kojoj je projekt smješten. Moraju imati i dodatnu pozitivnu procjenu izvodivosti. Zadaća predložene Jedinice za provedbu projekata biti će osiguranje da se SR projekti podnose donatorima na pravilan način.

13.5. Praćenje (monitoring) i evaluacija

Mehanizmi za praćenje i evaluaciju (ocjenu) su važni jer omogućavaju nesmetanu, pravilnu i transparentnu provedbu programa. Također, važni su kako bi proces izrade SR-a postao „proces učenja“ u kojem Općina i njezini dionici razvijaju kapacitete za učenje i prilagođivanje SR-a promjenjivim okolnostima. Da bi se to moglo, potrebno je osigurati:

- **Dostupnost podataka o uspješnosti** – važno je da provedbeni program SR-a generira podatke koji pokazuju koji su projekti pridonosili razvoju Općine, u kojoj mjeri i kojem vremenskom razdoblju.
- **Kreirane i dogovorene ciljeve i rezultate** – povezano s cjelokupnim SR programom i individualnim projektima važno je kreirati i dogovoriti ciljeve i rezultate među svim dionicima (s procijenjenim datumima do kojih trebaju biti dostignuti).
- **„evaluacijski“ okvir** – unutar kojeg se prikupljenim podacima može upravljati i procjenjivati ih. Uobičajen, često korišten okvir je „logički okvir“.

Podaci i ciljevi

Osnovna analiza dala je neke „početne podatke“ prema kojima se mjeri napredak SR-a (upravo je to i jedna od njenih funkcija) i po kojima se određuju ciljevi i rezultati. Ipak, proces izrade osnovne analize pokazao je da Općina nije u položaju da može u ovom trenutku pouzdano procjenjivati status i potrebe vlastitog razvoja. Dio osnovnih podataka nedostaje,

neki statistički podaci nisu pouzdani, a sposobnost analiziranja dostupnih i pouzdanih podataka je ograničena. To znači da Općina možda neće biti u stanju utvrditi što su u ovome trenutku dobri, a što loši projekti. Međutim, napredak se može postići jedino ako se uspjeh ili neuspjeh SR-a može učinkovito mjeriti i procjenjivati.

Evaluacijski okvir

Pomaže da se shvati na kojem je stupnju mjerenje značajno za utvrđivanje uspjeha ili neuspjeha projekata i programa. Moraju se utvrditi resursi koji se koriste za provedbu programa i projekata, te na koji način to utječe na životne prilike individualaca i gospodarskih okolnosti poslovnih subjekata. Cilj je stvoriti odgovarajuće resurse Općine koji mogu utjecati na porast prihoda i stvaranje radnih mjesta. Proizvodnost i konkurentnost trebaju se povećati, a da se ekološka i društvena sredina ne izlažu pritiscima većim od onih koje ta sredina može uspješno podnijeti.

13.6. Sljedeći koraci – provedba SR-a

Kako bi se postigla adekvatna efikasnost SRP-a, potrebno je što prije započeti s njegovom provedbom. Odnosno, provođenjem aktivnosti koje su predložene Programom. U trenutku kada se Strategija razvoja izradi, treba je usvojiti Općinsko vijeće. Njezina provedba treba započeti što je prije moguće kako ne bi došlo do „razilaženja“ Strategije razvoja od trenutka kada je izrađena do trenutka kada je se počne primjenjivati tj. implementirati u praksi. Realizacija Programa zahtjeva strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlazi iz Strategije razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, plan aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti, a koji sadrži projekte ili specifične korake projekta u sljedećoj godini. Proračun za sljedeću fiskalnu godinu mora biti povezan s izradom godišnjih programa aktivnosti. Povezanost između Strategije razvoja i proračuna ključan je preduvjet kako bi se počelo upravljati razvojem neke općine ili grada na kvalitetan način.

Sljedeći koraci koje je potrebno poduzeti pri provedbi SR-a su:

KORAK 1: Usvajanje dokumenta Strateški plan razvoja od strane Općinskog vijeća, 31. prosinca 2018. g.

KORAK 2: Formalno uspostavljanje Jedinice za provedbu projekta (JPP) 30. travnja 2019. g.

KORAK 3: Priprema slijeda projekta 31. prosinca 2018. g.

KORAK 4: Općinska Jedinica za provedbu projekta koordinira prvi krug studije izvedivosti, 30. rujana 2019. g.

KORAK 5: Početak provedbe prvog kruga projekta visokog prioriteta, rujana 2019. g.

13.7. Logička matrica

ANALIZA LOGIČKOG OKVIRA OPĆINA GALOVAC			
Intervencijska logika			
VIZIJA OPĆINE GALOVAC (ELEMENTI)	Objektivni promjenjivi pokazatelji	Izvor verifikacije	Pretpostavke
1. Visoka kvaliteta života i životni standard europskog prosjeka (5 godina)	Poboljšanje ukupne infrastrukture i životni standard –približno EU-prosjek	Ocjena Općinsko vijeće	Funkcioniranje EU
2. Razvijeno gospodarstvo prvenstveno poljoprivreda, turizam, malo i srednje gospodarstvo	Visoke stope rasta gospodarstva (poljoprivreda, turizam i malo i srednje poduzetništvo)	Ocjena Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
3. Razvijati sustav <i>brendiranja</i> (turizam i ruralni prostor)	Razvijen sustav brenda	Ocjena Partnerskog odbora i Općinskog vijeća	Izrada programa <i>brendiranja</i>
4. Naglašeni razvoj (dinamičan), uravnotežen, održiv, ekološki itd.	Održiv razvoj i ekologija	Ocjena Općinsko vijeće	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
5. Usklađeno funkcioniranje javnog, poslovnog i civilnog sektora	Odnosi – javni, civilni i privatni sektor	Ocjena Općinskog vijeća i Partnerski odbor	Mogućnost usklađenja interesnih skupina
Ciljevi i prioriteti			
1. STRATEŠKI CILJ- Visoka kvaliteta života i standarda			
PRIORITETI:			
1. Infrastruktura	Ostvarenje mjera: 1-6	Ocjena Općinskog vijeća	Gospodarski rast EU i RH
2. Društvene djelatnosti	Ostvarenje mjera: 1-7		
3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci	Ostvarenje mjera: 1-3		
4. Komunalna djelatnost	Ostvarenje 1 -3		
2. STRATEŠKI CILJ- Razvoj gospodarstva			
PRIORITETI:			
1. Razvoj poljoprivrede	Ostvarenje mjera: 1-4	Ocjena Partnerski odbor i Općinsko vijeće	Usklađenost programa RH, EU i Zadarske Županije
2. Razvoj turizma	Ostvarenje mjera: 1-6		
3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	Ostvarenje mjera: 1-4		
3. STRATEŠKI CILJ- Visoki standardi razvoja			

PRIORITETI:			
1. Održiv i uravnotežen razvoj	Ostvarenje mjera: 1-4	Ocjena Partnerski odbor i Općinsko vijeće	Ostvarenje planiranog razvoja EU RH i Zadarske Županije
2. Prepoznatljiv lokalni identitet	Ostvarenje mjera: 1-3		
3. Razvoj dobrih odnosa javnog, poslovnog i civilnog sektora	Ostvarenje mjera: 1-3		
4. Brand	Ostvarenje mjera: 1-2		
STRATEŠKI CILJ 1- VISOKA KVALITETA ŽIVOTA			
PRIORITET 1.: INFRASTRUKTURA			
Prometna infrastruktura	Program (dinamika, izvori)	Općinsko vijeće	Mogućnosti financiranja Organiziranost Općinske uprave
Pročišćavanje otpadnih voda	Dinamika realizacije		
Građevinski i kućni otpad	Lokacija, organizacija		
Uređenje naselja (fasade, površine)	Program uređenja		
Hortikulturno rješenje	Projekcija, organizacija, izvori		
Poticanje korištenja alternativnih izvora energije	Stimulacija investitora		
PRIORITET 2: DRUŠTVENE DJELATNOSTI			
Socijalna skrb za starije i nemoćne	Napraviti program	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Funkcioniranje partnerskog odbora Funkcioniranje TZ
Valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti (program turist. valorizacija)	Napraviti studiju		
Društveni život (strategija)	Program, razvoj, dinamika		
Tradicijske vrijednosti, identitet (zaštita)	Koncepcija, stimulacija		
Zdravstvene usluge (viši nivo)	Program razvoja		
Dodatni sadržaji za mještane i turiste	Program, dinamika, izvori		
Sportski sadržaji i dječja igrališta	Analiza stanja, program razvoja		
PRIORITET 3. POTPUNA ZAPOSLENOST I VISOKI STANDARD			
Cjelogodišnje zaposlenje	Analiza stanja, program mjera	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Mogućnost financiranja
Cjeloživotno učenje	Program i dinamika		

Poticanje obrazovanja	Kontinuiran proces		
STRATEŠKIC ILJ2:RAZVOJ GOSPODARS TVA			
PRIORITET 1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE			
Strategija razvoj poljoprivrede	Program, koncepcija, mjere	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Funkcioniranje Partnerskog odbora
Udruživanje u poljoprivredi	Realizacija gospodarskih zona		
Potpoma poljoprivrednim proizvođačima	Izrada programa mjera		
PRIORITET 2. RAZVOJ TURIZMA			
Koncepcija razvoja i funkcioniranje turizma (marketinški pristup i upravljanje)	Izrada koncepta razvoja i funkcioniranje turizma	Općinsko vijeće i Partnerski odbor i turistička zajednica	Mogućnosti financiranja
Prepoznatljiva turistička destinacija (turizam na ruralnom prostoru)	Koncepcija (program)		
Turističke manifestacije i atrakcije	Sustav manifestacija i atrakcija		
Program ugostiteljske ponude (autohtona)	Izrada programa i realizacija		
Produženje turističke sezone	Izrada programa i realizacija		
Destinacija kvalitete (4 zvjezdice)	Analiza i ocjena mogućnosti izrada standarda		
PRIORITET 3. RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA			
Podrška i poticanje poduzetničke inicijative	Kontinuirani proces	Općinsko vijeće i partnerski odbor	
Poticanje razvoja zanata za mještane kao i turistička atrakcija	Izrada programa razvoja		Funkcioniranje partnerskog odbora
Savjetodavno tijelo (neki vid)	Definirati tijelo i organizaciju		
Poticanje edukacije (edukacija i sufinanciranje)	Strategija koncepta , edukacija		
STRATEŠKI CILJ 3 – VISOKI STANDARD RAZVOJA			
PRIORITET 1. ODRŽIV I URAVNOTEŽENI RAZVOJ			
Poštivanje zakonskih odredbi i prostorno planske dokumentacije	Kontinuirana kontrola	Općinsko vijeće	Organiziranost Općinske uprave

Zaštita autohtonih objekata i arhitekture	Kontinuirana kontrola		
Zaštita krajobraza i autohtonih biljnih vrsta	Kontinuirana kontrola		
Program kvalitete i upravljanje kvalitetom	Izrada programa i primjena		
PRIORITET 2. PREPOZNATLJIV LOKALNI IDENTITET			
Odnos kulture i običaja	Program – Lokalni identitet	Turistička zajednica	Funkcioniranje Turističke zajednice
Hrana i piće	Program – Lokalni identitet		
Arhitektura, uređenje naselja	Program – Lokalni identitet		
PRIORITET 3. DOBRI ODNOSI JAVNI, POSLOVNI I CIVILNI SEKTOR			
Javni sektor i informiranost	Analiza stanja, razvoj odnosa	Općinsko vijeće	Razvoj društvenih odnosa
Razvoj (kontinuirani) partnerskih odnosa	Stalni razvoj sa privatnim sektorom		
Civilna društva-poticanje razvoja i podrška	Stalni razvoj odnosa		
PRIORITET 4. BRAND			
Program <i>brendiranje</i>	Izrada programa <i>brendiranja</i>	Partnerski odbor	Funkcioniranje Općinske uprave i Turističke zajednice
Vizualni identitet	Izrada projekta vizualnog identiteta		

PREGLED PROJEKATA OPĆINE GALOVAC S MOGUĆIM IZVORIMA FINANCIRANJA

ESI FONDOVI - EUROPSKI STRUKTRNI I INVESTICIJSKI
FONDOVI I DRUGO

30.12.2018

	NAZIV PROJEKTA	POTPROGRAM / NAMJENA/OPIS	PROGRAM/FOND KOJI SE MOŽE KORISTITI ZA FINANCIRANJE	UVJETI FINANCIRANJA ZA KORISNIKA
1	Dječji vrtić	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil. EUR bespovratnih sredstava.
2	Izgradnja zgrade općine u kojoj bi bila smještena općinska služba, multimedijalna dvorana, prostorije za rad udruga	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil. EUR bespovratnih sredstava. Financiranje djela u kojoj se nalazi općinska administracija nije prihvatljivo.

3	Izgradnja i opremanje lovačkog doma	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil. EUR bespovratnih sredstava. Napomena: lovački dom nije prihvatljiv projekt ali bi možda mogao biti društveni dom pa je u tom slučaju prihvatljiv.
4	Obnova stare župne kuće - prenamjenila bi se u javni sadržaj(ambulanta i slično) sa malim seoskim trgovom, te bi se na taj način sačuvao povijesni centar	Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine : Grupa aktivnosti A) – Priprema dokumentacije za provedbu Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine - Grupa aktivnosti B) - Provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine. Projekt je potrebno prilagoditi uvjetima prihvatljivosti.	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.	Bespovratna sredstva do 100 %: Grupa aktivnosti A) - najniži iznos 500.000,00 kuna (petsto tisuća kuna) (b) najviši iznos 5.000.000,00 kuna (pet milijuna kuna) - Grupa aktivnosti B - najniži iznos 7.000.000,00 kuna (sedam milijuna kuna) (b) najviši iznos 100.000.000,00 kuna (sto milijuna kuna).
5	Izgradnja širokopojasnog interneta	2a1 Razvoj infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa, za maksimalno povećanje socijalne i ekonomske dobrobiti	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2021.	Najviši iznos po pojedinom projektu: 76.000.000 kn (pojedini prijavitelji mogu podnijeti više projektnih prijedloga) a intenzitet potpore od 20 – 100 %

6	Izgradnja/stavljanje u funkciju poslovne zone	Razvoj infrastrukture poduzetničkih zona - Prioritet 3 „Poslovna konkurentnost“; Investicijski prioritet 3a „Potpora stvaranju kapaciteta MSP-a za uključivanje u proces rasta na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijskim procesima“; Specifični cilj 3a2 „Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća“ OPKK-a	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.- 2020.	Najniži iznos bespovratnih sredstava je 1.000.000,00 kuna, dok je najviši iznos bespovratnih sredstava je 10.000.000,00 kuna. Intenzitet sufinanciranja ovisan je o jedinici područne (regionalne) samouprave razvrstane prema indeksu razvijenosti: financiranje u iznosu do 85%
7	Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda	Tip operacije 7.2.1 »Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda«	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.2. - Mala infrastruktura - vodoopskrba	Za podmjeru 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.
8	Izgradnja sustava odvodnje oborinskih voda	Tip operacije 7.2.1 »Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda«	Program ruralnog razvoja 2014-2020 – Podmjera 7.2. - Mala infrastruktura - vodoopskrba	Za podmjeru 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.

9	Modernizacija javne rasvjetet- postavljanje štedne rasvjete kroz cijelu općinu i širenje mreže javne rasvjete	EnU - 3 – Javni poziv za neposredno financiranje provedbe projekata energetski učinkovite i ekološke javne i banjske rasvjete	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	Financiranje fonda je do 80 % opravdanih troškova ali maksimalno do 1.400.000 kn
10	Športska dvorana, u blizini osnovne škole	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.- 2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
11	Vatrogasni dom	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.- 2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
12	Kupnja parcele za proširenje i proširenje groblja	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.

		Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.		
13	Izgradnja biciklističkih staza - spoj za susjednim općinama	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
14	Izgradnja i uređenje seoskih trgova	Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine : Grupa aktivnosti A) - Priprema dokumentacije za provedbu Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine - Grupa aktivnosti B) - Provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine. Projekt je moguće provesti i u Programu ruralnog razvoja Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. ili Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Bespovratna sredstva do 100 %: Grupa aktivnosti A) - najniži iznos 500.000,00 kuna (petsto tisuća kuna) (b) najviši iznos 5.000.000,00 kuna (pet milijuna kuna) - Grupa aktivnosti B - najniži iznos 7.000.000,00 kuna (sedam milijuna kuna) (b) najviši iznos 100.000.000,00 kuna (sto milijuna kuna). Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.

		kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.		
15	Gradnja i opremanje sportskih rekreacijskih sadržaja – igrališta	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
16	Izgradnja i opremanje tradicijske kuće-muzeja	Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine : Grupa aktivnosti A) - Priprema dokumentacije za provedbu Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine - Grupa aktivnosti B) - Provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine.	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.	Bespovratna sredstva do 100 %: Grupa aktivnosti A) - najniži iznos 500.000,00 kuna (petsto tisuća kuna) (b) najviši iznos 5.000.000,00 kuna (pet milijuna kuna) - Grupa aktivnosti B - najniži iznos 7.000.000,00 kuna (sedam milijuna kuna) (b) najviši iznos 100.000.000,00 kuna (sto milijuna kuna).

17	Sanacija lokalnih i nerazvrstanih cesta	Tip operacije 7.2.2 »Ulaganja u građenje nerazvrstanih cesta«. Napomena: mjera se odnosi samo na izgradnju i rekonstrukciju nerazvrstanih cesta, ne i na lokalne ceste i ne na sanaciju postojećih cesta.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.2. – Mala infrastruktura – vodoopskrba	Za podmjera 7.2, tipove operacije 7.2.1 i 7.2.2 najniža vrijednost potpore iznosi 30.000 EUR, a najviša vrijednost potpore iznosi 1.000.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Najniža ukupna vrijednost projekta iznosi 30.000 EUR, dok najviša ukupna vrijednost projekta iznosi do 1.250.000 EUR u kunskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore je 100% od prihvatljivih troškova.
18	Energetska obnova i solarni paneli	Prioritetna os 4: Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.	Intenzitet potpore do 85 %
19	Golf igralište	Tip operacije 7.4.1 „Ulaganje u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020. – Podmjera 7.4.	Iz Programa ruralnog razvoja Podmjera 7.4. može se dobiti bespovratnih sredstava do 100 % od prihvatljivih troškova projekta. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava.
<p>Napomena: Za sve operativne programe (ESIF fondove) s početkom svake godine objavljuju indikativni godišnji planovi objave natječaja za tekuću godinu. Isto tako financijsko razdoblje EU proračuna za 2014-2020.g. je u završnom djelu pa se očekuje usvajanje proračuna EU za novog financijsko razdoblje za 2021.-2028.g. u kojem će biti novih mogućnosti financiranja općinskih projekata koje u ovom trenutku nije moguće utvrditi.</p>				
<p>Neki od projekata općine ili drugih korisnika koji se mogu prijavljivati na natječaje u cjelini ili u nekim dijelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i u različitim programima transnacionalne i prekogranične suradnje koji su slijedeći:</p>			<p>Transnacionalne suradnje Srednja Europa 2014.-2020.</p> <p>Prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2014.-2020 Interreg</p>	

Prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2014.-2020
Interreg

Transnacionalne suradnje Mediteran

Transnacionalne suradnje Dunav 2014.-2020.

Transgranična jadransko-jonska suradnja

Transgranična suradnja Balkan - Mediteran

Neki od projekata općine ili drugih korisnika koji se mogu prijavljivati na natječaje u cjelini ili u nekim dijelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i u različitim Zajedničkim programima (fondovima) EU koji su slijedeći:

Obzor 2020, Kreativna Europa, Europa za građane, COSME, Erasmus+; Program za zapošljavanje i socijalne inovacije; Life

Neki od projekata općine ili drugih korisnika koji se mogu prijavljivati na natječaje u cjelini ili u nekim dijelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i na javne pozive iz nacionalnih izvora RH (javni pozivi ministarstava, HV i dr.)

Fondova: **Principi koje treba uvažavati i primjenjivati vezano za mogućnosti provedbe projekata općine putem sredstava iz različitih ESI**

Mogućnosti korištenja sredstava EU fondova su samo okvir mogućnosti, a koliko će se i da li će se taj okvir djelom ili u većoj mjeri iskoristiti zavisi od aktivnosti koje će se provoditi.

Uz naznačene izvore financiranja vrlo je važno razmotriti mogućnosti financiranja i iz drugih izvora kao što su značajne mogućnosti financiranja iz izvora kao Hrvatske vode, Fond za razvoj turizma, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i sl. Također, mogućnosti financiranja navedene u gornjoj tabeli su mogućnosti koje su poznate u sadašnjem momentu, a kako se korištenje ESI Fondova stalno razvija, objavljuju se novi natječajni dokumenti i dobivaju se nove informacije o mogućnostima prijavljivanja projekata pa će se ove informacije trebati stalno dopunjavati.

Da bi se aktivnosti kontinuirano provodile potrebno je usvojiti poseban akcijski plan provođenja projekata putem EU Fondova.

U akcijskom planu nužno je definirati nositelje pojedinih projekata sa odgovornim voditeljima projekata i dinamiku realizacije pojedinih projekata.

Za pripremu i provođenje projekata potrebno je osigurati kvalitetno vođenje projekata unutrašnjim kadrovskim potencijalima ali i vanjskim stručnjacima za EU fondove i vođenje projekata.

Također u akcijskom planu provođenja projekata sredstvima EU fondova treba predvidjeti početnu fazu od koje svaki projekt počinje a to je priprema projekata.

Priprema projekata u principu sastoji se od: utvrđivanja nositelja, rješavanja imovinsko-pravnih poslova, izrade tehničke dokumentacije kao što su glavni projekti i troškovnici i izrada studije izvodljivosti.

Pripremu projekata mora pratiti jasna politika opredjeljenja za provedbu projekata i osiguranje početne količine sredstava za nužnu pripremu projekata.

Radi preciznosti kako u razvojnoj strategiji Općine Galovac ima više projekata koji se namjeravaju financirati iz Programa ruralnog razvoja Operacije 7.4.1. u nastavku se navode prihvatljivi projekti građenja (izgradnja i/ili rekonstrukcija) i/ili opremanja. Neke projekt Općine Galovac će u fazi pripreme trebati prilagoditi donjim nazivima i funkcijama.

1. vatrogasnog doma i spremišta

2. društvenog doma/kulturnog centra

3. planinarskog doma i skloništa

4. turističkog informativnog centra

5. dječjeg igrališta

6. sportske građevine
7. objekta za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo)
8. rekreacijske zone na rijekama i jezerima
9. biciklističke staze (koja nije sastavni dio ceste)
10. tematskog puta i parka
11. građevine za ostvarivanje organizirane njege, odgoja, obrazovanja i zaštite djece do polaska u osnovnu školu (dječji vrtić, rekonstrukcija i opremanje prostora za izvođenje programa predškole u osnovnoj školi te rekonstrukcija i opremanje prostora za igraonicu pri knjižnici, zdravstvenoj, socijalnoj, kulturnoj i sportskoj ustanovi, udruzi te drugoj pravnoj osobi u kojima se provode kraći programi odgojno-obrazovnog rada s djecom rane i predškolske dobi)
12. javne zelene površine (park i slično)

13. pješačke staze (koja nije sastavni dio ceste)

14. pješačke zone

15. otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste)

16. groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine)

17. tržnice i

18. javne prometne površine (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz koji nisu sastavni dio ceste).

NAPOMENA: PROJEKTE JE U FAZI PRIPREME POTREBNO PRILAGODITI UVJETIMA POJEDINIH FONDOVA NA KOJE SE NAMJERAVA APLICIRATI.

14. IZVORI:

Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
Alfa atest d. o. o
ARRKOD 2017
Državni zavod za statistiku
Galovački portal
Hrvatska gospodarska komora
Hrvatska obrtnička komora
Hrvatska turistička zajednica
Ministarstvo poljoprivrede
Ministarstvo gospodarstva
Ministarstvo poduzetništva i obrta
Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
Ministarstvo financija
Ministarstvo turizma
Općina Galovac (razni dokumenti)
Prostorni plan uređenja Općine

Socijalni plan Zadarske županije 2015.-2020.
Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014.-2020.
Strategija razvoja ruralnog turizma Zadarske županije
Strategija urbanog područja Zadra 2014.-2020.
Turistička zajednica Zadarske Županije
Županijska razvojna strategija Zadarske Županije 2016.-2013.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

 Strategija razvoja Općine
Galovac za razdoblje od
2018. do 2020. godine

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.
Udio u sufinanciranom dijelu: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/285
URBROJ: 2198/20-01/1-19-01
Galovac, 27. kolovoza 2019.godine

Na temelju članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac broj 17/13, 20/13 i 01/18), Općinsko vijeće Općine Galovac na svojoj 14. sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

o organizaciji proslave dana Općine Galovac i blagdana sv. Mihovila

Članak 1.

Povodom obilježavanja i proslave dana Općine Galovac koja će se održati dana 27. rujna 2019. godine, utvrđuje se raspored manifestacija prema sljedećem rasporedu:

1. Svečana misa;
2. Polaganje vijenaca;
3. Svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Galovac;
4. Prigodan domjenak za sve uzvanike;
5. Organizacija pučke fešte sa koncertom.

Članak 2.

Proslavu dana Općine Galovac dužni su organizirati predsjednik Općinskog vijeća, potpredsjednik Općinskog vijeća, te načelnik Općine Galovac. Isti trebaju pozvati goste, organizirati centralnu svečanost, te domjenak i koncert, te proslava može trajati više dana.

Članak 3.

Na dan proslave blagdana „sv. Mihovila“ dana 27. rujna 2019. godine, glazbeni nastup u večernjim satima održat će glazbena grupa s kojom se dogovori suradnja, a sve u skladu s točkom 2. ove Odluke.

Članak 4.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK
Alen Burčul

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/285
URBROJ: 2198/20-01/1-19-01
Galovac, 27. kolovoza 2019.godine

Na temelju članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac broj 17/13, 20/13 i 01/18), Općinsko vijeće Općine Galovac na svojoj 14. sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

o provedbi razvojnog projekta Općine Galovac – odvodnja oborinskih voda u Centru

Članak 1.

Ovom odlukom definira se uređenje sustava odvodnje oborinskih voda na dionici igralište centar do trgovine Sonik u dužini od 150 m, prema projektom rješenju koje izrađuje tvrtka Via factum d.o.o.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK
Alen Burčul

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/285
URBROJ: 2198/20-01/1-19-01
Galovac, 27. kolovoza 2019.godine

Na temelju članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac broj 17/13, 20/13 i 01/18), Općinsko vijeće Općine Galovac na svojoj 14. sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

o provedbi razvojnog projekta Općine Galovac – uređenje javnih površina i nabava opreme za lokaciju „Brig“ - Lućo

Članak 1.

Ovom odlukom definira se uređenje javnih površina i nabava opreme za stadion „Brig“ – Lućo prema glavnim projektima izrađenim od ovlaštenog inženjera građevinarstva Marine Mandre, tvrtka 2M studio d.o.o.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK
Alen Burčul

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/285
URBROJ: 2198/20-01/1-19-01
Galovac, 27. kolovoza 2019.godine

Na temelju članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac broj 17/13, 20/13 i 01/18), Općinsko vijeće Općine Galovac na svojoj 14. sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

**o provedbi razvojnog projekta Općine Galovac – uređenje javnih površina Jošane,
Centar i Ogorka**

Članak 1.

Ovom odlukom definira se uređenje javnih površina društvene namjene Jošane, Centar i Ogorka te nabava komunalne opreme – prema glavnom projektu izrađen od strane ovlaštenog inženjera građevinarstva Luke Mijolovića.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK
Alen Burčul

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZADARSKA ŽUPANIJA**

OPĆINSKO VIJEĆE
OPĆINA GALOVAC

KLASA: 021-05/19-01/285
URBROJ: 2198/20-01/1-19-01
Galovac, 27. kolovoza 2019.godine

Na temelju članka 32. Statuta Općine Galovac („Službeni glasnik“ Općine Galovac broj 17/13, 20/13 i 01/18), Općinsko vijeće Općine Galovac na svojoj 14. sjednici održanoj dana 26. kolovoza 2019. godine, donijelo je

ODLUKU

o izgradnji pješačke staze i javne površine na križanju ulica III i IV

Članak 1.

Ovom odlukom definira se izgradnja pješačke staze i javne površine na križanju ulica III i IV prema projektu izrađenom po ovlaštenom inženjeru građevinarstva Iris Stavnicki, tvrka Rider Re d.o.o.

Članak 2.

Javna površina će biti uređena na način da će u njegovu središtu biti postavljen masivni kameni blok- klesarski rad u čast stogodišnjem zavjetu Galovčana, Gospi od Karmela.

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Općine Galovac“.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE GALOVAC
PREDSJEDNIK
Alen Burčul

Jedinstveni upravni odjel Općine Galovac utvrdio je pročišćeni tekst Odluke o komunalnoj naknadi. Pročišćeni tekst Odluke o komunalnoj naknadi obuhvaća Odluku o komunalnoj naknadi („Službeni glasnik Općine Galovac“ br. 02/19) i Odluke o izmjeni i dopuni Odluke o komunalnoj naknadi („Službeni glasnik Općine Galovac“ br. 03/19) u kojima je naznačeno vrijeme njihova stupanja na snagu.

KLASA: 021-06/19-01/241
URBROJ: 2198/20-01/1-19-1
Galovac, 01.srpnja 2019. godine

PROČELNIK
Ivan Sarić, mag.oec.,v.r.

**ODLUKA
O KOMUNALNOJ NAKNADI
(pročišćeni tekst)**

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovom Odlukom se propisuju uvjeti, način i mjerila za plaćanje komunalne naknade na području Općine Galovac i to:

- područja zona u Općini Galovac u kojima se naplaćuje komunalna naknada
- koeficijent zone (Kz) za pojedine zone u kojima se naplaćuje komunalna naknada
- koeficijent namjene (Kn) za nekretnine za koje se plaća komunalna naknada
- rok plaćanja komunalne naknade
- nekretnine važne za Općinu Galovac koje se u potpunosti ili djelomično oslobađaju od plaćanja komunalne naknade
- opći uvjeti i razlozi zbog kojih se u pojedinačnim slučajevima odobrava djelomično ili potpuno oslobađanje od plaćanja komunalne naknade.

Članak 2.

Komunalna naknada naplaćuje se na cijelom području Općine Galovac.
Prema ovoj Odluci, Općina Galovac ima jedno naselje i razvrstavaju se u prvu zonu.

Članak 3.

Komunalna naknada je prihod proračuna Općine Galovac koji se koristi za održavanje komunalne infrastrukture.

Komunalna naknada koristi se za financiranje održavanja i građenja komunalne infrastrukture. Na temelju posebne odluke koju može donijeti Općinsko vijeće Općine Galovac može se koristiti i za financiranje građenja i održavanja objekata predškolskog, školskog,

zdravstvenog i socijalnog sadržaja, javnih građevina sportske i kulturne namjene te poboljšanja energetske učinkovitosti zgrada u vlasništvu Općine Galovac, ako se time ne dovodi u pitanje mogućnost održavanja i građenja komunalne infrastrukture.

II. OBVEZNICI PLAĆANJA

Članak 4.

Komunalnu naknadu plaćaju vlasnici, odnosno korisnici:

- *stambenog prostora* – pod stambenim prostorom smatra se obiteljska stambena kuća, kuća za odmor, stan kao zasebna jedinica kao i svaki drugi objekt koji je namijenjen za stalno ili povremeno stanovanje ili korištenje.
- *garažnog prostora*
- *poslovnog prostora* – pod poslovnim prostorom smatra se zatvoreni prostor namijenjen obavljanju gospodarske ili druge djelatnosti, kao i svaki drugi prostor, odnosno dio objekta koji se koristi za obavljanje djelatnosti.
- *građevinskog zemljišta koje služi obavljanju poslovne djelatnosti* – smatra se zemljište koje se nalazi unutar ili izvan granica građevinskog područja, a na kojemu se obavlja poslovna djelatnost.
- *neizgrađenog građevinskog zemljišta* – smatra se zemljište koje se nalazi unutar granica građevinskog područja na kojemu se u skladu s propisima kojima se uređuje prostorno uređenje i gradnja mogu graditi zgrade stambene i poslovne namjene, a na kojemu nije izgrađena zgrada ili na kojemu postoji privremena građevina za čiju izgradnju nije potrebna građevinska dozvola. Neizgrađenim građevinskim zemljištem smatra se i zemljište na kojemu se nalazi ruševina zgrade.

Članak 5.

Komunalnu naknadu plaća vlasnik, odnosno korisnik nekretnine iz članka 4. ove Odluke.

Korisnik nekretnine iz stavka 1. ovog članka plaća komunalnu naknadu ako:

- je na njega obveza plaćanja te naknade prenesena pisanim ugovorom
- nekretninu koristi bez pravne osnove ili
- se ne može utvrditi vlasnik.

Vlasnik nekretnine solidarno jamči za plaćanje komunalne naknade ako je obveza plaćanja te naknade prenesena na korisnika nekretnine pisanim ugovorom.

III. ODREĐIVANJE VISINE KOMUNALNE NAKNADE

Članak 6.

Komunalna naknada obračunava se po m² površine nekretnine za koju se utvrđuje obveza plaćanja komunalne naknade i to za:

- stambeni, poslovni i garažni prostor po jedinici korisne površine koja se utvrđuje na način propisan Uredbom o uvjetima i mjerilima za utvrđivanje zaštićene najamnine („Narodne novine“ broj 40/97)
- građevinsko zemljište koje služi obavljanju poslovne djelatnosti i neizgrađeno građevinsko zemljište po jedinici stvarne površine.

Iznos komunalne naknade po m² površine nekretnine utvrđuje se množenjem koeficijenta zone (Kz), koeficijenta namjene (Kn) i vrijednosti boda komunalne naknade (B).

$$C_{kn} = B \times Kz \times Kn$$

C_{kn} – iznos komunalne naknade

B – vrijednost boda (kn/m²)

Kz – koeficijent zone

Kn – koeficijent namjene

Članak 7.

Općinsko vijeće Općine Galovac do kraja studenoga tekuće godine donosi odluku kojom određuje vrijednost boda komunalne naknade (B) koja se primjenjuje od 1. siječnja sljedeće godine.

Vrijednost boda komunalne naknade (B) određuje se u kunama po m² korisne površine stambenog prostora u prvoj zoni.

Ako Općinsko vijeće Općine Galovac ne odredi vrijednost boda komunalne naknade (B) do kraja studenoga tekuće godine, za obračun komunalne naknade u sljedećoj kalendarskoj godini vrijednost boda se ne mijenja.

Članak 8.

Radi obračunavanja komunalne naknade područje Općine Galovac smatra se jedinstvenom zonom, a koeficijent jedinstvene zone iznosi 1,00.

Članak 9.

Koeficijenti namjene ovisno o vrsti nekretnine i djelatnosti koja se obavlja iznosi za :

- stambeni prostor.....1,00
- stambeni prostor i prostor koji koriste neprofitne organizacije.....1,00
- garažni prostor.....1,00
- poslovni prostor koji služi za proizvodne djelatnosti.....5,00
- poslovni prostor koji služi za djelatnosti koje nisu proizvodne.....10,00
- distribucija energije, opskrba gorivom, naftom i naftnim derivatima..... 10,00
- trgovina.....8,00
- ugostiteljstvo.....10,00
- frizerski saloni.....10,00

- građevinsko zemljište koje služi obavljanju poslovne djelatnosti može biti najviše 10% koeficijenta namjene koji je određen za poslovni prostor.
- Za neizgrađeno građevinsko zemljište koeficijent iznosi 0,05.

Za hotele, apartmanska naselja i kampove visina godišnje komunalne naknade iznosi 1,50% od ukupnog godišnjeg prihoda iz prethodne godine, ostvarenog u hotelima , apartmanskim naseljima i kampovima koji se nalaze na području općine Galovac.

IV. OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA KOMUNALNE NAKNADE

Članak 10.

Od plaćanja komunalne naknade oslobađaju se sljedeće nekretnine:

- koje se upotrebljavaju za djelatnost javnog predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, muzeja kojih je osnivač Republika Hrvatska ili županija
- koje koriste ustanove zdravstvene zaštite i socijalne skrbi u vlasništvu države i županije
- koje se upotrebljavaju za djelatnost vatrogasnih službi
- koje služe vjerskim zajednicama za obavljanje njihove vjerske i obrazovne djelatnosti
- za građevinska zemljišta koja su spomen obilježja i spomen područja
- zemljišta i objekti kojima se koristi Hrvatska vojska za djelatne potrebe obrane (vojarne, vježbališta i sl.)
- prostorije neprofitnih udruga

Korisnici nekretnina iz stavka 1. ovog članka ne plaćaju komunalnu naknadu pod uvjetom da te nekretnine njihovi korisnici ne daju u najam, podnajam, zakup, podzakup ili na privremeno korištenje.

Članak 11.

Od plaćanja komunalne naknade oslobađaju se vlasnici stambenog prostora ako su:

- korisnici stalne socijalne novčane pomoći

Osobe kojima je na nekretnini, uslijed elementarne nepogode ili druge nezgode, nastala veća šteta mogu se osloboditi plaćanja komunalne naknade za određeno razdoblje na temelju posebne odluke Općinskog načelnika Općine Galovac.

Rješenje o oslobađanju od obveze plaćanja komunalne naknade donosi Jedinostveni upravni odjel Općine Galovac, po zahtjevu obveznika uz priložene dokaze o ostvarivanju tog prava.

Odredbe ovog članka primjenjuju se na obitelji koje imaju prebivalište na području Općine Galovac i to prvog dana narednog mjeseca u kojem je obveznik podnio zahtjev za oslobađanjem od plaćanja sa svim potrebnim dokazima o ostvarivanju navedenog prava.

V. NASTANAK I DOSPIJEĆE OBVEZE

Članak 12.

Obveza plaćanja komunalne naknade nastaje:

- danom izvršnosti uporabne dozvole, odnosno danom početka korištenja nekretnine koja se koristi bez uporabne dozvole
- danom sklapanja ugovora kojim se stječe vlasništvo ili pravo korištenja nekretnine
- danom pravomoćnosti odluke tijela javne vlasti kojim se stječe vlasništvo nekretnine
- danom početka korištenja nekretnine koja se koristi bez pravne osnove.

Obveznik plaćanja komunalne naknade dužan je u roku od 15 dana od dana nastanka obveze plaćanja komunalne naknade, promjene osobe obveznika ili promjene drugih podataka bitnih za utvrđivanje obveze plaćanja komunalne naknade (promjena obračunske površine nekretnine ili promjena namjene nekretnine) prijaviti Jedinostvenom upravnom odjelu Općine Galovac nastanak te obveze odnosno promjenu tih podataka.

Ako obveznik plaćanja komunalne naknade ne prijavi obvezu plaćanja komunalne naknade, promjenu osobe obveznika ili promjenu drugih podataka bitnih za utvrđivanje obveze plaćanja komunalne naknade u propisanom roku, dužan je platiti komunalnu naknadu od dana nastanka obveze.

Promjene koje utječu na smanjenje utvrđenog iznosa naknade, kao i promjene koje utječu na oslobođenje primjenit će se trenutkom prijave, a u opravdanim slučajevima ali ne više od 90 dana od nastanka promjene.

Članak 13.

Komunalna naknada se obračunava u mjesečnom ili tromjesečnom iznosu.

Članak 14.

Rok plaćanja komunalne naknade je 15 dana od dana isteka obračunskog razdoblja.

Članak 15.

Rješenje o komunalnoj naknadi donosi Jedinostveni upravni odjel Općine Galovac u skladu sa ovom odlukom i Odlukom o vrijednosti boda komunalne naknade (B) u postupku pokrenutom po službenoj dužnosti.

Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi se do 31. ožujka tekuće godine ako se odlukom Općinskog vijeća mijenja vrijednost boda komunalne naknade (B) ili drugi podatak bitan za njezin izračun u odnosu na prethodnu godinu te u slučaju promjene drugih podataka bitnih za utvrđivanje obveze plaćanja komunalne naknade.

Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi se i ovršava u postupku i na način propisan zakonom kojim se uređuje opći odnos između poreznih obveznika i poreznih tijela koja primjenjuju propise o porezima i drugim javnim davanjima, ako Zakonom o komunalnom gospodarstvu nije propisano drugačije.

Članak 16.

Rješenjem o komunalnoj naknadi utvrđuje se:

- iznos komunalne naknade po m² nekretnine
- obračunska površina nekretnine
- godišnji iznos komunalne naknade
- mjesečni iznos komunalne naknade odnosno iznos obroka komunalne naknade ako se naknada ne plaća mjesečno
- rok za plaćanje mjesečnog iznosa komunalne naknade odnosno iznosa obroka ako se naknada ne plaća mjesečno

Godišnji iznos komunalne naknade utvrđuje se množenjem površine nekretnine za koju se utvrđuje obveza plaćanja komunalne naknade i iznosa komunalne naknade po m² površine nekretnine.

Ništavo je rješenje o komunalnoj naknadi koje nema sadržaj propisan stavkom 1. ovoga članka.

Odredbe ovog članka će se primijeniti kada se steknu uvjeti, tj. srede imovinsko – pravni odnosi. Iznimno dok se ne izmjeri površina stambenih objekata ,vlasnici ili korisnici neizmjerenih objekata plaćat će komunalnu naknadu za površinu od 100 m².

Članak 17.

Protiv rješenja o komunalnoj naknadi i rješenja o njegovoj ovrsi te rješenja o obustavi postupka, može se izjaviti žalba o kojoj odlučuje upravno tijelo županije nadležno za poslove komunalnog gospodarstva.

VI. ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 18.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Općine Galovac.. Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o komunalnoj naknadi („Službeni glasnik Općine Galovac“ br. 02/19).

„Službeni glasnik Općine Galovac“ Službeno glasilo Općine Galovac
Izdavač: Općina Galovac
Uredništvo: Jedinstveni upravni odjel
Galovac, Ulica I 113a, telefon: 023/392-073
Službeni glasnik objavljuje se i na: **www.galovac.net**